

T.C.

BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

**TÜRKİYENİN İÇ GÜVENLİK YÖNETİMİNDE
DEĞİŞİM: AYRILIKÇI TERÖRLE MÜCADELE
SÜRECİNDE YENİ DÜZENLEMELER,
YAPILANMALAR VE UYGULAMALAR**

**Muhammed Raşit KURT
2215014006**

Tez Danışmanı:

Dr. Öğr. Üyesi Ersoy KUTLUK

Bandırma 2025

T.C.
BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

TÜRKİYENİN İÇ GÜVENLİK YÖNETİMİNDE
DEĞİŞİM: AYRILIKÇI TERÖRLE MÜCADELE
SÜRECİNDE YENİ DÜZENLEMELER,
YAPILANMALAR VE UYGULAMALAR

Muhammed Raşit KURT
2215014006

Tez Danışmanı:
Dr. Öğr. Üyesi Ersoy KUTLUK

Bandırma 2025

ETİK BEYAN
TÜRKİYE CUMHURİYETİ
BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (23/06/2025)

ÖZET

TÜRKİYE'NİN İÇ GÜVENLİK YÖNETİMİNDE DEĞİŞİM: AYRILIKÇI TERÖRLE MÜCADELE SÜRECİNDE YENİ DÜZENLEMELER, YAPILANMALAR VE UYGULAMALAR

Muhammed Raşit KURT

Terör, dünya tarihi kadar eski bir olgudur. Dünyanın herhangi bir noktasında karşılaşılabilen terör Türkiye'nin de uzun yıllardır mücadele ettiği bir sorundur. Özellikle 1970'ler itibariyle yüzleştiğimiz terör sorunu tek bir terör örgütüyle sınırlı değildir. DHKP-C ve MLKP gibi aşırı sol kaynaklı terör örgütlerinin yanında, DEAŞ gibi dini istismar eden radikal terör, FETÖ gibi yeni nesil hibrit terör ve bu çalışmanın temasını oluşturan PKK ayrılıkçı terörü Türkiye'nin mücadele ettiği terör örgütleridir. Bu çalışmanın birinci bölümünde iç güvenlik yönetiminin kavramsal geçmişi, dünyada ve Türkiye'deki bazı uygulamaları açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde terör, terörizm ve terör örgütleriyle ilgili bilgiler verilmiş, PKK terör örgütünün tarihi, yapısı ve eylem tarzı açıklanmaya çalışılmıştır. Üçüncü ve son bölümde ise 15 Temmuz Darbe Girişimi ve Hendek/Barikat Olayları ile ABD'de gerçekleşen 11 Eylül Olaylarının iç güvenlik yönetim sistemlerine etkisi arasında bir bağlantı kurulmuş ve Türkiye'nin bahsi geçen olaylar sonrasında iç güvenlik yönetiminde yaşadığı hukuki, idari ve uygulamadaki değişimleri ifade edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın sonucunda ise nihai olarak Türkiye'nin uzun yıllardır terörle mücadele eden bir ülke olması ve bulunduğu coğrafya itibariyle birçok saldırıya maruz kalma ihtimali olmasından dolayı müstakil bir İç Güvenlik Bakanlığı kurularak, yurtiçinde iç güvenlik yönetiminde tek sorumlu kurum olması, sınır ötesinde terörle mücadelede diğer paydaşlarla ortak çalışması gerektiği sonuç ve kanaatine varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ayrılıkçı Terör, İç Güvenlik, Kamu Düzeni, Terörü Kaynağında Yok Etme, Terörle Mücadele

ABSTRACT

CHANGE IN TURKEY’S INTERNAL SECURITY GOVERNANCE, NEW REGULATIONS, STRUCTURES, AND PRACTISES IN THE PROCESS OF COMBATING SEPERATIST TERRORISM

Muhammed Raşit KURT

Terrorism is a phenomenon as old as world history. Terrorism, which can be encountered anywhere in the world, is a problem that Turkey has been struggling with for many years. Especially since the 1970s, the terrorism problem we have faced is not limited to a single terrorist organization. In addition to far-left terrorist organizations such as the DHKP-C and MLKP, radical terrorism that exploits religion such as DAESH, new generation hybrid terrorism such as FETO, and PKK separatist terrorism, which is the theme of this study, are the terrorist organizations that Turkey has been fighting against. In the first part of this study, the conceptual background of internal security management and some of its practices in the world and in Turkey are explained. In the second part of the study, information on terrorism, terrorism and terrorist organizations was given, and the history, structure and action style of the PKK terrorist organization was tried to be explained. In the third and final part, a connection was established between the July 15 Coup Attempt and the Trench/Barricade Incidents and the impact of the 9/11 Events in the USA on internal security management systems, and Turkey's legal, administrative and practical changes in internal security management after the aforementioned events were tried to be expressed. As a result of the study, it was concluded that since Turkey is a country that has been fighting against terrorism for many years and is likely to be exposed to many attacks due to its geographical location, an independent Ministry of Internal Security should be established and should be the sole responsible institution for internal security management in the country and should work in cooperation with other stakeholders in the fight against terrorism across borders.

Key Words: Separatist Terrorism, Internal Security, Public Order, Eliminating Terrorism at Its Source Counter Terrorism,

ÖNSÖZ

Küresel bir sorun olan terörizmle mücadele tüm devletlerin ortak görev ve sorumluluğudur. Dünya üzerinde farklı zamanlarda farklı motivasyon ve amaçtaki terör örgütleri ortaya çıkmış ve hedeflerine ulaşmak için terörist eylemler yapmaktadır. Bu saldırılar sonucunda sadece hedef ülkeler zarar görmemektedir. Terörün zararı saldırdığı ülke veya bölgeye değil tüm insanlığa olmaktadır. Terör; maddi bir karşılığı olmayan can kayıplarının yanında ülke ekonomilerine de çok ciddi zararlar vermekte, ülkelerin kaynaklarını daha verimli ve gerekli yerlere harcamalarına engel olmaktadır.

Türkiye'nin uzun yıllardır gündeminde olan terörle mücadele konusunda birçok yöntem denemiş ve çözüm yolları aranmıştır. Spesifik olarak ayrılıkçı PKK terörünün incelendiği bu çalışmada terörle mücadele ve iç güvenlik yönetiminde bir değişim yapılması gerektiği düşünülmüş ve çalışmanın temelini oluşturan iç güvenlik yönetiminde nasıl bir değişim olabileceğine ilişkin kafa yorulmuştur.

Yapılan okumalar ve araştırmalar sonucunda iç güvenlik yönetiminde görevi sadece iç güvenliği sağlamak ve bu alanda çalışmak olan, başka herhangi bir konu ya da sorunla ilgilenmeyecek yeni bir kurumun oluşturulması gerektiği cevabına ulaşılmıştır. Yeni oluşturulacak kurumun Türk İdari Sistemi ve ülke büyüklüğü göz önüne alınarak Bakanlık şeklinde örgütlenmesi gerektiği düşüncesine varılmıştır. İç güvenlik yönetimi ve terörle mücadele alanında İç Güvenlik Bakanlığı kurulması durumunda daha efektif mücadele edilebileceği düşünülmektedir.

Özellikle bu çalışmanın yürütülmesi sırasında tecrübe ve bilgi birikimiyle katkılarını esirgemeyen, yol gösteren ve çalışmanın nihayete ermesi adına teşviklerini her zaman hissettiğim danışmanım Sayın Dr. Öğretim Üyesi Ersoy KUTLUK'a saygı ve şükranlarımı sunuyorum. Bu süreçte beni her zaman destekleyen ve motivasyonumu üst seviyede tutmamı sağlayan eşime ise özellikle teşekkür ediyorum, sevgilerimi sunuyorum.

Muhammed Raşit KURT

Bandırma - 23/06/2025

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAYI.....	i
ETİK BEYAN	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar.....	xii
ŞEKİLLER	xiii
KISALTMALAR.....	xiv
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: İÇ GÜVENLİK YÖNETİMİ: KAVRAMSAL VE TEORİK ARKA PLAN.....	4
1.1 Kavramlar ve Kuramsal Çerçeve	4
1.1.1 Güvenlik.....	4
1.1.2 İç Güvenlik.....	5
1.1.3 Ulusal Güvenlik	6
1.1.4 Kamu Düzeni	6
1.2 İç Güvenlik ve Terörle Mücadele Teorileri	7
1.2.1 Caydırıcılık Teorisi.....	7
1.2.2 Ağ Teorisi.....	8
1.2.3 Müzakere ve Yeniden Entegrasyon Yaklaşımı	9
1.2.4 Psikolojik Yaklaşım.....	10
1.2.5 Klasik Devlet Güvenliği Yaklaşımı.....	12
1.2.6 Toplum Merkezli Güvenlik	13
1.2.7 İnsan Güvenliği Teorisi	13
1.2.8 Çok Katmanlı Güvenlik Teorisi	14
1.2.9 Kriz ve Afet Odaklı Güvenlik Teorisi	14
1.3 İç Güvenlik Yönetimi ve Modelleri	15

1.3.1	Tekli Sistem.....	16
1.3.2	Çoklu Sistem	17
1.3.3	Tekli Sistem Örneği-1 :ABD.....	17
1.3.4	Tekli Sistem Örneği-2 : İngiltere.....	18
1.3.5	Çoklu Sistem Örneği-1: Fransa.....	20
1.3.6	Çoklu Sistem Örneği-2 : Türkiye	20
1.4	Türkiye’de Genel Kolluk Birimleri.....	22
1.4.1	Emniyet Genel Müdürlüğü (Polis).....	25
1.4.2	Jandarma Genel Komutanlığı (Jandarma).....	28
1.4.3	Sahil Güvenlik Komutanlığı	30
1.5	Türkiye’de Kolluk Makamları	32
1.5.1	Cumhurbaşkanı	33
1.5.2	İçişleri Bakanı	33
1.5.3	Mülki İdare Amirleri	34
1.5.3.1	Vali	34
1.5.3.2	Kaymakam	35
1.6	Türkiye’de İç Güvenlik Yönetimi Genel Bir Bakış	35
2.	BÖLÜM: TERÖR, TERÖRİZM, TERÖR ÖRGÜTLERİ VE AYRILIKÇI	
	TERÖR	38
1.	Terör İle İlgili Kavramlar	38
1.1	Terör	38
1.2	Terörizm	39
1.3	Terörist	41
1.4	Terör Örgütü.....	41
2.	Terörizm: Nedenleri, Unsurları ve Çeşitleri.....	42
2.1	Terörizmin Nedenleri	42
2.2	Terörizm Unsurları	44
2.2.1	İdeoloji unsuru	44
2.2.2	Örgüt unsuru.....	46

2.2.3 Eylem/Şiddet Unsuru	49
2.3 Terörizmin Çeşitleri	50
2.3.1 Devlet Terörizmi (Ulusal-Siyasal Terörizm).....	50
2.3.2 Karşı Siyasal Terörizm	51
2.3.2.1 Ayrılcı/Bölücü Terörizm.....	52
2.3.2.1.1 İngiltere-IRA Mücadelesi.....	52
2.3.2.1.2 İspanya-ETA Mücadelesi	54
2.3.2.1.3 Sri Lanka-Tamil Kaplanları Mücadelesi	56
2.3.2.2 Kır Terörizmi.....	59
2.3.2.3 Şehir Terörizmi.....	59
2.3.2.3. Devrimci Terörizm	60
2.3.2.4 Ulusal Terörizm.....	60
2.3.2.5. Uluslararası Terörizm	60
2.3.3 İdeolojik Yönlü Terörizm ve Önemli Kuramcılar	61
2.3.3.1 Sol Kanatlı Terörizm	68
2.3.3.2 Sağ Kanatlı Terörizm	68
2.3.4 Etnik Terörizm.....	68
2.3.5. Dini İstismar Eden Terörizm/Dini Motifli Terörizm	70
2.3.6. Biyolojik, Kimyasal ve Nükleer Terörizm	70
2.3.7. Siber Terörizm.....	71
2.3.8. Öç Almaya Yönelik Terörizm	72
2.3.9 Narko Terörizm	72
2.4 Terör Örgütleri ve Ortaya Çıkma Nedenleri	72
2.4.1 Terör Örgütü Nedir?	72
2.4.2 Terör Örgütlerinin Genel Özellikleri.....	73
2.4.3 Terör Örgütlerinin Ortaya Çıkmasına Neden Olan Unsurlar	74
2.4.3.1 Ekonomik Unsurlar	74
2.4.3.2 Eğitimsel Unsurlar	74
2.4.3.3 Psikolojik Unsurlar	75

2.4.3.4	Militan Kimliği ve Kişiliği Kazandırma Unsuru	75
2.4.3.5	Sosyo-Kültürel Unsurlar	75
2.4.3.6	Etnik Unsurlar	76
2.4.3.7	Dış Etken Unsuru	76
2.4.3.8	Siyasal Unsurlar	76
2.5.4.	Türkiye’de Terör ve Terör Örgütleri.....	77
2.5.4.1	MLKP (Marksist- Leninist Komünist Parti)	78
2.5.4.2	DHKP-C (Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi).....	79
2.5.4.3	DEAŞ (Devlet El İslamiye Fi Irak ve El Islamiye).....	80
2.5.4.4	FETÖ/PDY (Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması).....	82
2.5	Türkiye’de Ayrılıkçı Silahlı Hareketler Bağlamında PKK/KCK’nin Konumu ve Etkileri.....	86
2.5.1	Kuruluşu, Tarihi ve Teşkilatlanması.....	86
2.5.2	Teşkilatlanması.....	91
2.5.3	Kongreleri	92
2.7	PKK Terör Örgütünün Eylemleri	94
3.	BÖLÜM: AYRILIKÇI TERÖRLE MÜCADELEDE DEĞİŞİM: PKK İLE MÜCADELEDE HUKUKİ DÜZENLEMELER, YENİ KURUMSAL YAPILANMALAR VE UYGULAMALAR.....	96
1.	Terörle Mücadele Nedir?.....	96
2.	Türkiye’de Terörle Mücadeledeki Hukuki Düzenlemeler	97
2.1	3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu.....	97
2.2	6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun	98
2.3	5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun	99
2.4	5233 Sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun	100
2.5	5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu	101
2.6	2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu	104
2.7	5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Hakkında Kanun	104

3. Türkiye’de Terörle Mücadelede Genel Yapı ve Kurumlar	105
3.1 Cumhurbaşkanlığı	106
3.2 Milli Güvenlik Kurulu	107
3.3 İçişleri Bakanlığı	108
3.3.1 Mülki İdare Amirleri	110
3.3.2 Emniyet Genel Müdürlüğü.....	110
3.3.3 Jandarma Genel Komutanlığı.....	111
3.3.4 Sahil Güvenlik Komutanlığı	111
3.3.5 Güvenlik Korucuları	111
3.4 Milli Savunma Bakanlığı	113
3.5 Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı.....	114
3.6 MASAK	115
3.7 Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı.....	116
4. Ayrılkçı PKK Terörü İle Mücadele ve Yeni Uygulamalar	117
4.1 Ayrılkçı PKK Terörünün Başlangıcı ve İlerlemesi	117
4.2 PKK ile Mücadelede Kırılma Noktası: Hendek/Barikat Olayları.....	121
4.3 15 Temmuz 2016 Darbe Girişimi.....	122
4.4 Sınır Ötesi Harekatlar ve Terörü Kaynağında Yok Etme Stratejisi	124
4.5 Türkiye’nin Operasyonel Gücünde Dönüşüm: Savunma Sanayii Politikaları ve Teknoloji Yatırımları.....	126
SONUÇ.....	129
KAYNAKÇA.....	136
EKLER.....	150

TABLÖLAR

Tablo 1: Adli-İdari Kolluk Farkları.....	24
Tablo 2: Örgüt Tablosu.....	47
Tablo 3: IRA – ETA – LTTE - PKK Karşılaştırma.....	58
Tablo 4: Rapoport’un Terörizm Dalgaları Tablosu.....	67
Tablo 5: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunundaki Terör ve Terörle Mücadele İle İlgili Maddeler	103
Tablo 6 : 2019-2023 arası Kurula Yapılan Şüpheli İşlem Bildirimleri.....	116

ŞEKİLLER

Şekil 1 : İngilteredeki İç Güvenlik Örgütlenmesi.....	11
Şekil 2 : Türkiyedeki Genel İç Güvenlik (Kolluk) Birimleri.....	14
Şekil 3 : Emniyet Genel Müdürlüğü Teşkilat Şeması.....	18
Şekil 4: Jandarma Genel Komutanlığı Teşkilat Şeması.....	20
Şekil 5: Sahil Güvenlik Komutanlığı Teşkilat Şeması.....	22
Şekil 6: Terörizmin Unsurları.....	33
Şekil 7: PKK'nın Örgütsel Yapılanması.....	74
Şekil 8 : 5 Temmuz 2023 İtibariyle Kanun Kapsamında Yapılan İşlemlere İlişkin Veriler	84
Şekil 9 : Milli Güvenlik Kurulu Üyeleri.....	91
Şekil 10 : İçişleri Bakanlığı Teşkilat Şeması.....	92
Şekil 11 : 2019'da Başlayan Pençe Operasyonlarına Ait Veriler.....	97

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
ARGK	: Artêşa Rizgariya Gelê Kurdistan (Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu)
ASALA	: Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia
ASELSAN	: Askeri Elektronik Sanayii
BAYKAR	: Bayraktar Kardeşler
DEAŞ	: Dawlat al-Islāmiyya fī al-‘Irāq wa al-Shām
DGM	: Devlet Güvenlik Mahkemesi
DHKP-C	: Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi
DEV-GENÇ	: Devrimci Gençlik
DEV-SOL	: Devrimci Sol
DEV-YOL	: Devrimci Yol
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
ETA	: Euskadi Ta Askatasuna
FARC	: Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia
FATF	: Financial Action Task Force (Mali Eylem Görev Gücü)
FETÖ/PDY	: Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması
GKK	: Geçici Köy Korucusu
HPG	: Hêzên Parastina Gel (Halk Savunma Güçleri)
HRK	: Hêzên Rizgariya Kurdistan
IRA	: Irish Republican Army

İŞİD	: Irak Şam ve İslam Devleti
İHA	: İnsansız Hava Aracı
JGK	: Jandarma Genel Komutanlığı
JÖH	: Jandarma Özel Harekât
JTGYK	: Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliği
KADEK	: Kongreya Azadî û Demokrasiya Kurdistanê (Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi)
KCK	: Koma Civakên Kurdistanê (Kürdistan Topluluklar Birliği)
KDGM	: Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı
KGYS	: Kent Güvenlik Yönetim Sistemi
LTTE	: Liberation Tigers of Tamil Eelam
MASAK	: Mali Suçları Araştırma Kurulu
MİT	: Millî İstihbarat Teşkilâtı
MGK	: Milli Güvenlik Kurulu
MKE	: Makine ve Kimya Endüstrisi
MLKP	: Marksist-Leninist Komünist Parti
MOBESE	: Mobil Elektronik Sistem Entegrasyonu
MSB	: Millî Savunma Bakanlığı
NATO	: North Atlantic Treaty Organization (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü)
PJAK	: Partiya Jiyana Azad a Kurdistanê (Kürdistan Özgür Yaşam Partisi)
PKK	: Partiya Karkerên Kurdistanê (Kürdistan İşçi Partisi)
PYD	: Partiya Yekîtiya Demokrat (Demokratik Birlik Partisi)
SİHA	: Silahlı İnsansız Hava Aracı

SGK	: Sahil Güvenlik Komutanlığı
TAK	: Teyrêbazên Azadiya Kurdistan (Kürdistan Özgürlük Şahinleri)
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
THKP-C	: Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi
TKP/ML	: Türkiye Komünist Partisi/Marksist-Leninist
TMK	: Terörle Mücadele Kanunu
TOGG	: Türkiye'nin Otomobili Girişim Grubu
TSK	: Türk Silahlı Kuvvetleri
YDG-H	: Tevgera Ciwanên Welatparêz Yê Şoreşger (Yurtsever Devrimci Gençlik Hareketi)
YPG	: Yekîneyên Parastina Gel (Halk Savunma Birlikleri)
YPS	: Yekîneyên Parastina Sîvîl (Sivil Savunma Birlikleri)

GİRİŞ

Güvenlik, tüm toplumlar için önemli bir kavram olmuştur. Modern olmayan dünyada bile insanlar öncelikle güvenliklerini sağlamak için çaba göstermişler, kendilerini ve ailelerini korumak istemişlerdir. Ulus devletler oluşmadan önce kale ve şehirlerin güvenliğini sağlamak için surlar yapan devletler, modern devletler döneminde de güvenliklerini sağlamak için gelişmiş silah ve sistemleri kullanmaktadır. Dışarıdan gelen tehdit ve tehlikelere karşı kendisini savunma ve koruma adına önlemler alan devletlerin, terörizm'in artmasıyla birlikte içeriden gelecek tehditlere karşı da güvenliğini sağlaması gerektiği anlaşılmıştır. Bunun yakın tarihteki en çarpıcı örneği ise ABD'de yaşanan 11 Eylül Saldırıları olmuştur. Bu saldırılar sonrasında hem ABD'de hem de dünyada iç güvenliğe yönelik bakış açısı eskisi gibi olmamıştır.

Türkiye de bulunduğu konum itibarıyla tarihin her döneminde çatışma ve gerginliklerin ortasında kalmış bir ülkedir. Özellikle Anadolu'nun geçiş güzergahı pozisyonunda olması onu her zaman gözde bir yer yapmış, uğruna savaş ve çatışmalar yapılmıştır. Yine Orta Doğu'daki zengin yer altı kaynakları sömürgeci ve emperyalist devletleri her zaman kendisine çeken bir sebep olmuştur. Türkiye'nin bu önemli bölgeye sınırdaş olması orada yaşanan savaş ve çatışmaları en yakınında hissetmesine sebep olmuştur. Uluslararası çıkarları adına bölgede bulunan devletler, yine bu çıkarları için bazı uydular kurarak ya da var olan örgütleri destekleyerek faaliyet yürütmektedirler. Yeni nesil savaşlar özellikle büyük devletlerin bizzat çatışmaya girdiği savaşlar olmayıp, uydularını kullanarak katıldıkları savaşlar olmaktadır.

Türkiye Soğuk Savaş döneminde artış gösteren sağ-sol olaylarından çok fazla etkilenmiş ve o sürecin devamında da teröre maruz kalan ülkelerden olmuştur. DHKP-C, MLKP ve PKK gibi terör örgütlerinin temelleri o yıllarda yaşanan sağ-sol çatışmaları ve ideolojik yansımalara dayanmaktadır. Bu çalışmada üzerinde durulan ve 1978'de kurulan ayrılıkçı PKK terör örgütü de Türkiye'nin iç güvenliğine karşı faaliyet gösteren en aktif terör örgütlerinden olmuştur. Sadece bir bölgede değil tüm ülke sathında eylemler yapmış olan PKK'nın terör eylemleri sonucunda 1984 yılından bu yana binlerce insanımız vefat etmiş ve güvenlik güçlerimiz şehit olmuştur. Yine bu terör örgütünün maddi olarak ülkeye

verdiği zarar ise yüz milyarlarca dolardan fazla olmuştur. Kurulduğu günden itibaren diğer ülkelerin istihbarat servislerinden ve Suriye’de başlayan iç savaştan sonra bazı ülkeler tarafından maddi destek görmüş, silah ve lojistik anlamında yardım almıştır. Avrupa’da da yapılanması olan terör örgütü PKK, orada da faaliyet göstererek özellikle dernek ve sivil toplum kuruluşları adı altında önemli miktarda gelir elde etmekte ve kendisini meşru bir oluşum gibi göstermektedir. Böyle olmasında şüphesiz Avrupa ülkelerinin çıkarlarının da bunu gerektiriyor oluşu vardır. Terör örgütü PKK aldığı dış destekler, dernek ve sivil toplum kuruluşları adı altında elde ettiği legal gelirleri hariç, silah ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi illegal kaynaklardan da çok önemli gelirler kazanmaktadır. Türkiye yıllardır hem yurtiçinde iç güvenlik operasyonları ile, hem de yurtdışında sınır ötesi hareketler ile terörle mücadele etmekte, hukuki ve idari düzenlemeler yapmakta ve yeni kurumsallaşmalara gitmektedir. Bu sebeple bu çalışmada bu düzenleme ve yeniliklere değinilmiş ve literatüre katkı sağlaması arzulanarak bazı önerilerde de bulunulmuştur.

Bu çalışmanın temel sorunsalı ve çıkış noktası 15 Temmuz Darbe Girişimi ve Hendek/Barikat Olayları ile Türkiye’nin iç güvenlik yönetimi ve terörle mücadele sisteminin değiştiği, Türkiye’nin artık terörü kaynağında yok etme stratejisiyle hareket ettiğinden yola çıkarak yeni bir kurumsal yapı inşa etmesi gerektiği düşüncesi olmuştur. ABD’de milat olan 11 Eylül Saldırılarına benzer olarak, yaşadığımız 15 Temmuz Darbe Girişimi ve Hendek/Barikat Olayları sonucunda özellikle kolluk ve askeri alanda bazı değişiklikler yapılması gerekmiştir. Jandarma ve Sahil Güvenliğin İçişleri Bakanlığına bağlı genel idari kolluk haline getirilmesi ve Genel Kurmay Başkanlığının Millî Savunma Bakanlığına bağlanması, MİT ve MGK’nin yapısında gerçekleşen değişimler bunlardan bazıları olmuştur. Bu sorunsal ve gelişmeler üzerine çalışmanın içeriğinde hem tarihsel hem de kavramsal bilgiler verilmiş, çalışmanın sonucunda da öneri olarak İç Güvenlik Bakanlığı kurulması ve özellikle iç güvenlik alanında tek sorumlu ve yetkili kurum olması, terörü kaynağında yok etme stratejimizin bir tezahürü olan sınır ötesi hareketler ve operasyonlarda ise TSK ve MİT ile koordine şekilde çalışması gerektiği ve bu yeni

yapının da Türkiye'nin büyüklüğü ve çalışma sahasının genişliği göz önüne alınarak Bakanlık şeklinde örgütlenmesinin uygun olacağı değerlendirilmiş ve önerilmiştir.

1. BÖLÜM: İÇ GÜVENLİK YÖNETİMİ: KAVRAMSAL VE TEORİK ARKA PLAN

1.1 Kavramlar ve Kuramsal Çerçeve

1.1.1 Güvenlik

Güvenlik, her toplumda ve dilde kullanılan bir kavram olmasına rağmen ortak bir tanımının yapılması geniş perspektifli bir kavram olması, her yere ve her döneme aynı oranda hitap edebilen bir kavram olmamasından (Şöhret, 2014 : 658) dolayı mümkün olmamıştır. Booth (1991 : 319)’da güvenliği tehdit ve problemlerin olmaması şeklinde ifade etmiştir. Güvenlik Terimleri Sözlüğünde verilen tanım kavramı genel anlamda anlamamıza yardımcı olabilecektir. Sözlükteki ifadesiyle güvenlik, kişilerin veya toplumların sahip olduğu değer veya kazanımlarına karşı bir tehdit durumunun olmaması, bu sayede bunlara karşı bir saldırı endişesi yaşanmaması ve kişilerin bu öngörülme-yen veya istenmeyen durumlar sonucunda zarar görme olasılığının olmaması şeklinde ifade edilmektedir (T.C. Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı, 2017 : 256).

Batı literatüründe Cicero ve Lucretius tarafından ilk kez kullanılan “secuitas” ifadesi ilk olarak zihindeki felsefi durumu ve psikolojiyi ifade etmek anlamında kullanılmış sonrasında ise birinci yüzyıldan sonra siyasi kavram olarak da kullanılmaya başlanmıştır. Bunun yanında modern anlamda güvenlik ise iç güvenlik kavramının dış güvenlik kavramından ayrılması sonrası ortaya çıkan bir süreçtir. Hobbes, iç güvenliği devletlerin tebaasına karşı en temel sorumluluğu şeklinde ifade etmiş, Fransız Devriminde güvenlik temel insan haklarının içinde ilan edilen konulardan biri olmuştur (Brauch, 2008 : 2).

Güvenlik kavramı ve genel olarak güvenlik konusu aslında insanlığın ilk günlerine kadar uzanan bir geçmişe sahip olsa da konu hakkında yapılan akademik çalışmalar çok yeni dönemlere aittir. İlk etapta uluslararası ilişkiler teorilerinden realizm’in “çıkar” kavramına yaptığı atıfla bağdaştırılan güvenlik algısı daha çok askeri meselelerle birlikte ele almıştır. İkinci Dünya Savaşı ve sonrasında dünyada güvenlik anlayışında değişiklikler olmuş tehditler tek taraflı olarak devletlerden gelen bir durum olarak

değerlendirilmiştir. Ancak Soğuk Savaş dönemi sonrasında tehditlerin sadece devletlerden değil diğer hibrit ve asimetrik unsurlardan da gelebileceği anlayışı ortaya çıkmaya başlamıştır (Sancak, 2013 : 125-129).

Tehlikeli sayılabilecek bir olgu, huzur ve sükunun bozulmaması için tedbir alınması zorunluluğu ve asayiş ve kamu düzeni gibi kavramların sağlanması gerekliliği güvenlik kavramının genel özellikleri olarak değerlendirilebilir.

1.1.2 İç Güvenlik

İç güvenlik kavramını herhangi bir yerin fiziksel sınırları içerisinde herhangi bir tehdit ve problem olmaması, asayişin iyi ve huzurun mevcut olması şeklinde tanımlayabiliriz. Çınar (1997 : 61)’e göre ise iç güvenlik kavramı öncelikle bir ülkenin egemenlik alanı içinde olası tehditlere ve tehlikelere karşı yurttaşlarını koruyup, sükunu sağlaması daha sonra ise kamuya ya da özel mülkiyete ait bina ve malvarlıklarına karşı olası sabotaj ve terör eylemi ya da tehlikelere karşı korumasıdır. Aynı zamanda iç güvenlik devletin muhakkak sağlaması gereken bir olgu olup devletler bunu elindeki emniyet ve kolluk güçleriyle yerine getirirler. Burada bir diğer önemli husus ise bu görevin hukuk kuralları içerisinde yapılması gerekliliğidir.

Kavram olarak ilk kez ABD ve hatta dünya tarihinin en büyük terör saldırılarının başında gelen 11 Eylül saldırıları sonrası ABD’de gündeme gelmiş ve ABD Ulusal Güvenliği Hakkındaki Ulusal Komisyon Raporu içinde geçmiştir. (Seiple 2002 : 260’tan akt. (Tekiner & Gemici, 2019 : 20)) ABD’de “Homeland Security” şeklinde ifade edilen iç güvenlik kavramı daha çok terör olaylarına karşı kullanılan bir tabir olsa da aslında doğal afetler, çevresel felaketler ve kimyasal patlamalar gibi olaylara karşı da kullanılan bir kavram olarak anlamı genişlemiştir.

İç güvenlik kavramı Türkiye’de sıkça kullandığımız kamu düzeni kavramının da içinde yer alan, kamu düzeninin bir parçasını oluşturan bir olguyu da ifade eder. Devletler iç asayişini ve güvenliğini sağlamak için kolluk kuvvetlerini kullanır. Kolluk kuvvetleri genel ölçekte kamu düzeni ve güvenliğini daha özel anlamda da iç güvenliği sağlamak için faaliyet icra ederler. Organize veya adi suçlar, genel güvenliği tehdit eden davranışlar

ya da herhangi bir toplumsal olay sonrasında bozulan iç güvenliği yeniden tesis ederler. Ancak kolluk kuvvetlerinin kamu düzeni ve iç güvenlik bozulmadan önce proaktif kolluk anlayışıyla yaptığı önleyici faaliyetler de bulunmaktadır. Yapılan bu önleyici faaliyetler etkililik ve verimlilik anlamında daha olumlu sonuçlar doğurabilmekte ve toplumdaki güven anlayışını daha üst seviyelere çıkarabilmektedir.

Önleyici faaliyetleri yapabilmenin en önemli aşamalarından birisi de tahmin edebilmektir. Yapılmak istenen bu tahmin ise gelişmiş teknolojiye dayanarak daha doğru sonuç verecek şekle gelebilir. Yapılması muhtemel eylem ya da planlanan asayiş bozucu gösterileri önceden tahmin ederek, önlem alınabilirlik artırılabilir. Bunun haricinde işlenen bir suçun da aydınlatılabilmesi için de teknoloji ve son yıllarda oldukça gelişen yapay zeka kullanılabilir (Kutluk, 2022 : 210).

1.1.3 Ulusal Güvenlik

Bu kavram tarihte ilk kez 1952 yılında Arnold Wolfers tarafından “muğlak bir sembol olarak milli güvenlik” şeklinde kullanılmıştır (Wolfers, 1952). Özellikle II. Dünya Savaşı sonrası dönemde anlamı genişleyen ulusal güvenlik kavramı Soğuk Savaş dönemi boyunca da gündemde kalan bir kavram olmuştur. Ülkelerin sadece kendi sınırları içerisindeki bir güvenlik anlayışından daha fazlasını tanımlayan ulusal güvenlik kavramı dışarıdan gelecek saldırı veya tehlikeler de olasıdır. Bu açıdan değerlendirildiğinde ulusal güvenlik kavramı aslında uluslararası bir durumu da ifade etmektedir. İçerisine neredeyse her konunun dahil edilebileceği bir kavram olan ulusal güvenlik kavramı devletin vatandaşlarına karşı sorumlu olduğu bir alandır. Güven ilişkisine dayalı bir bağ olan vatandaşlık bağı vatandaşların bağlı olduğu devletinden ulusal çıkar ve güvenlikleriyle kişisel güvenliklerini sağlaması beklentisini verir. Devlette ulusal güvenliği korurken birtakım tedbirler almak zorundadır. Alınan bu tedbirlerin hukuk zemininde meşru ve insan haklarına saygılı olacak şekilde olması da önem arz etmektedir.

1.1.4 Kamu Düzeni

Ele aldığımız diğer üç kavram gibi kamu düzeni kavramı da aslında net bir tanımı olan bir kavram değildir. Kamu düzeni idare hukuku alanında da anlam ifade eden bir kavramdır. Kemal Gözler (2009 : 473)’e göre uygar bir toplumda vatandaşların sağlık ve

esenlikle hayatlarını devam ettirebilmesi kamu düzeniyle alakalıdır. Kamu düzeni bu anlamıyla toplumsal olanı da ifade eder. Yani bireylere yönelik bir düzenden ziyade toplumun tamamını ilgilendiren bir düzendir.

Güvenlik Terimleri Sözlüğü'ne göre belirli bir ülkede ve belirli bir zamanda asayişin sağlanması, bireylerin ve toplumun çeşitli tehdit veya tehlikelerden korunması ve toplumun sağlıklı bir çevrede yaşamasının sağlanması için gerekli kurallar bütünüdür. İçinde esenlik, güvenlik ve sağlık unsurunu bulundurur (T.C. Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı, 2017 : 383-384).

1.2 İç Güvenlik ve Terörle Mücadele Teorileri

1.2.1 Caydırıcılık Teorisi

Caydırıcılık teorisi iç güvenlik politikaları açısından değerlendirildiğinde önlem alma ya da engelleme noktasında rasyonel bir çerçeve belirtir. Teori; bir kişi, örgüt ya da devletin yapmak istediği bir faaliyetten, bu faaliyeti gerçekleştirdikten sonra maruz kalacağı ağır maliyet ve muamele yüzünden vazgeçeceğini öngörür. Bu açıdan değerlendirildiğinde caydırıcılık proaktif bir süreç olup, olası tehlikeleri önlemeyi amaçlar (Schelling, 1966).

Teorinin başarıya ulaşması için dört temel kıstas bulunur. Bunlar caydırıcının amacını açıkça belli etmesi ve uygulamadaki kararlılığı, yapılmak istenen caydırıcı eylemin caydırıcı tarafından yapılabilir olması, isteğin açık ve net bir şekilde iletilmesi, caydırılmak istenen tarafın caydırma faaliyetine kuşkusuz inanmasıdır (Morgan, 2003 : 71-78).

Terörle mücadele alanında teorinin uygulanması ise genel itibarıyla iki şekilde karşılık bulur. Bunlardan ilki terör örgütüne yapılacak operasyonlar sonrasında muhatap olacağı askeri, cezai ve ekonomik muamelelerin operasyondan önce duyurulduğu cezalandırıcı caydırıcılık, ikincisi ise örgütün amacına ulaşamayacağı ve saldırılarının başarısız olacağı ortamın oluşturulması olan önleyici caydırıcılıktır (Wilner, 2011 : 4). Ancak özellikle dini motivasyonlu terör örgütleri ve etnik terör örgütleri için şehit olma ve aşırı ideolojik bağlılık gibi motivasyonlar klasik caydırıcılığı engelleyebilmektedir. Bu nedenle akıllı ya da algısal caydırıcılık yöntemleri de kullanılabilir. Bu yöntemlerde

sadece fiziksel yollardan değil sosyolojik ve psikolojik faktörlerle de caydırıcılık uygulanmaktadır (Wilner & Dubouloz, 2010 : 40-45).

Türkiyede faaliyet gösteren PKK terör örgütüyle mücadelede devlet caydırıcılık teorisini kullanmaktadır. Yapılan iç güvenlik ve sınır ötesi operasyonlar ile bedel ödebileceğini ve yapılacak terör eylemlerinin karşılıklarının daha güçlü bir şekilde alınacağı terör örgütüne yönelik caydırıcı faaliyetlerdendir. Bunun yanında üretilen yeni teknoloji silah ve mühimmatların paylaşılması da terör örgütlerine yönelik caydırıcı faaliyetler arasında sayılabilir. Yine üst düzey devlet görevlilerinin örgütün iç düzenine ilişkin aldıkları istihbari bilgiler ışığında bilgiler vermesi de örgütün işleyişinin bilindiğini göstererek önleyici caydırıcılık faaliyeti olarak değerlendirilebilir.

1.2.2 Ağ Teorisi

Bu teori sistemleri ve bu sistemleri meydana getiren kişi, grup veya kurum ya da organizasyonlar arasındaki ilişkileri inceleyen multi disiplinler bir yaklaşımdır. Güvenlik ve terörizm çalışmalarında özellikle terör örgütlerinin yapı ve işleyişlerini inceleme ve yorumlamada efektif bir teoridir (Barabási, 2014 : 130-140).

Ağ teorisi terör örgütlerini düğümler ve kenarlar olarak isimlendirilen grafikler olarak vasıtasıyla inceler. Bu örgütler merkezi, dağınık ya da dağılmış olabilirler. Özellikle terör örgütleri incelenirken kişilerin ağ içindeki konumu, merkeziliği ve bağlantı yoğunluğu önem arz eder. Merkezilik kişinin örgüt içindeki stratejik önemini anlatırken, bağlantı yoğunluğu ise ağın birbirine ne kadar sıkı ya da gevşek bağlı olduğunu ifade eder (Newman, 2010 : 10-60).

Terör örgütleri genellikle merkezilikten uzak ve hücresel olan ağ tipi örgütlenmelere sahiptir. Bu örgütler için legal kuruluşlarda kullanılan hiyerarşi analizleri sonuç ifade edemez. Bu yüzden bu örgütlerin hiyerarşik yapılarının tespiti için ağ analizi kullanılmalıdır (Sageman, 2004 : 42-47, 112-123).

Güvenlik birimleri bu teoriyi sadece düşman ya da rakip unsurlar için kullanmamaktadır. Siber güvenlik alanında terör örgütü tarafından yapılan saldırıların ağ modellerinin tespiti, çete ve ya organize örgütlerin deşifre edilmesi ve modellenmesi için de kullanılabilmektedir (Arquilla & Ronfeldt, 2001 : 3-44). Ağ teorisi özellikle terör

örgütlerinin modellenmesi anlamında çok önemli ve etkili bir yöntem sunsa da örgütlerin motivasyon gibi psikolojik etkenlerini ihmal etmesi ve bilinmeyen gizli hücreler kriptolu haberleşme ağları ağın tümünün deşifre edilmesini veya görüntülenmesini engelleyebilmektedir. Bunun gibi olumsuz özellikleri bulunsa da ağ teorisi terörle mücadele ve iç güvenliğin sağlanması konusunda hem terör örgütlerin deşifre edilebilmesi hem de savunma geliştirilebilmesi açısından oldukça efektiftir.

Türkiye'nin mücadele ettiği PKK terör örgütü de ağ teorisi ile incelemeye uygun bir örgüttür. Çünkü PKK'da özellikle Türkiye içindeki yapılanması itibarıyla hücre tipi örgütlenen bir konumdadır. Örgüt yeni kurulduğu seksenli yıllarda merkezi bir yapılanmaya sahipken, özellikle eylemlerinin arttığı doksanlı yıllarda gizlilik gerekçesiyle daha hücresel yapılanmaya dönmüştür. Özellikle Hendek/Barikat Olayları sırasında YDG-H ve YPS gibi alt örgütlenmelerin eylemler yapması bu teoriyi desteklemektedir. Ayrıca Ateşin Çocukları İnisiyatifi ve TAK gibi terör grupları da çeşitli eylemler yapmış ya da üstlenmiştir.

1.2.3 Müzakere ve Yeniden Entegrasyon Yaklaşımı

Terörle mücadele sadece askeri operasyonlarla başarıya ulaşabilecek kadar basit bir konu değildir. Silahlı mücadele belli bir aşamaya geldiğinde müzakere sürecinin başlatılması ve sonunda da entegrasyon faaliyetlerinin uygulanması gerekmektedir.

Müzakere dönemi terör örgütü ve devlet arasında direkt ya da endirekt şekilde yönetilebilen bir iletişim sürecidir. Bu süreçte bir başarı elde edilmek isteniyorsa örgüt mensuplarının silahlarını bırakması ve sosyal hayata entegrasyonlarının sağlanması gerekmektedir (Colletta, Kostner, & Wiederhofer, 1996). Yeniden entegrasyon süreci ise terör örgütü mensuplarının silah bırakmaları sonrası ülke içindeki sosyo kültürel hayata katılmalarını sağlayan süreci ifade eder. Bu süreç aslında sadece örgüt mensuplarını değil silahlı dönemdeki çatışmalardan etkilenmiş tüm herkesi kapsar. Yeniden entegrasyonun başarıya ulaşması ise bazı şartlara bağlıdır. Öncelikle hukuki altyapının oluşturularak adli süreçlerin belirlenmesi, entegre edilmek istenen kişi ya da gruplara yönelik ekonomik fırsatlar sağlanması, toplumsal olarak kabul görmelerinin sağlanması ve bu kişilere psikososyal destek sağlanması bu şartların ve sürecin olumlu yönde sonuçlanmasının başlıca şartlarıdır (Knight & Özerdem, 2004).

Şiddetin sona ermesini sağlaması ve insan kaybının azalması i siyasi bütünleşmeyi arttırması ve uzun vadede toplumsal barışı sağlaması anlamında olumlu yönleri olan müzakere ve entegrasyon yaklaşımının terör örgütlerine meşruiyet kazandırıldığı ve iyi niyetli olmayan terör örgütlerinin bu müzakere süreçlerini yeni bir toparlanma ve silahlanma dönemi olarak geçirebilmesi ise bu teori ve yaklaşıma getirilen eleştirilerdir. Bu müzekare ve entegrasyon süreçlerinin başarılı olabilmesi için siyasi anlamda kararlı ve istikrarlı siyasi erk, karşılıklı olarak iyi niyetli yaklaşım ve güven, bazı durumlarda süreci hızlandırmak ve başarı sağlamak adına arabulucu ülkeler (ABD'nin IRA ve İngiltere arasındaki durumu örnek olarak gösterilebilir) ve en önemlisi ise toplumun desteği ve sürece bakış açısıdır (Zartman, 2001 : 10-14).

Dünyada İngiltere ve IRA arasındaki süreçte en belirgin örneğini gördüğümüz müzakere ve entegrasyon yaklaşımı orada başarıya ulaşmıştır. Şüphesiz bunda birçok faktör etkindir. IRA'nın siyasi kolu olan partinin süreçte asli rol alması, silahlı mücadele yoluyla örgütün gücünün belli oranda kırılmış olması ve ABD'nin süreçte etkin bir arabulucu rolü üstlenmesi bunların en önemlileridir. Türkiye' de dönem dönem PKK ile müzakere ya da diyalog yoluna gitmektedir. 2009 ve 2013-2015 yılları arasındaki demokratikleşme ve çözüm süreçleri belli bir aşamaya gelmesine rağmen özellikle örgütün yaptığı süreci baltalayan eylemler nedeniyle nihayete ermemiştir.

Sonuç olarak salt müzakere yaklaşımı ya da salt askeri müdahale yaklaşımı terörü tek başına bitirebilen unsurlar değildir. Özellikle uzun süreli bir çatışma dönemine girmiş örgüt ve devletler arasında İngiltere-IRA ve İspanya- ETA arasında olduğu gibi karma bir süreç sürdürmek efektif bir sonuç verebilir.

1.2.4 Psikolojik Yaklaşım

Sözlük anlamı korku ve endişe yaymak olan terör sadece fiziksel saldırılara yönelmez, toplumda psikolojik olarak çöküntü yaratmayı da amaçlar. Terör örgütleri çoğu zaman yaptıkları saldırıların fiziksel zararından çok toplumda yaratacağı olumsuz etkiden nemalanır (Crenshaw, 1981). Terörle mücadele sürecinde sadece askeri ve güvenlikçi yaklaşımlara değil, hem kişilerin dolaylı olarak da toplumun psikolojisini de koruyacak ve düzelterek yaklaşımlara da ihtiyaç vardır. Bu yaklaşım bir yandan kişisel anlamda

radikalleşme olgusunu anlamaya yararken diğer yandan da toplum açısından terörün olumsuz etkilerinin önlenmesi veya azaltılmasını sağlayabilir (Post, 2005).

Terör örgütlerine katılımı sağlayan ve arttıran en önemli unsurların başında kişilerin radikalleşmesi gelmektedir. Radikalleşme; kişinin amaçları uğruna şiddeti artık meşru bir araç olarak görmeye ve isteği doğrultusunda uygulamaya başlamasıdır. Bu durumun ortaya çıkmasında çoğunlukla kötü bir psikolojik arka plan ve travma durumları söz konusu olmaktadır. McCauley ve Moskalenko bu süreci “radikalleşme yolu” adını verdikleri süreç ile açıklar. Bu süreç içinde aşağılanmışlık hissi, arkadaş veya çevre etkisiyle örgüte katılım, sembol haline gelmiş bir olaya karşı nefret ve öfke ya da grup aidiyetinin kişiliğin önün geçmesi gibi psikolojik olaylar bulunmaktadır (McCauley & Moskalenko, 2011).

Terör örgütleri sadece silahlı mücadele yapmaz. Özellikle sosyal medyanın da gelişip yaygınlaşmasıyla birlikte birçok terör örgütü propaganda yöntemlerini sosyal medya platformlarına göre yeniden dizayn etmiştir. Açılan örgüt hesapları ya da bu hesapların paylaşımlarının yaygınlığını arttıran “trol hesaplar” aracılığıyla yoğun bir propaganda faaliyeti yapmaktadırlar. Yapılan paylaşımlarla toplumun psikolojik olarak etkilenmesi, hedef kitlenin korkutulup, endişeye düşürülmesi, kendi kitlesinin ise örgüte bağlılığının arttırılması hedeflenmektedir. Terör örgütlerinin bu taktiklerine karşılık olarak da devletlerin aslında bir dezenformasyon faaliyeti olan bu paylaşımlara yönelik karşı paylaşımlar geliştirerek, toplumu psikolojik anlamda güçlendirici faaliyetler yapması gerekmektedir (Briggs & Feve, 2013 : 46).

Türkiye’de PKK ile mücadelede örgüte yakın geleneksel ya da sosyal medya hesaplarından yapılan paylaşımlara ilişkin olarak resmi devlet kurumlarından yalanlama açıklamaları sık sık yapılmaktadır. Aynı zamanda kurumsal hesaplardan terörle mücadelede elde edilen kazanımlar, askeri başarılar ve mühimmatlara yönelik paylaşımlar da yapılarak, terörün korkutucu mesajlarına karşılık toplumu psikolojik olarak güçlendirici paylaşımlar yapılmaktadır.

Terör örgütüne katılmış ve daha sonra güvenlik güçleri tarafından yakalanmış ya da örgütten kaçarak teslim olmuş örgüt mensuplarına yönelik deradikalizasyon ve yeniden topluma entegre politikaları uygulanması bu yaklaşımın en temel somut

uygulamaları arasında yer alır. Kişinin yaşam görüşüne göre psikologlar, din adamları ya da sosyal bilimciler aracılığıyla bu kişiler tekrar topluma kazandırılabilir. Bu yaklaşımla birlikte terörle mücadelede hem proaktif bir yöntem geliştirilmiş hem de terör sonrası döneme ilişkin iyileştirme çalışmaları yapılmış olmaktadır. Sadece silahlı ve askeri mücadele ile değil bu radikalleşmeyi sağlayan sorunların da üzerine gidilerek hem örgüte katılımı engellemek hem de sonraki süreçte örgütten ayrılan üyeleri rehabilite etmek daha kolay hale gelmektedir. Bu da terörle ve terörizmle mücadelede yardımcı olacak yeni bir aktörün devreye alınması anlamına gelmektedir.

1.2.5 Klasik Devlet Güvenliği Yaklaşımı

Bu yaklaşım güvenlik meselesini devletin varlığına devam edebilme mücadelesi olarak yorumlar. Hobbes'un doğa durumu yaklaşımı ve uluslararası ilişkiler teorilerinden realizmden kaynak alarak temellenir. En basit anlamıyla bu yaklaşıma göre devlet odaklı, asker merkezli ve özellikle dış kaynaklardan gelecek tehdit algısı üzerine bir güvenlik paradigması belirler (Waltz, 1979 : 131-139).

Devletler uluslararası aranada başat ve rasyonel olan aktörlerdir ancak uluslararası bu sistem anarşiktir ve merkezi bir otorite mevcut değildir. Doğal olarak da devletler hayatta kalmak için güçlü olmak ve güç biriktirmek zorundadır ve bu yüzden de sürekli bir güvenlik arayışı içerisinde. Bu güvenlik arayışlarını da genellikle askeri mevcutlarını ve güçleriyle caydırıcılıklarını arttırmakla sağlayabileceklerini düşünürler. Tehditler büyük oranda dışardan gelebilecek işgal ve savaş gibi konulardır.

Doksanlı yıllar itibarıyla uluslararası ilişkilerde tek grupların devletler olmadığı terör örgütleri ve uluslararası örgütlerin varlığı da artınca bu anlayışa yönelik eleştiriler çoğalmıştır. Bu yaklaşımın tamamen gözardı ettiği iç tehlikelerin büyüyen terör örgütleri tarafından sıkça kullanılması yaklaşımın yetersiz kaldığını kanıtlar niteliktedir. Her ne kadar gözden düşen bir yaklaşım olsa da mevcut dünya düzeninde yine güç odaklı bir yaklaşımı temel alan devletler tarafından kullanılmakta ve özellikle terörle mücadele konusunda askeri anlamda başarı elde edilmesine olanak sağlamaktadır.

1.2.6 Toplum Merkezli Güvenlik

Bu yaklaşım klasik yaklaşımın ilerisinde tehditlerin sadece dışardan geldiği anlayışına karşı çıkarak toplumların etnik kökenlerini ve varoluşlarını tehdit eden etkenlerin de analiz edilmesi gerektiğini savunur. Doksanlı yıllardan itibaren kopenhag Okulu liderliğinde geliştirilmiş bir yaklaşımdır (Buzan, Wæver, & de Wilde, 1998).

Toplumu ön plana alan bir yaklaşım olan toplum merkezli güvenlik yaklaşımında tehlike ya da tehditin olduğuna devlet değil toplum karar verir ve toplum kendisini bir şekilde diğerlerinden ayıran kimliğe veya etnisiteye sahip kolektif bir olgudur. Gelebilecek tehditler ve tehlikeler sadece fiziksel değil kültürel, dini veya etnik temelli olabilir anlayışı hakimdir. Bu yaklaşım özellikle etnik temelli çatışmaların olduğu yerlerde somut karşılık bulabilmektedir. Toplum tanımı bu yaklaşıma göre muğlak olduğu için hangi grupların toplum olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği net değildir ve tehdit olarak görülebilen şeylerin fiziksel öğeler olmaması somut güvenlik önlemlerini zorlaştırabilir.

Bu yaklaşımda devlete yönelik tehdit algısının ötesinde muğlak bir ifade olan toplum veya topluluklara yönelik bir tehdit ve tehlike algısından bahsedilmektedir. Bu da devletin sadece fiziksel sınırları olmadığını ve tüm tehditlere askeri cevaplar verilemeyeceğini ortaya koymaktadır. Toplumların etnik, kültürel ve fiziksel olmayan birçok tehditle karşı karşıya kalabileceğini açıklamaya çalışır.

1.2.7 İnsan Güvenliği Teorisi

Bu yaklaşım klasik güvenlik yaklaşımına tepki olarak merkeze devleti değil bireyi koyan bir anlayış olarak ortaya çıkmıştır. 1994 tarihinde yayınlanan Birleşmiş Milletler İnsani Gelişme Raporu ile literatüre giren bu yaklaşıma göre güvenlik sadece sınır güvenliği ve savaşların çıkmasının önlenmesi değil; insan yaşamı ve varlığının temellerinin teminat altına alınmasıdır. Bu anlayış güvenlik odağını devletten insana doğru çevirmiştir. Rapora göre insan güvenliği ekonomik, gıda, sağlık, çevre, kişisel, topluluk ve siyasal güvenlik olarak belirlenmiş ve çok boyutlu bir anlayış tasarlanmıştır (United Nations Development Programme (UNDP), 1994 : 22-44).

En temel anlamıyla askeri değil insani bir yaklaşım sunan bu anlayışa göre kişilerin korunmasının hem barış sağlama hem de önleyici politikalar belirleme anlamında çok önemli olduğu görüşü hakimdir. Ancak özellikle büyük devletlerin (ABD'nin Irak işgalinde olduğu gibi) iç savaş ya da çatışma olan bölgelere girişini kolaylaştıran gerekçeler sunduğu için eleştirilen bir yönü de gözden kaçırılmamalıdır.

1.2.8 Çok Katmanlı Güvenlik Teorisi

Bu yaklaşım aędař güvenlik yaklaşımları içerisinde değerlendirilebilecek bir yaklaşımdır. Klasik anlayışın devletin tehditlere karşı korunması anlayışından ziyade güvenliğin tek bir sektörde meydana gelmediğini savunur. Sadece askeri tehditlere güvenliğin indirgenmemesi gerektiğini bireylerden uluslararası sisteme kadar farklı farklı alanlarda değerlendirilmesi gerektiğini ifade eder. Bu yaklaşıma göre güvenlik yatay ve dikey olarak analiz edilir. Dikey katmanlara birey, toplum, devlet ve bölgesel/küresel düzey dahil edilirken, yatay katmanlara; askeri,siyasi, ekonomik, toplumsal ve çevresel güvenlik dahildir. Yaklaşıma göre güvenliğin salt ve sabit bir tanımı yoktur (Buzan & Wæver, 2003 : 6-20-358).

Bu teori çok geniş kapsamlı bir gvenlik anlayışı tasarlanmış olması ve güvenlik kavramının herşeyin güvenliği olabilecek şekilde geniş yorumlanmış olması bütüncül bir politika üretmeyi mümkün kılmayabilir. Çok katmanlı güvenlik teorisi özellikle son yıllarda ortaya çıkan hibrit örgütler ve tehditleri anlama ve karşı politika belirleme noktasında ise geniş bir hareket alanı sunması dolayısıyla da etkili bir yöntemdir.

1.2.9 Kriz ve Afet Odaklı Güvenlik Teorisi

Soğuk Savaş döneminde uluslararası güvenlik anlayışında önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Devletlerin birbirleriyle sıcak çatışmadan kaçınması sonucu küresel ekonomik ya da her alanda krizler çıkmaya başlamıştır. Bu teori askeri veya savaş sonucunda olmayan doğal afet, ekonomik kriz ve salgın hastalık kaynaklı krizleri güvenlik meselesi olarak yorumlamaktadır (Eriksson & Rhinard, 2009).

Geniş bir perspektiften güvenlik anlayışını yorumlayan bu teoriye göre artık askeri tehditlerin yanından doğal afetler ve iklimsel olaylardan kaynaklı krizler

yaşanabilmektedir. Yani tehdit kaynağı genişlemiş ve değişmiştir. Aynı zamanda güvenlik kavramı sadece devletin değil tüm aktörlerin -insanların, çevrenin, toplulukların- korunması anlamına gelecek şekilde genişlemiştir. Yine yeni yaklaşıma göre sadece önleyici değil kriz yaşandıktan sonra müdahale ve iyileştirme çalışmaları da yapılması gerektiği teorisinin temel dayanakları olmuştur.

Deprem, sel ve yangın gibi doğal afetler, özellikle yakın zamanda küresel bir krize sebep olmuş Covid-19 gibi salgın hastalıklar, çevresel sorunlar kaynaklı iklim krizleri ve özellikle çatışma bölgelerinden çevre ülkelere gerçekleşen toplu göç hareketleri gibi olaylar bu teorisinin uygulama alanlarına örnek olarak verilebilir. Bu anlayışa göre tehditler çok fazladır ve özellikle hayati derecede önemli altyapıların güçlendirilmesini, profesyonel bir risk analiz ve yönetim aşamasını ve nihayetinde de krize sebep olan unsurlar neredeyse tüm hayatı etkileyen etkenler olduğu için bütün birimleri sürece katan bir işbirliği gerektirmektedir. Bu yaklaşım da güvenliği sadece askeri olarak değil en geniş çerçevede ele alan bir yaklaşımdır ve insanı merkeze almaktadır.

1.3 İç Güvenlik Yönetimi ve Modelleri

İç güvenlik yönetimi; bir devletin kara deniz ve hava sahası dahil olmak üzere tüm sınırları içerisinde genel asayiş ve sükunu sağlayabilmesi, vatandaşlarının temel haklarını güvence altına alabilmesi için hukuk kurallarına bağlı ve keyfi uygulamalardan uzak, meşru güç ve zor kullanma hakkına sahip kolluk kuvvetleri aracılığıyla, işlenmiş suçların faillerinin yakalanması ya da suç işlenmesinin önlenmesini sağlayacak tedbirlerin alınmasını sağlayacak süreçlerin tamamıdır (Çapar, 2013 : 38-40).

Devletler en temel görevlerinden olan iç güvenliği sağlama görevlerini kanunlarla yetkilendirdiği kolluk ve güvenlik birimleriyle yerine getirirler. İç güvenlik sağlanırken vatandaşların uymak zorunda olduğu kurallar gibi, bu kamu hizmetini sağlayan birimlerin de uyması gereken kurallar bulunmaktadır. İç güvenlik yönetiminde en önemli konulardan olan hukuka uygunluk keyfi tutumlardan uzak olma bu birimlerin meşruiyetlerini olumlu yönde arttıran unsurlardır.

Ulus devletler oluştuğundan beri sistemli olarak ülkeler dışarıdan gelecek tehditlere karşı ordular oluşturmakta ve savunmaya yönelik harcamalar yapmaktadırlar. 11 Eylül Saldırılarıyla birlikte bu tehditlerin sadece düşman devletlerden gelmeyeceği, bunun yanında terör örgütleri tarafından da lkelerin hedef alınabileceği küresel ölçekte görülmüştür. Devletler genel olarak (lkesinde terör rgt olan ve terörle mücadele eden ülkeler hariç) bu tarihe kadar ülke içlerindeki güvenliklerini daha çok asayiş olayları ya da münferit olaylarla sınırlamışken, 11 Eylül Saldırılarıyla birlikte önce ABD’de sonra da dünyada i güvenlik yönetimiyle ilgili köklü değişiklikler olmuştur. ABD’de “Homeland Security” kavramı ortaya atılmış ve Türkçe’ye “ulusal güvenlik, i güvenlik” şeklinde tercüme edilebilecek bu kavramla birlikte dünyada güvenlik konseptlerinde değişiklikler başlamıştır. Hatta i güvenliği ilgilendiren konuların sadece düşman ülke ya da terör örgütlerinden gelen saldırılar olamayacağı, doğal afetler, kimyasal felaketler ya da büyük ekonomik krizlerin bile i güvenliğe etki eden sorunlar olabileceği değerlendirilmiş ve kavramın içeriği daha da genişletilmiştir.

Devletler bu risklere ve tehditlere karşı i güvenlik teşkilatlarını oluşturmuş ya da revize etmiştir. Genel anlamda dünyada Tekli ve oklu Sistem uygulanmakta, bu sistemlerin lkelerin mevcut durumlarına göre değişiklikler yapılarak uygulanmaktadır.

1.3.1 Tekli Sistem

Bu sistemi uygulayan devletlerde sadece bir tane kolluk ve i güvenlik birimi görev yapmaktadır. ABD ve İngiltere’de uygulanan bu sistemde kır ya da kent ayrımı bulunmamaktadır. Genellikle adı polis teşkilatı olan bu i güvenlik birimi ülke sathındaki bütün olaylarda görevlidir. Dolayısıyla asayiş olaylarında tek sorumlu, i güvenliğe yönelik eylemlerde ve saldırılarda ise tek yetkili birim bu birimdir. Bu sistemi uygulayan ülkelerde mücavir alan dışında görev yapan jandarma gibi bir birim ya da teşkilat bulunmamaktadır (Tekiner & Gemici, 2019 : 22).

1.3.2 Çoklu Sistem

Türkiye’de de kullanılan bu sistemde tekli sistemin aksine genellikle ikili olarak ifade edilebilen çoklu bir yapılanma mevcuttur. Diğer sistemin aksine coğrafi olarak ayrılan bir teşkilatlanma bulunmaktadır. Kent merkezleri polisin sorumluluğunda olup, ikinci bir yapılanma olan jandarma daha çok kırsal alanların asayişini ve güvenliğini sağlamakla görevlendirilmiştir. Türkiye’de bu iki yapılanmaya ek olarak denizlerdeki ve sularımızdaki güvenliği ve asayiş sağlama görevi de sahil güvenliğe teslim edilmiştir. 2016 yılından sonra Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığının İçişleri Bakanlığına bağlanmasıyla ülkemizde kolluk teşkilatları sivilleşme noktasında önemli bir aşama kaydetmiştir. Türkiye haricinde Fransa’da da çoklu sistem uygulanmaktadır (Bilgiç, 2019: 290).

1.3.3 Tekli Sistem Örneği-1 :ABD

ABD 11 Eylül 2001’de dünyadaki en büyük terör saldırılarından birisine maruz kalmıştır. Eş zamanlı yapılan bu saldırılarda binlerce kişi hayatını kaybetmiş ve yaralanmıştır. Maddi olarak da büyük bir maliyetle karşılaşan ABD’de psikolojik yönden de ciddi bir yıkım oluşmuştur. Terör olaylarının ardından ABD kamuoyunda ve bürokrasisinde iç güvenlik algısında çok önemli değişimler yaşanmıştır. Olaylar yaşandıktan sonra müdahale etme anlayışı yerini proaktif yöntemlerle iç güvenliği sağlamak gerektiği noktasına evrilmiştir. Terörle mücadele iç güvenlik alanındaki en önemli unsurlardan bir olarak belirlenmiş, hukuki düzenlemelerin yetersiz görüldüğü noktalarda yeni düzenlemelerin yapılması gerektiği kararı alınmıştır. Bunun yanında saldırılarda istihbarat zaafiyetinin bulunduğu ayrıca kurumlar arası istihbarat ve bilgi paylaşımının sağlanamamasının bu saldırıların engellenememesine sebep olduğu değerlendirilmiştir.

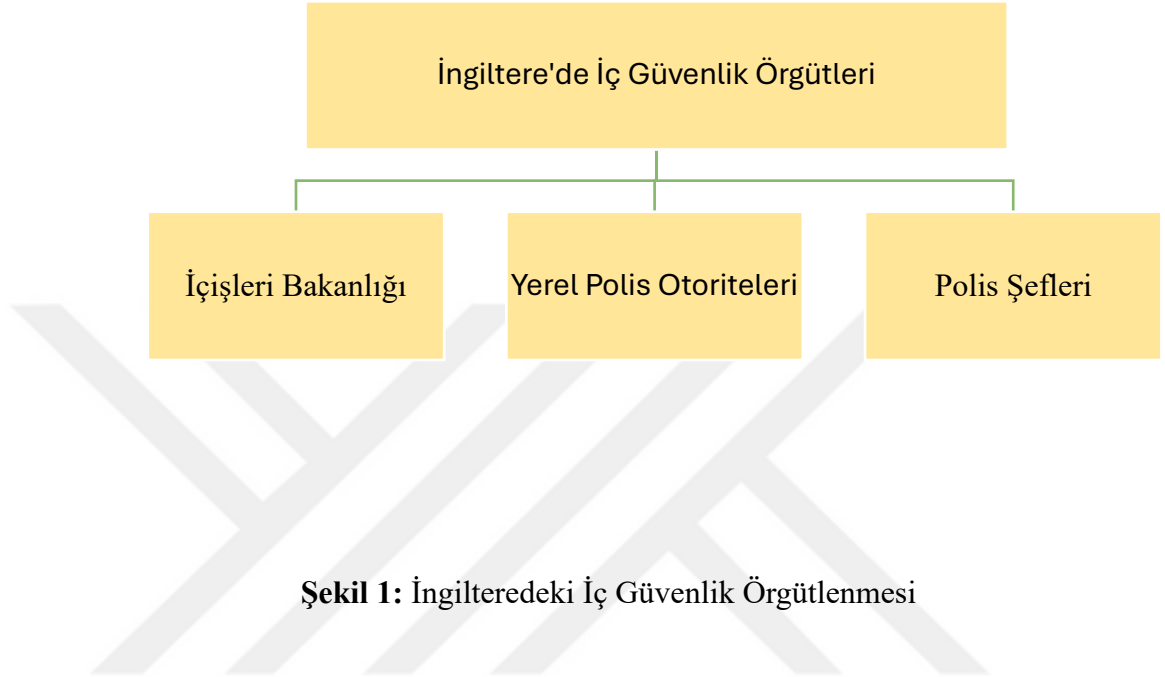
Nitekim dönemin ABD Başkanı George Bush tarafından 20 Eylül 2001’de Kongre ve Amerikan halkına yaptığı konuşmasında İç Güvenlik Ofisi kurulacağını açıklamıştır (The White House, 2001). Başkan Bush, 6 Haziran 2002’de yaptığı bir başka ulusa sesleniş konuşmasında ise iç güvenlikten sorumlu tüm teşkilatların İç Güvenlik Bakanlığı

adı altında birleştirileceğini açıklamıştır (The White House, 2002). Kanun tasarısı 24 Ocak 2003'te Kongreden geçerek İç Güvenlik Bakanlığı resmi olarak da kurulmuştur. Terör saldırılarını engellemek ve herhangi bir terör saldırısı sonucu oluşacak hasar ve zararı minimuma indirmek ilgili bakanlığın en önemli görevleri arasında sayılabilecektir. Bu bakanlık ABD'de en fazla personel çalıştıran bakanlıklardan biridir. Ayrıca iç güvenlik konusunda Başkan'a yardımcı olmak için İç Güvenlik Danışmanları atanmakta ve bu danışmanlar Başkanların vereceği kararlarda çok etkin olmaktadır.

ABD iç güvenlik sisteminin dönüşümüyle ilgili kısa bir bilgi verdikten sonra ABD'de kullanılan tekli sistem içinde yer alan iç güvenlik yönetim modelinden bahsetmek gerekmektedir. ABD'de iç güvenlik denilince akla daha çok terörle mücadele gelse de doğal afetler ve insanlar tarafından sebep olunabilen çevresel felaketler de bu kapsamda değerlendirilmektedir. ABD'de tekli sistemin kolluk teşkilatı olan polis tüm ülkede görev yapmaktadır. Federeal ve federe olmak üzere ayrılmış bir polis otoritesi mevcuttur. Federal polisler federal kanunlara göre çalışırken, eyalet polisleri eyaletlerin kendi kanunlarına göre görev yaparlar. ABD'deki sistemin tekli olarak ifade edilmesinin sebebi ister federe ister federal olsun sadece polis teşkilatının olması ve bu teşkilatın herhangi bir bölge ya da coğrafya ayrımı olmaksızın ülke genelinde görevli olmasındandır.

1.3.4 Tekli Sistem Örneği-2 : İngiltere

İngiliz iç güvenlik yönetim sisteminde üçlü bir yapılanma bulunmaktadır. İçişleri Bakanlığı, Yerel Polis Otoriteleri ve Polis Şefleri olarak isimlendirilen bu yapılar ülkedeki polis teşkilatını birlikte sevk ve idare eder. İçişleri Bakanı ülkenin iç güvenliğinden sorumludur (Glezial, 2000 : 208).

Şekil 1: İngilteredeki İç Güvenlik Örgütlenmesi

İngiltere tekli sistem'e göre iç güvenlik teşkilatlanmasını oluşturmuş ülkelerden birisidir. Kendine has özgün bir sistem oluşturan İngiltere'nin teşkilatlanmasında sivil oluşumlar direkt olarak göze çarpmaktadır. Ayrıca diğer Avrupa devletleri gibi milli bir polis gücü İngiltere'de bulunmamaktadır. Merkezi bir otoriteye bağlı kolluk gücü olmasının istenmemesinin sebebi ise kişi haklarına ve özgürlüklerinin yönelik olumsuzluklar olabileceği anlayışıdır. 1964 yılına kadar yasal bir düzenleme bile yapılmaması gereği duyulmamış olup, mevcut polis sistemi 1964'te çıkarılan yasa ile oluşturulmuştur (Yavuzdoğan, 2010 : 1234).

İngiltere'de vatandaş odaklı bir kolluk anlayışı hakimdir. Polislik özel şartları olan bir meslek olarak görülmemiştir. Vatandaşın polise yardımcı olması ve gerektiğinde bir polis gibi davranması beklenmektedir. Aynı zamanda İngiltere'de spor müsabakaları ve alışveriş merkezleri gibi toplu alanlarda özel güvenlik personelleri bulunmakta kolluk görevlisi olan polis bu alanlarda görev yapmamaktadır.

1.3.5 Çoklu Sistem Örneği-1: Fransa

Türkiye, güçlü merkezi yönetim yapısıyla Fransa ile çok benzeşmekte ve bu benzerlik kendisini idari ve bürokratik sistemde de göstermektedir. Gerek idare hukuku ve yönetim sistemi gerekse de yerel yönetim alanında hem uygulamada hem de mevzuat anlamında Fransa ve Türkiye'nin bir çok benzer noktası bulunmaktadır (Uluç, Çelik, & Kaan, 2001 : 171).

Birçok alanda Fransadan etkilenen Türkiye iç güvenlik yönetimi alanında da etkilenmiştir. Fransa'da Türkiye gibi çoklu sistem kullanan, İçişleri Bakanlığına bağlı olan ve sivil yapı olarak değerlendirilen ulusal polis birimi ve Savunma Bakanlığına bağlı olarak görev yapan ulusal jandarma bulunmaktadır. Seksenli yıllardaki yerleşme çalışmalarıyla belediye polisi ve kır bekçiliği gibi güvenlik birimleri de oluşturulmuştur.

Fransa'da Ulusal Polis İçişleri Bakanlığına bağlı ve ona karşı sorumlu olan, kentsel yerlerin güvenliği ve asayişinden sorumlu olan birimdir. Bunun yanında Ulusal Polis'in içinde Paris'in güvenliğinden sorumlu özel bir birim bulunmaktadır. Savunma Bakanlığına bağlı olarak görev yapan Ulusal Jandarma ise nüfusu on bin altında kalan ya da belediye mücavir alanında bulunmayan yerlerin güvenliğini sağlamadan sorumlu olan birimdir. Daha basit bir ifadeyle kentsel olmayan alanların güvenliğinin sağlanması Ulusal Jandarmanın sorumluluğundadır (Çelik, Aksungur, & Bilbay, 2020 : 82-83).

1.3.6 Çoklu Sistem Örneği-2 : Türkiye

Türkiye iç güvenlik yönetimi modelleri içerisinde çoklu sistemi kullanan ülkelerdendir. Ülkemizde iç güvenlik ve asayişin sağlanmasında Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı olarak 3 temel kurum görev yapmaktadır. Bu kurumlar benzer görevler yapsalar da görev sahaları gibi bazı farklılıkları bulunmaktadır.

3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu 1. Maddesi;

Ülkede genel asayiş ve güvenlikten İçişleri Bakanını sorumlu tutmuştur. İçişleri Bakanı özel kanunları ve diğer mevzuat hükümlerine göre görev yapan polis, jandarma

ve diğer bütün zabıta ve kolluk kuvvetleri aracılığıyla bu görevi yerine getirir. Gerek görülen durumlarda ise Cumhurbaşkanı kararıyla ordudan faydalanabilir.

Bu maddede ülkenin iç güvenlik ve asayişinden İçişleri Bakanı'nın sorumlu olduğu ve bu görevini yerine getirirken Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve gerektiği durumlarda diğer bütün zabıta kuvvetlerini kullanabileceği belirtilmiştir. 1937 yılında çıkarılmış olan bu kanun eski bir kanun olsa da halen yürürlükte olan ve İçişleri Bakanının en önemli görevi olan iç güvenlik ve asayiş sağlama görevini kendisine tevdi eden mevzuat hükmüdür.

1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin İçişleri Bakanlığının görev ve yetkilerini belirlediği 254. Maddesinde ise bentler halinde, iç güvenlik kurumlarının idaresi ve asayiş ile birlikte kamu düzeninin sağlanması, sınırlarımızın korunması ve emniyetinin sağlanması, trafik düzeni ve güvenliğinin sağlanması, kaçakçılığın engellenmesi ve takibi, nüfus, vatandaşlık ve pasaport hizmetlerinin yürütülmesi, memleketin idari bölümlenmeleri ile ilgili düzenlemelerle ilgili çalışmalar yapmak, şeklinde sıralanmıştır.

1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi de 3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu gibi iç güvenliği ve asayiş sağlama görevini İçişleri Bakanına vermektedir.

2016 yılından önce Emniyet Genel Müdürlüğü İçişleri Bakanlığına bağlı bir güvenlik birimi olarak görev yaparken Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı farklı bir yapılanmaya sahipti. 2016 öncesi dönemde Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı İçişleri Bakanlığı ve Milli Savunma Bakanlığı arasında her ikisine de kısmen bağlı bir konumda bulunmaktaydı. Bu tarihten önce personel temini anlamında Milli Savunma Bakanlığına bağlı olan bu iki kurum, yaptığı görev itibarıyla da İçişleri Bakanlığına bağlıydı. 2016 yılında 668 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile tamamen İçişleri Bakanlığına bağlanmış ve Emniyet Genel Müdürlüğü ile aynı görev ve sorumluluklara sahip kurumlara dönüşmüşlerdir.

Genel olarak değerlendirildiğinde Türkiye'de kentsel alanlar ve şehir merkezlerinde asayiş ve güvenliğin sağlanmasından Emniyet Genel Müdürlüğü teşkilatı altında çalışan polis sorumluyken, kentsel alanların dışında kırsal bölgelerde ve belediye mücavir alanları dışında Jandarma Genel Komutanlığı altında çalışan jandarma

sorumludur. Sahil Güvenlik Komutanlığı ise bütün sahiller, iç sular, körfezler, limanlar ve münhasır ekonomik bölge ve uluslararası hukuk normlarına göre denetimi altında bulunan bütün alanlardaki güvenlik ve asayişten sorumlu genel kolluk birimidir. Bütün bu teşkilatlar görev ve sorumluluk olarak İçişleri Bakanlığına bağlıdır ve genel kolluk kuvvetleri olarak isimlendirilmektedirler.

Şekil 2: Türkiye'deki Genel İç Güvenlik (Kolluk) Birimleri

1.4 Türkiye’de Genel Kolluk Birimleri

Türkiye’de kolluk birimleri en temelde adli ve idari kolluk olmak üzere ikiye ayrılır. İdari kolluk yine kendi içerisinde genel idari kolluk ve özel idari kolluk olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bu çalışmanın konusu genel idari kolluk ve görevlerine odaklanacağından adli kolluk ve özel idari kollukla ilgili detay bilgilere verilmeyecektir.

Adli Kolluk; adli makamların emir ve talimatları altında çalışan, herhangi bir suç işlendikten sonra çalışmaya başlayan kolluktur. Bu kolluğun amacı meydana gelen suç sonucunda cezalandırılması gereken faillerin yakalanarak adli makamların önüne çıkarılmasını sağlamaktır ve ceza hukuku mevzuatına göre işlem tesis eder (Günday, 2004 : 261-262). Bu faaliyete “bastırıcı kolluk” faaliyeti de denilir (Özay, 2013 : 950).

İdari Kolluk; idari makamların emir ve talimatları altında görev yapan , herhangi bir suç işlenmeden önce, önleyici faaliyetler yaparak suçların işlenmesini engellemeye

alışan kolluktur. Burada amaç kamu düzeni ve toplum huzurunu bozulmadan önce korumak ve esenliği sağlamaktır. Devriye faaliyetleri, kimlik sorgulama ve trafik kontrolleri gibi işlemler önleyici kolluk ve dolayısıyla da idari kolluk faaliyeti olarak örneklendirilebilir (Aydın & Demir, 2022 : 35).

Kemal Gözler (2003 :434-436) idari kolluğun genel özelliklerini “*tek taraflı olma, devredilmez olma, mecburi olma, kamu gücüne dayanma, hak yaratıcı olmama ve geri alınabilme ve sorumluluk için ağır kusur şartı olma*” şeklinde sıralamıştır. Ayrıca idari kolluk düzenleyici işlemler de yapabilmektedir.

Adli ve İdari Kolluk birimleri ve görevlileri esasen aynı kişilerdir. Ülkemizde adli ve idari kolluk teşkilatlanması ayrı şekilde oluşturulmamıştır. Sürecin bulunduğu noktaya göre kolluk teşkilatları vaziyet alırlar. Örneğin bir trafik kazası gerçekleşmeden önce trafik güvenliği için kontrol faaliyeti yapan polis memuru idari kolluk olarak görev yapıyorken, trafik kazası gerçekleştirdikten sonra adli makamların talimatı gereği kaza tutanağı tutarken adli kolluk görevini icra etmektedir.

İDARİ KOLLUK	ADLİ KOLLUK
İdarî makamların emrinde faaliyet gösterir.	Adlî makamların emrinde faaliyet gösterir.
İdarî kolluk faaliyetleri, idare hukukuna tabidir.	Adlî kolluk faaliyetleri ceza hukukuna tabidir.
İdarî kolluk faaliyetlerinden doğan uyuşmazlıklar idari yargıda zmlenir	Adlî kolluk faaliyetlerinden doğan uyuşmazlıklar adli yargıda zmlenir.
İdarî kolluk faaliyetlerini gerçekleştiren görevliler, görevlerinden dolayı işledikleri suçlarda 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin	Adlî kolluk faaliyetleri gerçekleştiren görevliler, görevlerinden dolayı işledikleri suçlarda doğrudan Cumhuriyet Savcısı tarafından

Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerine göre kovuşturulurlar.	soruşturulur. Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre takibat yapılır.
İdarî kolluk her yerde bulunur.	Adlî kolluk tam teşekküllü karakolların bulunduğu yerlerde oluşturulur. Karakol istenilen düzeyde teşkilatlanmaya sahip değilse, personelin bir kısmı veya hepsi bu görevde çalışır.
Önleyici nitelikte faaliyet gösterir.	Bastırıcı nitelikte faaliyet gösterir.
İdarî kolluk, Devlet tüzelkişiliği ve mahalli idareler (il özel idaresi, belediye ve köy) hatta kamu tüzel kişileri adına ifa edilir.	Adlî kolluk, sadece Devlet tüzel kişiliği kapsamında ifa edilir.
İdarî kolluk Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, yönetmelik, genel emir, genelge gibi düzenleyici işlemler yapabilir.	Adlî kolluk düzenleyici işlemler yapamaz, sadece bireysel kolluk işlem ve faaliyetlerinde bulunabilir.
İdarî kolluk, Cumhurbaşkanı, İçişleri Bakanı, vali ve kaymakamdan oluşan idari makamların emrindedir. Cumhuriyet Savcısı idarî kolluğa emir ve talimat veremez.	Adlî kolluk, Cumhuriyet Savcıları ve Sulh Hâkimlerinin emrindedir. Ancak adli soruşturma ve adli işlerin dışında idari makamların emrindedir.

Tablo 1: Adli-İdari Kolluk Farkları (Nohutçu, 2019 : 172)

Genel İdari Kolluk-Özel İdari Kolluk ayrımı ise 3201 Sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu 3. Maddede karşımıza çıkmaktadır. İlgili madde;

Zabıta teşkilatının bugünkü şekliyle ifade edildiğinde genel ve özel olarak ikiye ayrıldığını, genel zabitanın silahlı güç olan polis ve jandarmadan oluştuğunu, diğer kol olan özel zabitanın ise genel zabitanın görev alanı dışında kalan ve özel kanunların kendilerine verdiği görevleri yapan ve o kanunlara göre kurulan kuvvetler olduğunu ifade etmiş yani kolluğu genel ve özel olmak üzere ikiye ayırmış ve polis ve jandarmanın genel diğer kolluğun da özel kolluk olduğunu belirtmiştir. Kanun maddesindeki bu tasnife göre genel idari kolluk, kamu düzeninin sağlanması adına bütün kamu hizmetlerinin güven ve huzur içinde yapılabilmesi için tüm kolluk faaliyetlerini kapsarken, özel idari kolluk ise özel kanunlarla belirlenmiş kamu hizmetlerinin yürütülmesini sağlamak amacıyla gerçekleştirilen kolluk faaliyetlerini ifade etmektedir (Nohutçu, 2019 : 174).

1937 tarihli 3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu 2. Maddesinde genel idari kolluğu polis ve jandarma olarak belirtilmiştir. 1982 yılında çıkarılan Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu 2. Maddesinde Sahil Güvenlik Komutanlığı da silahlı genel kolluk olarak sayılmış ve aynı kurum 2016 yılındaki meevzuat değişiklikleriyle tamamen İçişleri Bakanlığına bağlanarak genel idari kolluk birimlerinden birisi haline dönüşmüştür.

1.4.1 Emniyet Genel Müdürlüğü (Polis)

İlk olarak 1845 yılında Yeniçeri Ocağının kapatılmasından sonra Fransadaki polis teşkilatından esinlenilerek İstanbul'da bir polis birimi kurulmuştur. Dönemin savaşlarla geçmesi ve siyasi istkrarsızlıklar sonucu teşkilatlanma hızlı olamamıştır. 24 Haziran 1920'de Emniyeti Umumuiye Müdürlüğü kurulmuş ve bugünkü Emniyet Genel Müdürlüğünün ilk nüvesi oluşmuştur. 1937 yılında çıkarılan Emniyet Teşkilat Kanunu ile birlikte polis teşkilatı kanuni altyapısına kavuşmuştur (Emniyet Genel Müdürlüğü, 2025).

2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu (PVSK) ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu kapsamında:

Polis, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ve ilgili kanun ve diğer mevzuatlarla görev ve yetkileri tanımlanan silahlı kolluk gücüdür. Kamu düzeni ve güvenliğini, şahısların can, mal ve namus güvenliği ile konut emniyetini sağlamakla ödevlidir.

İçişleri Bakanlığı bünyesinde görev yapan Emniyet Genel Müdürlüğü diğer kolluk kuvvetleri olan Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı ile birlikte uyum içinde çalışmaktadır. Görev olarak bir farkları olmayan bu kurumlar yapılan protokollerle görev yerlerini ayırmaktadırlar. Genel olarak polis şehir merkezlerinde, kentsel alanlarda ve belediye mücavir alanlarında görev yapmaktadır.

Polis silahlı bir genel kolluk kuvveti olup sivil ya da üniformalı olarak görev yapabilmektedir. Üniformalı polisler araçlı ve araçsız olarak ayrılabilir.

Şekil 3: Emniyet Genel Müdürlüğü Teşkilat Şeması (Emniyet Genel Müdürlüğü, 2025)

1.4.2 Jandarma Genel Komutanlığı (Jandarma)

Dilimize Fransızcadan geçtiği düşünülen, kuruluşu 14 Haziran 1839 tarihine kadar uzanan jandarma teşkilatı ülkemizdeki en köklü kurumlardan birisidir. 2016 yılından teşkilat yapısından ciddi bir değişim ve dönüşüm geçiren jandarma, 2016 öncesinde TSK'nın bir parçası ve Genel Kurmay Başkanlığına bağlı bir yapıdaydı. 25.07.2016 tarih ve 668 sayılı Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnamesi ile Jandarma Genel Komutanlığı İçişleri Bakanlığına bağlanmış ve genel kolluk kuvvetlerinden biri haline gelmiştir (Nohutçu, 2019 : 175).

2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu 3. Maddesinde;

Türkiye Cumhuriyeti Jandarması, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ve diğer mevzuat hükümlerinin verdiği görev ve yetki ile güvenlik, asayiş ve kamu düzeni ve güvenliğini sağlayan, silah taşıma yetkisi olan genel idari kolluk gücüdür. Hükmüyle birlikte kanuni olarak da Jandarma Genel Komutanlığı genel bir kolluk birimine dönüştürülmüş, aynı kanunun 4. Maddesinde ise Jandarma Genel Komutanlığının İçişleri Bakanlığına bağlı olduğu hüküm altına alınmıştır (Resmi Gazete, 2025).

Aynı konularda görevli olduğu polis ile yetki karmaşası yaşanmaması için jandarma ve polisin görev yerleri ayrılmıştır. Gerçekleşen bir olaya kimin müdahale edeceği yada bir konu hakkında kimin görevli olduğu olayın gerçekleştiği yere göre belirlenir (Gözler & Kaplan, 2013 : 427).

2803 sayılı JTGYK 10. Maddesine göre ;

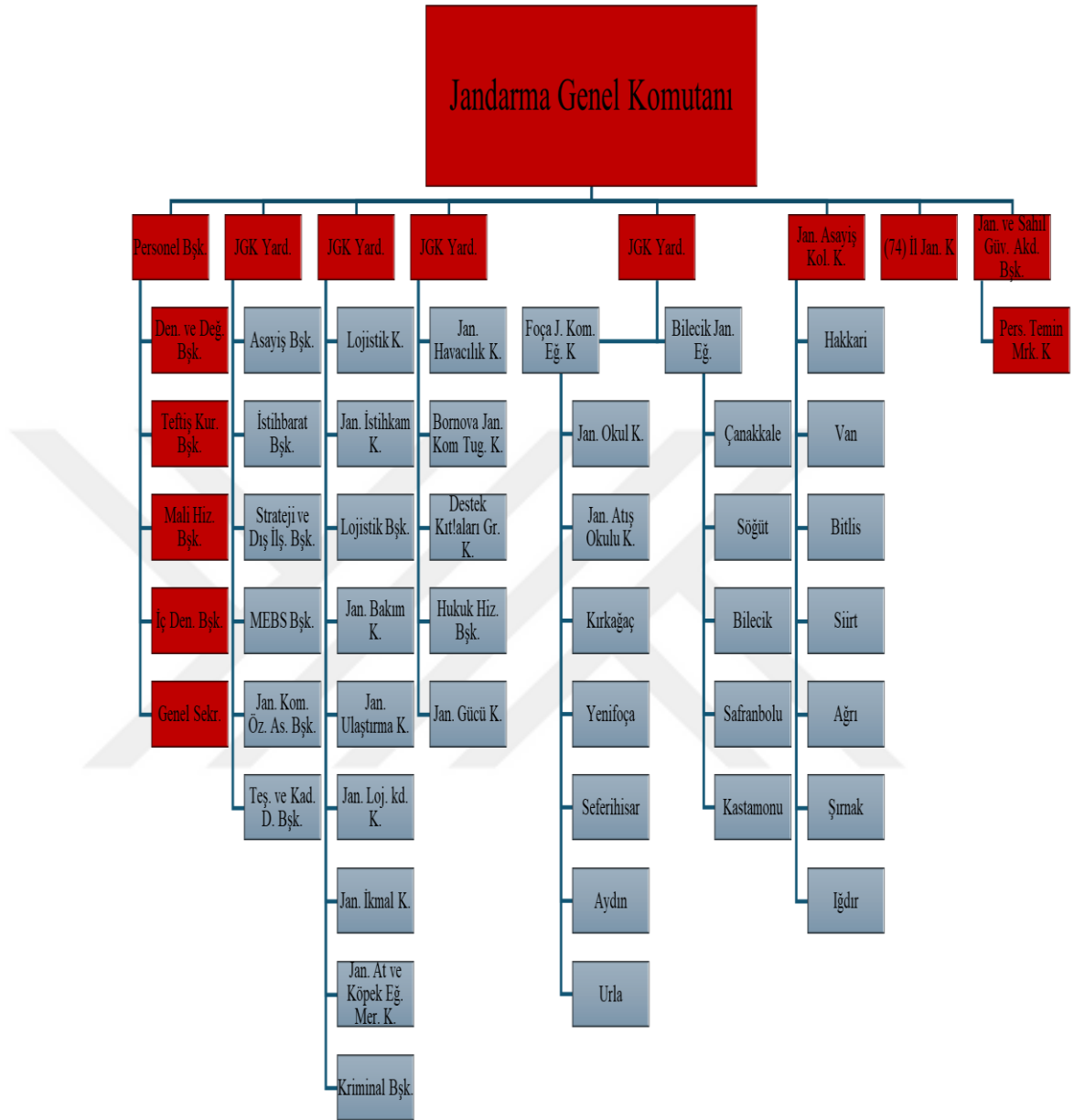
Jandarmanın genel olarak görev ve sorumluluk alanı; polisin görev sahası dışında kalan yerler olarak belirlenmiş aynı maddenin devam fıkralarında belediye sınırları içerisinde olsa da uygun görülen yerlerin jandarma bölgesi yapılabileceği ve içişleri bakanının kararıyla bir il veya ilçenin tamamının polis ya da jandarma bölgesi olarak belirlenebileceği hüküm altına alınmıştır. Aynı zamanda il ve ilçelerdeki jandarma ve polis bölgelerinin sınırlarının mülki idare amirleri tarafından oluşturulacak komisyonlar marifetiyle değiştirilebileceği de amir hüküm olarak bulunmaktadır (Resmi Gazete, 2025).

Jandarma ÷lkemiz coğrafyası dñşñn÷ld÷ę÷nde y÷z÷l÷ç÷m÷ olarak polise g÷re çok daha geniş bir alanın güvenliik ve asayişini sağlamaktadır. Polisin görev alanı nüfus olarak daha yoğunken, jandarmanın görev alanı ise coğrafi olarak daha büyüktür. Ancak jandarma veya emniyet teşkilatlarının kendi alanlarında yetersiz kalma durumları ortaya çıkarsa m÷lki idare amirleri tarafından geçici süreliğine birbirlerinin yerlerine görevlendirilebilmektedirler (Resmi Gazete, 2025).

Jandarmanın genel olarak görev ve sorumluluk alanı; Polis görev sahası dışı olup, bu alanlar il ve ilçe belediye hudutları haricinde kalan veya polis teşkilatı bulunmayan yerlerdir. Ancak, belediye sınırları içinde olmakla birlikte hizmet gerekleri bakımından uygun gör÷len yerler, Jandarmanın görev ve sorumluluk alanı olarak tespit edilebilir.

Sorumluluk sahaları açısından; Türkiye y÷z÷l÷ç÷m÷n÷n % 93'÷, nüfusunun % 21'i emniyet ve asayiş hizmetlerinin sağlanması açısından, Jandarma Genel Komutanlığının sorumluluğunda bulunmaktadır (Jandarma Genel Komutanlığı, 2025).

Ayrıca jandarma Türkiye'de ter÷rle m÷cadele konusunda da en aktif görev yapan birimlerden ve en çok şehit veren kurumlardan birisi olmuştur.

Şekil 4: Jandarma Genel Komutanlığı Teşkilat Şeması (Jandarma Genel Komutanlığı, 2025)

1.4.3 Sahil Güvenlik Komutanlığı

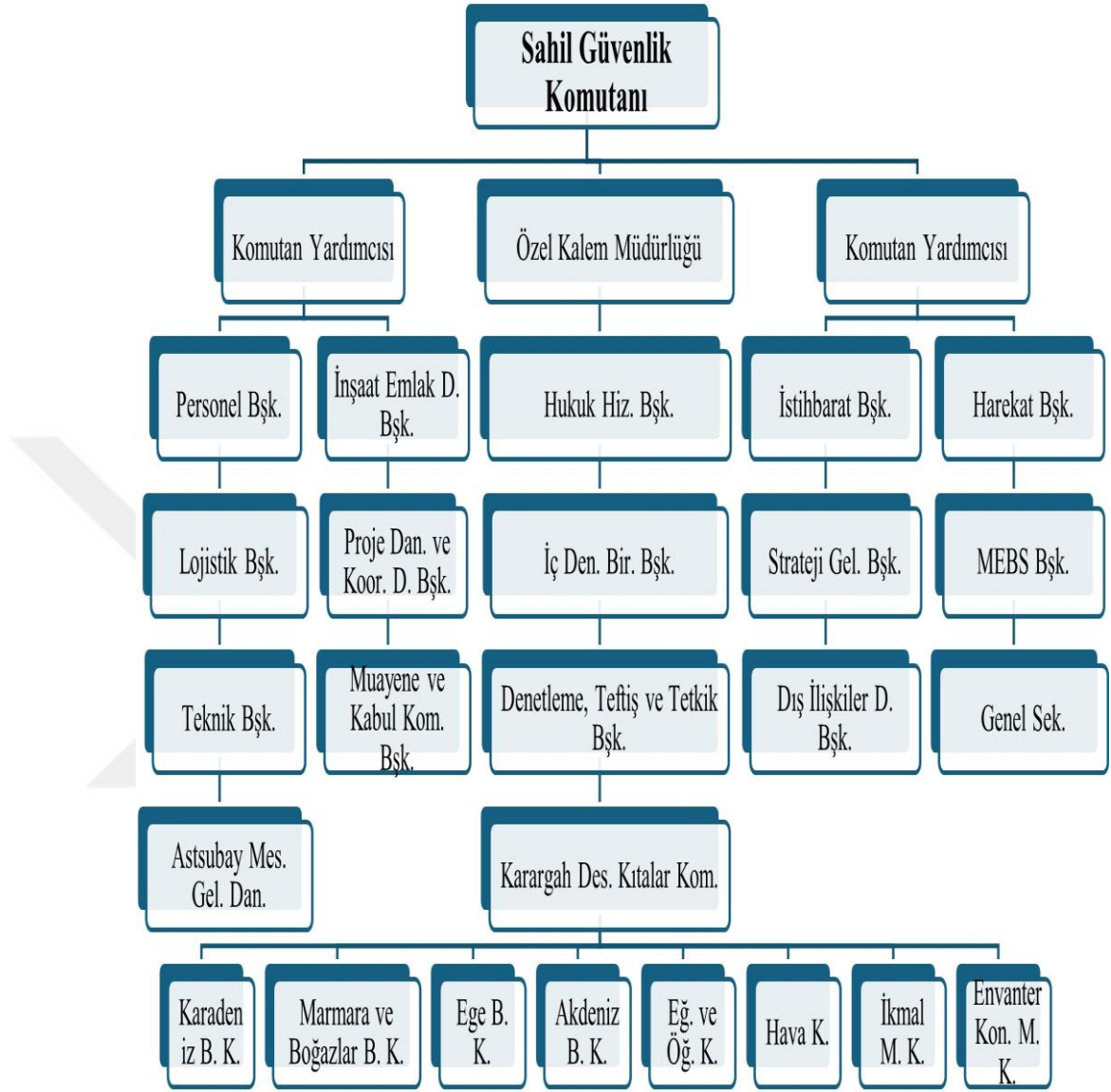
09 Temmuz 1982 tarihinde 2692 sayılı Kanun kabul edilmiş ve 13 Temmuz 1982 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak Sahil Güvenlik Komutanlığı kurulmuştur. Bu

değişiklik ile birlikte Jandarma Genel Komutanlığına bağlı olan Jandarma Deniz Bölge Komutanlıkları, Sahil Güvenlik Komutanlığı emrine verilmiş ve Sahil Güvenlik Karadeniz, Ege Deniz ve Akdeniz Komutanlıkları adını almıştır.

01 Ocak 1985 tarihine kadar Jandarma Genel Komutanlığına bağlı olarak görev yapan Sahil Güvenlik Komutanlığı, bu tarihten itibaren Türk Silahlı Kuvvetlerinin kadro ve kuruluşu içerisinde, barışta görev ve hizmet yönünden İçişleri Bakanlığına bağlı, olağanüstü haller ve savaş halinde ise Deniz Kuvvetleri Komutanlığı emrine girecek silahlı bir güvenlik kuvveti olarak, ülkemizin bütün sahillerinde, iç suları olan Marmara Denizi, İstanbul ve Çanakkale Boğazlarında, liman ve körfezlerinde, karasularında, münhasır ekonomik bölgesi ile ulusal ve uluslararası hukuk kuralları uyarınca egemenlik ve denetimimiz altında bulunan tüm deniz alanlarında faaliyetlerini sürdürmeye başlamıştır (Sahil Güvenlik Komutanlığı, 2025).

1982 yılında çıkarılan kanun 2016 yılında önemli değişiklikler geçirmiştir. En önemli değişikliklerin başında ise Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın bağlılığının ve kuruluşunun değişimi gelmektedir. 1982 tarih ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununda 2016 yılında yapılan düzenlemelerle Kanun'un 2. Maddesi;

*“Bu Kanunda belirtilen görev ve hizmetleri yapmak üzere silahlı bir genel kolluk kuvveti olan Sahil Güvenlik Komutanlığı kurulmuştur. Bu Komutanlık İçişleri Bakanlığına bağlıdır. Seferberlik ve savaş hallerinde, Sahil Güvenlik Komutanlığının Cumhurbaşkanı kararıyla belirlenecek bölümleri Deniz Kuvvetleri Komutanlığı emrine girer; kalan bölümü normal görevlerine devam eder.”*Şeklinde değiştirilmiştir. Bu sayede Sahil Güvenlik Komutanlığı polis ve jandarma gibi silahlı bir genel kolluk olarak tanımlanmış ve doğrudan İçişleri Bakanlığına bağlanmıştır.

Şekil 5: Sahil Güvenlik Komutanlığı Teşkilat Şeması (Sahil Güvenlik Komutanlığı, 2025).

1.5 Türkiye’de Kolluk Makamları

Türkiye’de 2017 yılında referandum yapılmış ve anayasa değişikliği gerçekleştirilmiştir. 2017 yılından önce kolluk makamları bakanlar kurulu, içişleri bakanı, vali ve kaymakamdan oluşmaktaydı. Yapılan anayasa değişikliği neticesinde

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçilmiş ve bakanlar kurulu kaldırılmıştır. Kaldırılan bakanlar kurulu yerine Cumhurbaşkanlığı bir genel idari kolluk makamı olmuştur. Diğer kolluk makamları olan içişleri bakanlığı, valilikler ve kaymakamlıklar ise değişikliğe uğramadan kolluk makamı olmaya devam etmektedir (Ünsal, 2022 : 51).

1.5.1 Cumhurbaşkanı

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Cumhurbaşkanı devletin başı ve hükümdür. Bu sebeple hem bir kolluk amiri hem de bir kolluk makamıdır. Cumhurbaşkanı Anayasanın kendisine verdiği hak ve çizdiği sınırlar çerçevesinde düzenleyici işlem tesis etme hakkına sahiptir. Cumhurbaşkanı bu hak ve yetkileri sonucunda kolluk konularıyla ilgili düzenleyici işlem tesis edebilmektedir.

Cumhurbaşkanı, kanunda düzenlenmeyen konularda kamu düzenini sağlamak için Anayasamızın 104. Maddesine göre Cumhurbaşkanı Kararnamesi çıkarmaya yetkilidir. Ayrıca kolluk faaliyetleriyle ilgili bu kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla yönetmelikler çıkarabilir. Cumhurbaşkanı kamu düzeninin sağlanması ve devamı için kolluk alanında Cumhurbaşkanlığı kararı ya da genelgesi çıkarmaktadır. Olağanüstü hallerde Cumhurbaşkanı, olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda, 104. maddenin onyedinci fıkrasının ikinci cümlesinde belirtilen sınırlamalara tabi olmaksızın, yani kişi hakları, sosyal ve ekonomik haklar ile siyasi hakların tamamında Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir (Nohutçu, 2019 : 183).

1.5.2 İçişleri Bakanı

İçişleri Bakanı Türkiye'deki genel idari kolluğun tamamının amiridir. 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin İçişleri Bakanlığının görev ve yetkilerini açıkladığı 254. Maddesinde;

Bakanlık bünyesindeki kolluk birimlerini kullanarak, ülkenin bölünmez bütünlüğünü, memleketin asayiş ve esenliğini, kamu düzeni ve güvenliği ile genel ahlakı, Anayasal hak ve özgürlükleri korumak, ve

3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu 1. Maddesinde;

“Memleketin umumi emniyet ve asayiş işlerinden Dahiliye Vekili mesuldür. Dahiliye Vekili bu işleri, kendi kanunları dairesinde hareket eden Emniyet Umum Müdürlüğü ile Umum Jandarma Komutanlığı ve icabında diğer bütün zabıta teşkilatı vasıtasile ifa ve lüzum halinde Cumhurbaşkanı kararile ordu kuvvetlerinden istifade eder” hükümleriyle İçişleri Bakanının kolluk amiri ve İçişleri Bakanlığının kolluk makamı olduğu mevzuatta yer almıştır.

Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı İçişleri Bakanlığına bağlı genel silahlı kolluk kuvvetleridir. Jandarma ve Sahil Güvenlik Komutanlığının Milli Savunma Bakanlığından tamamen ayrılarak İçişleri Bakanlığına bağlanmasıyla kolluk kuvvetlerinin iki ayrı bakanlığa bağlı olma durumları ortadan kaldırılmış ve yeknesak bir uygulama sağlanmıştır.

İçişleri Bakanı Anayasanın 124. Maddesi gereğince kolluk kuvvetlerini ilgilendiren kanunların uygulanmasını sağlama için yönetmelik çıkarma yetkisine de sahiptir.

1.5.3 Mülki İdare Amirleri

1.5.3.1 Vali

5442 Sayılı İl İdaresi Kanunu 9. Maddesine göre;

Vali en büyük mülki idari birim olan ilde yürütmenin başı olan Cumhurbaşkanının temsil eden, idari konularda da Cumhurbaşkanının yürütme aracıdır.

Valiler, kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ve diğer tüm kanunlardan aldığı yetkiyle ve bu mevzuatın verdiği sorumlulukları ifa edebilmek için genel emir yayımlayabilir. Bu maddelerde geçen hüküm ve ifadeler valilerin bir kolluk makamı olduğunun göstergesi olan maddelerdir.

Aynı kanunun 11. Maddesine göre ;

Vali, il mülki sınırları içerisinde görevli bütün genel ve özel kolluk birimlerinin amiridir. Önleyici kolluk faaliyetiyle suç işlenmesinin önüne geçmek, kamu düzeninin bozulmasını engellemek için çalışır. Bu amaç için kolluk birimlerini çalıştırır. Kolluk birimleri Vali'nin verdiği talimatları derhal yerine getirmek zorundadır.

Hudut ve kıyıların asayiş ve güvenliğinden de vali sorumludur ve mer'î mevzuata göre bu işleyişi yerine getirir. Vali, ilde huzur, güvenlik, asayiş ve esenliğin

sağlanması sorumludur ve önleyici kolluk faaliyetleri onun yetki ve sorumluluğundadır ve gereken tedbirler vali tarafından alınır.

Vali il de hem Cumhurbaşkanının idari yürütme vasıtası ve temsilcisi olması dolayısıyla hem de İl idaresi Kanunu'nun kendisine verdiği görev ve yetkiler dolayısıyla ildeki kolluk amiri ve kolluk makamıdır. İl sınırları içerisinde genele emir çıkararak kolluk makamı olma yetkisini kullanırlar.

1.5.3.2 Kaymakam

5442 Sayılı İl İdaresi Kanununun 32. Maddesinin A bendi ile; Kaymakamın ilçe mülki sınırları içerisindeki tüm genel ve özel kolluk birimlerinin amiri olduğu hüküm altına alınmıştır. Kaymakam ilçede bu madde hükmü gereği genel ve özel tüm kolluk teşkilatının amiridir. Kaymakam ve vali arasında kolluk makamlığı noktasındaki en belirgin fark İl İdaresi Kanunu 9. Maddede valilere tanınan genel emir çıkarma yetkisinin kaymakamlara verilmemiş olmasıdır.

Kaymakam, İl İdaresi Kanunu 32/b maddesine göre ise;

“Suç işlenmesini önlemek, kamu düzen ve güvenliğini korumak için gereken tedbirleri alır. Bu maksatla Devletin genel ve özel kolluk kuvvetlerini istihdam eder. Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ve diğer mevzuat ile Cumhurbaşkanınca alınmış bulunan karar ve tedbirlerin yürütülmesi için emirler verir. Bu teşkilat amir ve memurları kaymakam tarafından verilen emirleri derhal yerine getirmekle ödevlidir.”

Kaymakamın hem ilçede Cumhurbaşkanının idari yürütme vasıtası olması hem de İl İdaresi Kanununun yukarıda sayılan amir hükümleri gereğince bir kolluk amiri ve kolluk makamı olduğu görülmektedir. Kaymakam ilçede genel asayiş sağlaması için emri altında teşkilatı bulunan kolluk kuvvetlerini sevk ve idare ederek kamu düzeninin sağlanması için çalışmaktadır.

1.6 Türkiye’de İç Güvenlik Yönetimi Genel Bir Bakış

Türkiye iç güvenlik yönetim modellerinden çoklu sistemi benimsemiş Avrupa ve Asya arasında jeopolitik ve jeostratejik açıdan en önemli ülkelerdendir. Bulunduğu konum itibarıyla tarihin her döneminde medeniyetlerin, ticaret yollarının ve buna bağlı

olarak da tehdit ve tehlikelerin ortasında kalmış bir ülkedir. 1071 Malazgirt Muharebesinden itibaren bu topraklarda var olmuş ve son olarak 1923 yılında Cumhuriyeti kurarak burada var olmaya devam eden bir ülkedir. Köklü idari ve askeri tarihiyle birlikte birçok medeniyete ve kültüre örnek olan Türkiye, etrafındaki ülke ve medeniyetlerden de etkilenmiştir. Askeri ve idari alanda kendi ekolü ve sistemi olan Türkiye bu çalışmanın da konusunu oluşturan iç güvenlik yönetimi alanında da özellikle Avrupadaki bazı devletlerden etkilenmiştir. Osmanlı modernleşme dönemi ve ıslahatlarla başlayan Avrupadan etkilenme sürecinde özellikle askeri ve idari alanda Fransa'dan ciddi bir etkileşim olmuştur. Bu etkileşimde Fransa'ya gönderilen öğrenci ve askerin rolünün büyük olduğu ise kaçınılmazdır.

Türkiye'deki ilk belediye teşkilatının mevzuatının Paris 6. Komününden alınması gibi Jandarma teşkilatımızın da temelleri Fransa Jandarmasına dayanmaktadır. Osmanlı döneminde başlayan bu etkileşim ilerleyen yıllarda da devam etmiştir. Türkiye'de de Fransa'da olduğu gibi kırsal alanların ve polis bölgesi dışında kalan alanların asayiş ve güvenliğinin sağlanması Jandarmanın yetki ve sorumluluğu altındadır. Aynı zamanda Jandarma kritik tesislerin korunması ve terörle mücadele gibi bir çok konuda da görevli olan köklü bir kuruluşumuzdur. Ülke coğrafyasının yüzde doksan üçü ve nüfusunun yüzde yirmi birine hizmet vermektedir.

Polis teşkilatımız da ülkemizin en köklü kurumlarından bir tanesidir. Şehir merkezleri ve kentsel alanların güvenlik ve asayişini sağlayan polis teşkilatı diğer kolluk birimleri gibi 24 saat esasına göre görev yapan bir kurumdur. Toplumsal olaylardan, turizme ve trafiğe kadar birçok alanda uzmanlaşmış personeliyle hizmet etmektedir. Yüzölçümü olarak Jandarmaya göre çok daha dar alanda görev yapan Polis, nüfus olarak ise ülke nüfusunun yüzde yetmiş dokuzuna hizmet vermektedir.

1982 yılına kadar müstakil bir kolluk birimi olmayan Sahil Güvenlik, 1982 yılında çıkarılan kanunla denizlerimiz, kıyılarımız ve sularımızla ilgili kolluk birimimiz olmuştur. 2016 yılındaki anayasa değişiklikleri ile birlikte Jandarma ile birlikte İçişleri Bakanlığına bağlanarak sivil bir kolluk birimi olmuştur.

Çoklu sistem uygulanan ülkemizde genel idari kolluk birimleri olan Polis, Jandarma ve Sahil Güvenlik ülkemizde adli-idari kolluk ayrımı olmadığından mevzuatta belirlenen durumlar oluştuğunda adli kolluğa dönüşerek Cumhuriyet Savcısı ve Sulh Ceza Hakimlerinden talimat alırken, adli durumlar haricinde idari makamlara bağlı olarak görev yapmaktadırlar. İlçe ve illerde mülki makamların emri altında bulunan bu kolluk kuvvetleri mülki görevleri için de mülki idare amirlerinden emir ve talimat almaktadırlar.

2. BÖLÜM: TERÖR, TERÖRİZM, TERÖR ÖRGÜTLERİ VE AYRILIKÇI TERÖR

1. Terör İle İlgili Kavramlar

1.1 Terör

Literatürde terörün birçok tanımı olmakla birlikte; terör tarihsel olarak Fransız Devrimine kadar uzanan, kelime anlamı olarak korkutmak, dehşete düşürmek ve korkuyla yönetmek anlamına gelen, Latince ifadesi olan “terreur” sözcüğünden türetilerek Türkçe’de kullandığımız bir kavramdır. 1991 yılında çıkarılan 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 2003 değişiklikleri ile birlikte terör suçu resmi olarak tanımlanmıştır. TMK’da terör tanımı şu şekilde yapılmıştır: “*Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.*” Siyasi bir ideolojisi olan, silahlı bir grubun hedeflediği politik amaçlarına ulaşmak ve karşısındaki grubun görüş ve kararlarını baskı ve şiddet kullanarak değiştirmek kastıyla, özel olarak sivillere yönelik olup ancak resmi kurumlara yönelik olarak da kaos ve korku yayıcı propaganda yapmak amaçlı şiddet hareketleri yapması akademik anlamda terörün bir tanımı olarak değerlendirilebilir (T.C. Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı, 2017 : 694).

Terör içinde kin, şiddet ve kıskançlığı da barındıran bir kavramdır. ABD’de 11 Eylül olaylarıyla birlikte FBI tarafından terörün tanımlanmasıyla ilgili çalışmalara hız verilmiştir. FBI’a göre terör bir ülkedeki halkı korkutmak ve yıldırma, bir hükümet veya uluslararası bir örgütü bir şey yapmaya ya da yapmamaya mecbur bırakmak ve bir ülke ya da uluslararası bir organizasyonun ekonomik, sosyal, siyasal, anayasal, temel yapısını

yıkarak veya işlemez hale getirmek amacı ile bir ülkeyi ya da uluslararası bir organizasyonu ciddi zarara uğratan kasıtlı eylemleri yapmaktır” şeklinde açıklamaktadır (Dedeoğlu, 2008 : 9-50).

1.2 Terörizm

Terör ve Terörizm birbirleriyle karıştırılan ve birbirleri yerine kullanılan kavramlar olsa da literatürde ikisi farklı anlamlar ifade etmektedir. Terör, geniş ölçekte korkuya sebep olan ve vatandaşlarda bıkmışlık uyandıran bir durum için kullanılan bir kavramken, terörizm politik saiklerle halihazırdaki yönetim ya da sistemi illegal yol ve yöntemlerle değiştirmek amacıyla sistemli ve kesintisiz terör olay ve şiddet hareketlerini bir metod olarak seçmektir (T.C. Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı, 2017 : 695).

Devletlerin üzerinde uzlaştığı bir terörizm tanımlaması uluslararası jargonda henüz mevcut değildir. Ancak hem devletlerin kendi iç hukuksal sistemlerinde oluşturduğu kanunlarda hem de uluslararası kuruluşların çeşitli hukuki anlaşma ve sözleşmelerinde terörizm tanımları bulunabilmektedir. Devletlerin ortak bir terörizm tanımı oluşturamamasının sebebi kavramın tanımlamaz ve açıklanamaz olmasından ziyade sahip oldukları farklı ideolojik düşünceler ve ülkesel menfaatleri sebebiyle kendilerini bir tanım etrafında konumlandırmayı tercih etmezler (Topal, 2005 :10-12).

Terörizm, kompleks bir olgu olduğu için genelleyici bir tanımını yapmak kolay da değildir. Bu yalnızca her tanımın değer yargılarını içermesinden değil, terörün içinden ayrılamayan şiddet kullanma isteğinin zalim kadar bundan mağdur olan kişi ya da kişiler için de bir savunma aracı olmasındandır. Şiddet olaylarının tamamı uygulayan için haklı ve doğru hedef alınan topluluk açısından haksız ve yanlışır. Haklılık ve haksızlık ise göreceli kavramlar olduğu için tam anlamıyla kabul görmüş değildir, dönemseldir (Ergil, 1992 : 140).

Ayrıca Ergil’e göre (1992:140) Terörizm, bir devlet ya da terörist bir grup tarafından siyasal hedeflerine ulaşmak için planlı ve sistematik şekilde şiddet kullanarak, saldırdığı küçük bir grubun haricinde bu hedef grup aracılığıyla daha büyük bir topluluğu korkutma ve sindirme hareketidir (Ergil, 1992 : 140).

Terörizmin tam olarak herkesin kabul ettiği bir tanım yapılamamasının belli başlı sebepleri sıralanabilir. Bunlardan ilki terörizmin çok fazla tre sahip olması ve birbirileri ile girift yapıda olmaları söylenebilir. Bunun yanında farklı ideolojik görüşteki kişilerin aynı olayı bile farklı şekillerde yorumlayabilmeleri ortak bir tanımlama yapmayı zorlaştırmaktadır. Bazı durumlarda konunun bir terör suı ya da eylemi mi yoksa siyasi bir eylem ya da davranış mı olduğunu tespit etmek de çok kolay olmayabilmektedir. Bütün bunların yanında lkelerin kendi çıkarları doğrultusunda başka lkelerin terörist grup olarak gördüğü yapılanmaları özgürlük savaşı veren meşru kitleler olarak görebilmesi de gelmektedir. Örneğin; lkemizde bir terör rgt olarak kabul ettiğimiz ve uzun yıllardır mücade edilen PKK/KCK terör rgt hala birçok Avrupa devleti tarafından terörist bir örgüt olarak görülmemektedir. şüphesiz böyle olmasında yabancı devletlerin lkelesel menfaatleri olduğu kaçınılmazdır (itlioğlu, 2008 : 90).

Bütün bu tanımlama çabalarının yanında aslında literatürde ortak bir tanımın olması gerekip gerekmediği noktasında da bir konsensus bulunmamaktadır. İlk görüş terörizmle etkili bir mücadele için uluslararası alanda bütün devletlerin mutabık kaldığı ortak bir tanımın olması gerektiğini savunur ve eğer böyle bir tanımlama yapılamazsa terörizmle etkili bir şekilde mücadele edilemeyeceğini ifade eder. Bu görüşe göre terörizm ile mücadelede en önemli engel ortak bir tanımın retilenemiş olmasıdır. Terörizm çıkar sağlamayı amaçladığı ideolojik düşüncenin değil başvurulan metodun ne olduğuyla değerlendirilmesi gereken bir olgudur. Hangi saikle başvurulursa vurulsun bu yönteme tevessül edildiği anda orada terörizmin varlığından söz edilebilecektir (Başeren, 2001: 200-201).

Terörizm kavramının ortak bir tanıma gerek duymadığını savunan karşıt fikir ise bunun gereksiz olduğunu çünkü bu tanımlamayı yapmanın mümkün olmadığı ekseninde birleşir. Bu görüş suça odaklanmak gerektiğini ifade eder, ortak bir tanımın olmamasını devletlerin uğradıkları şiddet ya da terör eylemlerinde kendilerini bir tanımla sınırlamadan, daha geniş perspektifte bir değerlendirme yapabileceklerini savunur. Böylelikle devletlerin bu tür şiddet eylemlerinin değerlendirilmesinde hareket kabiliyetleri daha fazla olacak demektirler (Taşdemir, 2006 : 9-11).

1.3 Terörist

Terörist, sosyal hayata adaptasyonu zor olan, yaşam özgürlüğüne karşı çıkan, genel olarak memnuniyetsiz ve muhalif görüşlü olan ve bütün yasakları zor kullanarak ya da bu yasaklara uymayarak kaldırmak isteyen kişidir (Arıboğan, 2005 : 129).

Terörist veya teröristler amaçları doğrultusunda ve terör örgütünün çıkarları için, canlı bomba eylemlerinden, adam kaçırmaya, sabotaj, rehin alma, banka soyma, grev ve stratejik tesislere saldırı gibi çeşitli yöntemler denemektedirler (Acar & Urhal, 2007 : 395-403).

1.4 Terör Örgütü

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda doğrudan terör örgütü tanımı bulunmamakla beraber kanunun 1. Maddesinde “*Terör, cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir*” denilerek terör tanımı yapılmıştır. Aynı Kanun’un yedinci maddesinde ise “Cebir ve şiddet kullanılarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleriyle, birinci maddede belirtilen amaçlara yönelik olarak suç işlemek üzere, terör örgütü kuranlar” hükmü geçmektedir. Bu hükümlerden terör örgütünün, kanunda sayılan şekillerde TMK’nın birinci maddesinde belirlenen sonuç ve çıktılara ulaşmak için oluşmuş örgüt olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bunun yansıması olarak bir terör örgütü tanımı verirken bir ve yedinci maddeleri birlikte değerlendirmek gerekeceği açıktır (Osmanoğlu, 2019 : 1166).

Osmanoğlu (2019 : 1166) ‘ya göre, Terör Örgütü; Anayasada geçen Cumhuriyetin nitelikleri değiştirmek, devletin bütünlüğünü tehlikeye atmak, devlet otorite ve itibarını ortadan kaldırmak, iç ve dış güvenliği, kamu düzeni ve güvenliğini, genel asayiş ve kamu

esenliğini bozmak amacıyla, şiddet ve zor kullanarak korkutarak sindirme eyleminde bulunan örgütlerdir.

2. Terörizm: Nedenleri, Unsurları ve Çeşitleri

2.1 Terörizmin Nedenleri

Terörizm tek bir nedene bağlanamayacak ve tek bir nedenle açıklanamayacak kadar girift bir konudur. Dünyanın çeşitli bölgelerinde çeşitli sebeplerle terör örgütleri faaliyetler yapabilmektedir. Her ülkede meydana gelen terör olayları ve terörizmin birbirinden farklı sebepleri olabilir. Çünkü terörizm öncelikle insan faktörünü barındıran, ancak insan davranışlarına ekonomik, siyasi, hukuki ve sosyolojik birçok etkenin sirayet edebildiği sosyal bir olgudur (Laqueuer, 2002 : 112). Bu sebeple tüm terörizm olaylarını tek bir şekilde veya sebeple yorumlamak doğru değildir. Çünkü her ülke ya da bölgedeki ana aktör olan insan yapısı farklı ve yan etmenler olan sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel yapı da başka başkadır.

Ekonomik nedenler hem terör ve terörizmin ortaya çıkmasına sebep olan en büyük etkenlerden iken hem de terörizm sonucu en fazla zarar gören ana unsur olmaktadır. Ekonomik istikrarsızlıklar, mali dengesizlikler, işsizlik ve gelir dağılımındaki adaletsizlikler ve yoksulluk gibi sorunlar terörizme sebebiyet veren en önemli unsurlardır (Çınar, 1997 : 256). Ülkede terörizm ortamının oluşmasıyla mevcut ekonomik durum daha kötüye gidecek ve bu durum içinden çıkılmaz bir paradoksa dönüşebilecektir. Zaten memnun olunmayan bir ekonomik durum daha da bozulacak ve burada mağdur olan yine vatandaş olacaktır.

Ülkelerin siyasi yapısı da terörizmin oluşmasına sebep olabilir. İstikrarsız bir siyasi yapısı olan ülkelerde terör olayları daha fazla görülmektedir. Demokrasisi gelişmemiş, aşırı kutuplaşmanın olduğu, hak arama noktasında engellerin olduğu ve yolsuzlukların artması gibi unsurlar öncelikle istikrarsız bir ortama sonrasında da terör ortamına sebep olacak ciddi problemlerdir. Siyasi sebepleri sadece iç siyasi sebepler olarak saymak yetersiz kalabilir. Küresel siyasette ülkeler de birbirleriyle rekabet halindedir. Bu sebeple bir ülke kendisine rakip olarak gördüğü bir ülkenin gelişmesini

istemeyeceğinden terörizm yoluyla zarar vermek isteyebilir, uluslararası alanda gücünü azaltmak isteyebilir.

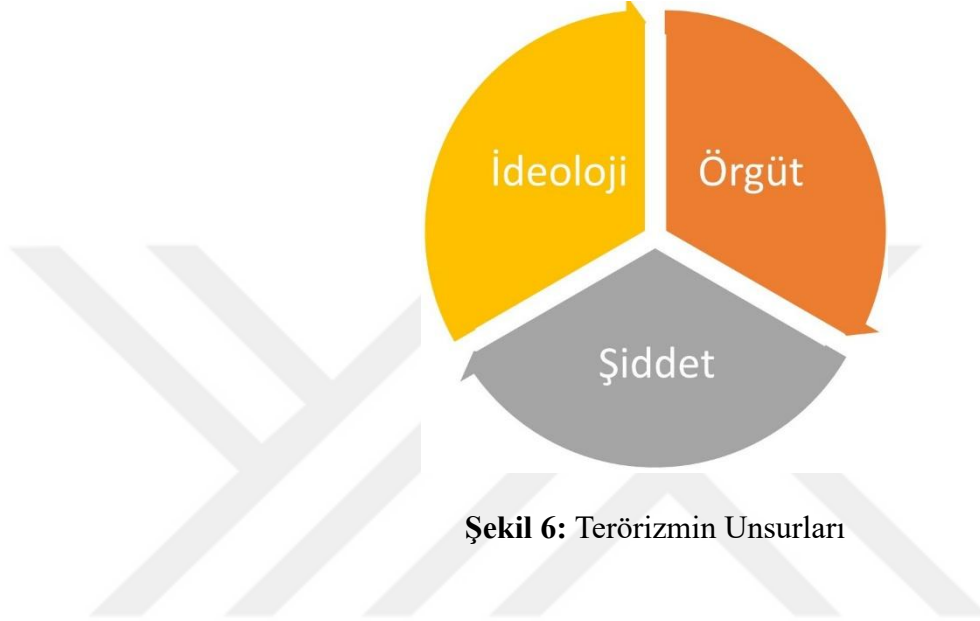
İnsan psikolojisinin insan davranışlarını etkilemesi gibi toplum davranışlarını da etkiler. Sosyolojinin sert değişimleri toplum içinde gerginliklere sebep olabilmektedir. Kültürel ve sosyolojik farklılıkların arttığı ve kentleşme ile birlikte daha iç içe bir hale geldiği bu yüzyılda sokak olayları hatta terörizme ulaşan olayların olması daha muhtemel hale gelmiştir. Manevi değerlerin zayıflaması, etnik ve dini farklılıkların varlığı, hızlı nüfus artışı ve ideolojik kutuplaşmanın yükselmesi de terörizme sebep olan unsurlardandır. Ayrıca ülke vatandaşlarının kendisini yeterince önemli ve değerli görmemesi ve kendilerini o topluma ait hissetmemeleri gibi psikolojik nedenler de terörizme sebep olan önemli sebeplerdendir.

Eğitim ve bölgeler arası farklılıkların fazla oluşu ülkede terörizme sebep olan sorunlardandır. Terörizmle eğitim arasında tam doğrusal bir ilişki olduğunu söylemek mümkün olmamakla birlikte, terör örgütlerine katılan teröristlerin genelinde düşük eğitim seviyelerine sahip olduğu görülmektedir. Ancak terör örgütlerinin yönetim kadrolarına bakıldığında bunun tersine bir durum görülmektedir. Terör örgütlerinin eleman temini yöntemlerine bakıldığında genellikle eğitim seviyesi düşük kişilerin örgütlere katılımı daha yüksek olduğundan ülkenin eğitim politikasının doğru ve milli manevi değerleri önceleyecek şekilde planlanması örgütlere katılımı azaltılabilecektir. Yine bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması ve dezavantajlı bölgelere yatırımlar yapılmasıyla terör örgütlerine katılım azaltılabilecektir.

Hukuk bir ülkedeki en güvenilir olması gereken mekanizmadır. Hukukun geç ve sorunlu çalışması, mevzuatın çağın gereklerini karşılamaması, toplumda adalet anlayışına olan güvenin zedelenmesi ve cezaların caydırıcılıktan uzak olması terörün ortaya çıkmasına neden olmaktadır (TBB Proje Grubu, 2006 : 143).

2.2 Terörizm Unsurları

Her ne kadar ortak bir terörizm tanımı yapılamasa da daha önce yapılan tanımlar ve yayınların izdüşümü olarak terörün üç başat unsuru olan örgütlenme, ideoloji ve şiddet/eylem unsurunu incelemek gerekmektedir.

Şekil 6: Terörizmin Unsurları

2.2.1 İdeoloji Unsuru

İdeoloji, TDK sözlüğüne göre “*Siyasal veya toplumsal bir öğreti oluşturan, bir hükûmetin, bir partinin, bir grubun davranışlarına yön veren politik, hukuki, bilimsel, felsefi, dinî, moral, estetik düşünceler bütünü*” olarak tanımlanmaktadır.

Ergil (1983 : 69)’ a göre biri geniş biri dar kapsamlı olmak üzere iki farklı ideoloji tanımı vardır:

“*Geniş kapsamlı tanıma göre, ideoloji insan ve toplum ve evrene ilişkin kapsamlı bilişsel (cognitive) ve ahlaksal inanç sistemlerinin bir biçimidir. Dar kapsamlı tanıma göre ise, ideoloji, belirli bir biçimde düşünmeyi ve davranmayı haklı çıkarmak ya da düşünce ve davranışları belirli bir biçimde etkilemek işlevini taşıyan inanç, tutum ve düşünceler demetidir.*”

Aşkın'a göre ise ideoloji; temelde kitleleri tetikleyen ve motivasyonlarını arttıran bir mesajdır. İdeoloji dinamiktir ve siyasetle güçlendirilerek motive edilen şiddetin temel kaynağıdır. İdeoloji örgüt içerisindeki teşkilatlanma, bağlılık ve üyelerin kabul edilmesini belirler ve örgütün hedef ve amaçlarına uygun olan stratejisini biçimlendirir (Aşkın, 2020 : 39).

Bir şiddet eyleminden terör olarak bahsedebilmek için öncelikli olarak örgütün siyasi hareket noktasını oluşturan bir ideolojik unsur gerekmektedir. Taktiksel durumunu ve uygulayacakları şiddet hareketlerini veya planlarını bağlı olduğu ideoloji doğrultusunda şekillendiren örgüt, ideolojisine göre eylemlerde bulunur (Erdem, 2016 : 28).

İdeoloji, terör organizasyonlarının temel ve çıkış noktasını oluşturduğundan vazgeçilemez unsur olarak kabul edilmektedir. İdeoloji unsurunun olmadığı bir şiddet hareketi terör olarak adlandıramayacağı gibi, bir terörist organizasyondan bahsedebilmek için belirli bir amaca ve hedefe ulaşmak için hareket eden bir insan topluluğu gerekmektedir (Kuyaksil : 84). İdeolojik bir kökene sahip olmayan bir eylem şiddet içerse dahi bir terör faaliyeti şeklinde değerlendirilmez. Bunun yanında içerisinde şiddet barındırmayan ideoloji de terörizm olmaz (Öztürk & Çelik, 2009 : 88). Çünkü içinde ideolojik fikir barındırmayan örgütsel bir eylem, terör değil organize bir suç olarak değerlendirilmektedir.

Terör grupları ideolojik fikirleri vasıtasıyla yeni militanlar toplar ve mevcut militanlarının ise örgüt aidiyetlerini arttırmırlar. Görsel, işitsel ya da destansı bazı anlatımlarla terör kamplarında siyasi eğitim adı altında yapılan bu faaliyetler sonucunda terör örgütü sempatanları ve militanları örgüte daha bağlı hale gelir. İdeolojik bağlılıkta maddi unsurlardan ziyade, militanların manevi ve zihinsel taraflarına hitap etmeye çalışılır.

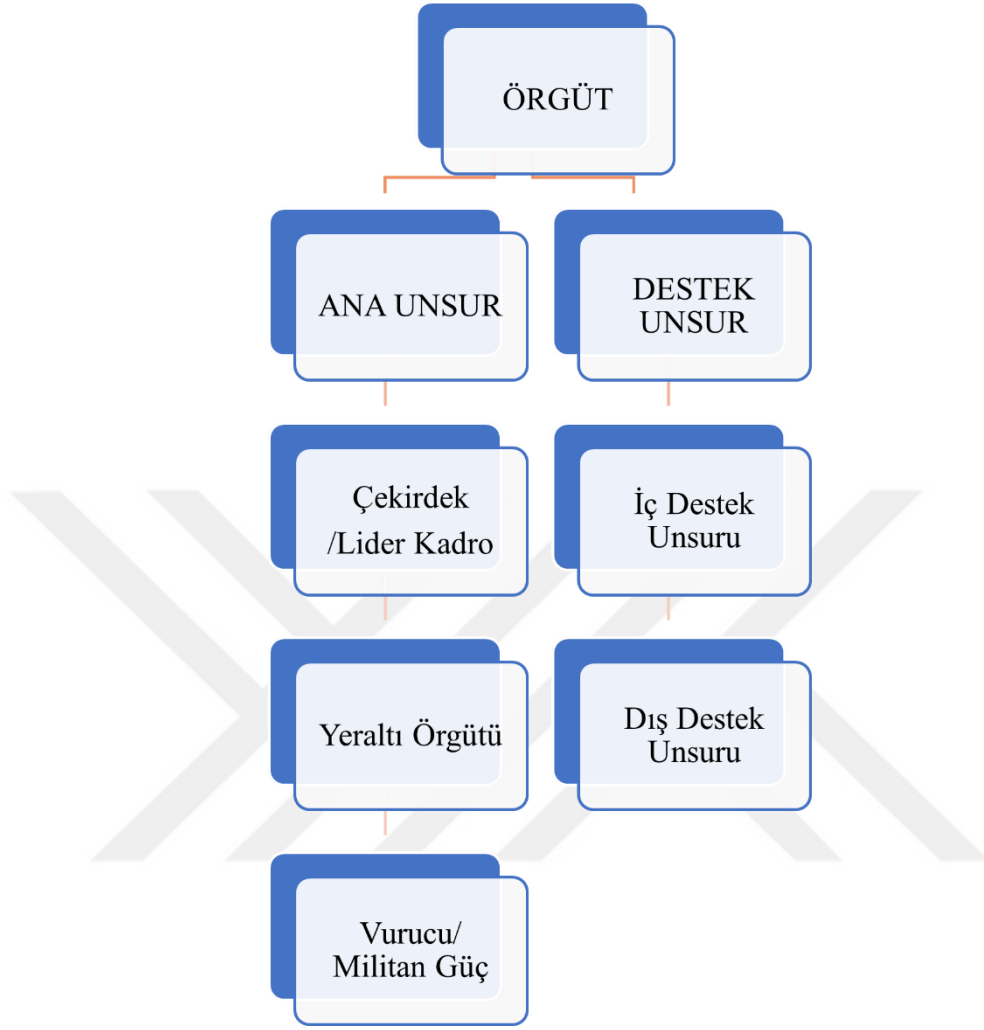
Ancak konjonktüre bağlı olarak ayrılıkçı terör örgütlerinin ideolojilerinde değişiklikler meydana gelebilir. Bunun en somut örneği Kuruluş yıllarında Marksist-Leninist bir çizgide olan PKK terör örgütüdür. PKK, 1990'ların başından itibaren

sosyolojinin değişmesiyle dini/etnik bir yöne kayma göstermiştir (TBB Proje Grubu, 2006 : 206).

2.2.2 Örgüt Unsuru

Örgüt kelimesi TDK Sözlüğünde ortak bir amaç veya faaliyeti başarmak için kurum veya şahışlar tarafından oluşturulmuş teşkilat olarak tanımlanmaktadır. Terör eylemleri genellikle örgütlü yapılar eliyle gerçekleştirilebilecek kadar kompleks eylemlerdir. Örgüt, iki kişiden az olmamak kaydıyla ortak bir amacı gerçekleştirmek kaşıyla oluşturulan bir yapıdır. Örgüt, bir organizasyon içinde, aynı ideolojik hedefe yönelmiş kişilerden oluşur (itlioğlu, 2008 : 30).

Herhangi bir terör eylemi bireysel olarak da yapılabilirse de, bu eylemin bir terörist eylem olarak kabul edilebilmesi için örgütlülük unsuruna sahip olması gerekmektedir (şen, 2021 : 32). Bireysel eylemler ise literatürde “anarşizm” teması üzerinden okunmaktadır (TBB Proje Grubu, 2006 : 207).

Tablo 2 : Örgüt Tablosu (Türkiye Barolar Birliği'nin Türkiye ve Terörizm isimli Raporundan yararlanılarak oluşturulmuştur.)

Ana Unsur altında yer alan Lider Kadro genel olarak örgütün eğitimli kişilerinden oluşur. 7-10 arasında oluşan çekirdek kadroda ideolojik eğitim, propaganda, askeri kanat ve lojistik gibi konularda görev dağılımı yapılır. Terör eylemlerine bizzat katılım çok istisnaidir.

Yeraltı Grubu genelde hücre şeklinde örgütlenir. Hem merkez hem de diğer hücreler arasında yeraltı örgütü tarafından bir iletişim ağı kurulur ve bu ağı ana kadro tarafından yönetilir. Gizliliğin temel kural olduğu ve kod isimleri olan üyeler arasındaki haberleşme kuryeler tarafından sağlanır. Yeraltı yapılanmasının lojistik ihtiyaçları

gerçekleştirme, yeni eleman sağlama, militanların eğitimi ve propaganda çalışmaları yapma ve istihbarat toplama görevleri vardır. Örgütsel yapılanmada güvenliği tam olarak sağlayabilmek adına illegallik ve gizlilik esastır. İllegal faaliyetler daha önce legal faaliyetler içerisinde bulunmuş örgüt sempaticianlarının zamanla illegal faaliyetlere yönlendirilmesinden de beslenir. Terör örgütleri hem ulusal hem de uluslararası toplumun tepkisini çekmemek ve militan ve eylemlerini daha büyük kalabalıklara duyurmak için legal örgütlenmeler de kurabilir. Terör örgütleri dernek vakıf, gazete, dergi ve televizyon kanalı gibi legal örgütler kurabilmektedir (Korkmaz, 1999 : 77).

Temel unsurun nihai elemanı militan kısmı olan teröristlerdir. Teröristler, sahada terörist faaliyetleri yapan örgüt üyeleridir. Örgütsel hiyerarşide en alt basamaktadırlar. Kamuoyunda örgüt ifadesi geçtiğinde akla gelen profil bu kişilerdir. Örgütün en alt basamağı olan bu kişiler genel olarak lider kadroyu tanımaz ve doğrudan bağlantı kurmazlar. Örgüt hayatı bir militanı örgüte katıldığı toplumdan soyutlayarak kendi içerisine hapseder. Militan örgüt dışında bir hayatın var olduğundan eğer çok erken yaşlarda örgüte katıldıysa haberdar bile olmaz.

Örgüt içerisinde çözölen birey, son derece çekingen, içine kapalı hatta korkak olsa dahi grup aidiyetiyle birlikte kişilik değıştirip olduğundan çok farklı karakterlere bürünebilmektedir (Çitlioğlu, 2008 : 265-291).

Ana Unsur haricinde Örgüt'ün faaliyet göstermesinde yardımcı unsur olarak değeriendirilebilecek Destek Unsur bulunmaktadır. Destek unsuru kendi içinde iç ve dış destek unsuru olarak ikiye ayrılır. Terör örgütünün eylemlerini yaptığı ölkeler ya da bölgeden sağladığı destek iç destek unsuru olarak isimlendirilir. Terör örgütleri maddi veya manevi olabilen bu destekten yararlanabilmek için medya ya da çeşitli araçlarla propaganda faaliyetlerinde bulunurlar. Terör örgütüne üçüncü bir taraf veya başka bir terörist grup tarafından verilen destek ise dış destek unsuru olarak adlandırılır. Maddi olarak destekleme şeklinde olabilen dış destek, teröristlere barınma, eğitim sağlama ve silah yardımı şeklinde de olabilmektedir. Örneğin PKK ile mücadelede özellikle doksanlı yıllarda doğu güneydoğumuzdaki komşu ölkelerin terör örgütüne kamp alanı temini buna örnek gösterilebilir. Terör tarafından hedef alınan ölkelerin zayıflamasını isteyecek üçüncü

taraflar açısından riskli olmayan bir yöntem olduğu için sıklıkla kullanılmaktadır (TBB Proje Grubu, 2006 : 208).

2.2.3 Eylem/Şiddet Unsuru

Terörist bir örgütün örgüt olarak kalabilmesinin en önemli ve belirleyici şartı eylemsel olması ve bu eylemlerin bir süreklilik arz etmesidir. Terör örgütlerini siyasi parti ya da gruplardan ayıran en temel özelliklerden biri şiddet eylemi gerçekleştirmeleridir. Terör örgütleri, eylemler yaparak terörün kelime anlamında da olan korku yaymayı gerçekleştirmeyi hedeflerler.

Ergil'e göre (1980:2-3) terör sürecinden ve terörden bahsedebilmek için amaçlanmış bir şiddet gerekmektedir. Terörün oluşabilmesi için şiddet olaylarının veya ihtimalinin olması gerekmektedir. Eğer şiddet ya da şiddet ihtimali yoksa terörden bahsedilemeyecektir.

Şiddet unsuru terör örgütleri için en önemli noktalardan birisi olup, terör faaliyetlerinde bulunmayan terör örgütlerinin varlıklarını sürdürebilmesi oldukça zordur. Çünkü terör eylemi yapılmadan geçen zamanlar örgütün varlığını tehlikeye düşürmektedir. Her terör örgütü örgütlülük ve şiddet seviyesi değişkenlik gösterse de şiddet eğilimi göstermektedir (Erdem, 2016 : 30).

Terör örgütleri amaçlarına ulaşmak için şiddeti bir araç olarak kullanmayı meşru görürler. Propagandalarını yapmak ve hedeflerine ulaşmak amacıyla silahlı mücadeleye girişirler ve şiddetin seviyesini arttırarak toplumdaki korku ve paniği artırmayı hedeflerler (Öztürk & Çelik,2009 : 89).

Terör örgütleri organize veya münferit olarak eylemler yapabilmektedir. Molotof kokteyli atabilmekteler ya da son dönemlerde DEAŞ tarafından daha sık kullanılan kalabalık arasına araçla girerek eylem yapabilmekte ve hedef kitleye ciddi zararlar verebilmektedirler. Terör örgütleri bu süreçte devleti ya da özel sektörü hedef olarak seçebilmekte, toplumun dezavantajlı kesimlerinden olan yaşlı ve çocukları bile eylemlerinde katledebilmektedir. Buradaki maksat şüphesiz toplumda oluşabilecek infiali arttırarak buradan bir rant elde etmektir.

2.3 Terörizmin Çeşitleri

Terörizm, çıkış noktaları ve şekilleri, eylem yöntemleri, kullandığı araçlar ve ideolojileri baz alındığında birçok türe sahiptir. Bunlar kabaca ideolojik terörizm, siyasal terörizm, karşı siyasal terörizm, etnik terörizm, siber terörizm ve dini terörizm gibi ayrıma tabi tutulabilir.

Terör uluslararası alanda düşman ya da rekabet halinde olan ülke veya örgütlerin birbirlerine zarar vermek için kullandığı en başat unsurlardandır. Terörün bu denli fazla kullanılmasının en büyük sebebi ise ulaşmak istenen amaca giden maddi anlamda en makul yollardan biri olmasıdır.

2.3.1 Devlet Terörizmi (Ulusal-Siyasal Terörizm)

Devlet terörizmi bir devletin/hükümetin tebaasını kontrol altında tutmak amacıyla sistematik bir şekilde terör ve şiddet uygulamasıdır. Ancak burada tek taraflı bir bakış açısıyla yaklaşmak doğru değildir. Bir taraftan devlet ya da mevcut iktidarın rejimi devam ettirebilmek adına terör ve şiddete başvurmaları mümkünken, öte yandan mevcut düzeni yıkmak ve değiştirmek isteyen grup ya da grupların başlattıkları mücadelede terör ve şiddete başvurmaları mümkündür. Pillar, konuya daha geniş çerçeveden bakmış ve devletin sadece kendi vatandaşlarına ya da halkına değil başka bir devlete karşı yaptığı terör eylemlerinin de devlet terörü olduğunu ifade etmiştir (Pillar: 2001'den akt. Kayıtmazbatır, 2023 : 152).

Stohl ise modern terör kavramının Fransız İhtilali sonrası literatüre girdiğini ve modern terörizmin devlet dışı aktörler tarafından değil bizzat devletlerin kendileri tarafından uygulanan terör faaliyetleri ile başladığını savunur. Stohl devlet terörizmini devlet eğer bir politika aracı olarak kendisi uyguluyorsa açık, kendisi değil paramiliter güçleri vasıtasıyla uyguluyorsa gizli devlet terörizmi olarak adlandırmıştır (Stohl: 1984'den akt. Koncagül, 2021 : 329). Fransız Devrimi sürecinde Fransada yaşanan devlet terörüne benzer uygulamalar Nazi Almanyasında, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ve eski doğu bloğunun totaliter rejimlerinde de sık sık rastlanan uygulamalar olmuştur (Rapoport, 2004 : 35).

Devlet terörü ile devlet destekli terör ise birbirinden farklı kavramlardır. Devlet destekli terörde zaten halihazırda oluşmuş olan bir terör ortamında devlet terörü destekleyen kuruluşlardan yalnızca birisidir. Ancak devlet terörizminde devlet yönetim anlayışı olarak terörü araç edinmiş durumdadır. Bu duruma “yukardan terör” ve “yukarıdan aşağıya terör” de denilmektedir (Ergil, 1980 : 26). Devlet terörü antidemokratik uygulamaların fazla olduğu gelişmemiş ülkelerde daha fazla karşılaşılan bir olgudur. Çünkü bu ülkelerde devletlerin istediklerini yasal süreç içerisinde elde etmeleri kolay olmamakta, onlar da amaçlarına ulaşmak için terör yöntemlerini tercih edebilmektedir. Hatta otoriter rejimlerde bu uygulamalar gizlenme ihtiyacı bile olmadan yapılabilmektedir. Almanya’da Hitler, Sovyetler Birliğinde Mussolini, Çin’de Mao Zedung ve Kamboçya’da Pol Pot devlet terörizmi uygulayan totaliter liderlerdir (Taşdemir, 2006 : 35).

Özetle devlet terörizmi iktidarı elinde bulunduran grupların bu güçlerini kaybetmemek adına devlet imkanlarını kullanarak muhalif kişi veya gruplara karşı iktidarda kalmayı ve onları sindirmeyi amaçladığı, kendisi için ve kendi vatandaşlarının refahını göz ardı ederek elde edecekleri için tamamen ticari bir amaç içinde olabildiği bir terör çeşididir (Caşın, 2008 : 317).

2.3.2 Karşı Siyasal Terörizm

Karşı Siyasal Terör bireylerin devlete karşı uyguladığı terördür. Siyasal sistemi ya da rejimi yıkmak isteyen grup ya da kişiler toplulular halinde devlete yönelik terör faaliyeti uygular. Bu gruplar genellikle şiddet içerikli eylemler yaparak rejimi yıkmayı ve bağımsızlık elde etme amacı güderler. Bu terör ve şiddet grupları devlete karşı giriştikleri bu terör metodunda devletin tüm kurum, kuruluş ve paydaşlarını da hedef alabilirler.

Karşı siyasal terör kendi içerisinde altı alt başlıkta incelenmektedir.

2.3.2.1 Ayrılkçı/Bölücü Terörizm

Bu tip terörden bahsedebilmek için öncelikle ayrılkçılık oluşturacak ırk ya da din veya inanç gibi bir değer seçilmesi gerekir. Sonrasında da bir grubun diğerinden bazı yönleriyle ayrıldığı şeklinde bir propaganda faaliyeti yapılır. Ülkenin belli alanlarında bu üstün hak iddia edilerek şiddet hareketleri uygulanmaya başlanır. Öncelikle ayrılkçılık unsuru oluşturacak etnik ya da din gibi değerler seçilir. Bir kesimin diğerinden bu yönleriyle ayrıldıkları bir propaganda ile yayılır. Belli bölgelerde bu nedenle hak iddia edilerek şiddet amaca ulaşmak için kullanılır.

En çok karşılaşılan terör türlerinden biri olan ayrılkçı terörün amacı ülkeleri etnik ya da dini ayrım temeliyle bölerek yeni devlet kurmaktır. Dünyada birçok örneği olan ve bu çalışmanın da ana öznesini oluşturan ayrılkçı terör bu sorunla karşılaşan ülkelere ciddi zararlar vermektedir. Ülkemizde PKK ayrılkçı terörü 1984 yılından itibaren maddi manevi birçok alanda ülkemizin dezavantaj yaşamasına sebep olmuştur. Çalışmanın son bölümünde PKK ayrılkçı terörü ve eylemlerine yönelik detaylı açıklamalar yapılacaktır. Çalışmanın bu kısmında ileride detaylı olarak anlatılacak PKK ayrılkçı terörü ve mücadelesinde mukayese yapılabilmesi için İngiltere’de IRA, İspanya’da ETA ve Sri Lanka’daki Tamil Kaplanları terör örgütleri ve mücadele süreçleriyle ilgili bilgi verilecektir.

2.3.2.1.1 İngiltere-IRA Mücadelesi

İngiltere’de 1969 itibariyle terör eylemlerine başlamış IRA ayrılkçı bir terör örgütüdür. Temeli Katolik ve Protestan nüfuslar arasında Britanya Hükümetinin ayrımcı politikalarına dayanan sorun yıllarca çözülemeden devam etmiştir. Kuzey İrlanda’nın Birleşik Krallıktan ayrılması için terör faaliyetlerinde bulunan IRA etkin olduğu yaklaşık 30 yıl boyunca binlerce insanın ölümüne ve yaralanmasına sebep olmuştur. Bombalı ve silahlı eylemlerle adından söz ettiren örgüt Avrupa’da da terör örgütü olarak tanınmıştır. Şiddet döneminde birçok sivilin ölümüne sebep olan IRA ile mücadelede İngilterede askeri, hukuki ve siyasi birçok düzenleme ve uygulamalar yapılmıştır. Askeri mücadele için İngiliz ordusu Kuzey İrlandaya gönderilmiş ve sokağa çıkma yasakları ile yoğun sınır

kontrolü gibi tedbirler alınmıştır.. Yakalanan IRA üyelerinin yargılanmaları için özel yetkili mahkemeler ve jüri olmadan yargılama yapılması gibi istisnai duruşma modelleri geliştirilmiştir. Uzun gözaltı ve sorgulama süreleri ve tutuklamalar gerçekleştirilmiştir. Bunun yanında istihbari olarak MI5'in çalışanları ile birlikte terör örgütü içine ajanlar sokularak içeriden bilgi alımı sağlanmış ve örgütün çökertilmesi için bu veriler kullanılmıştır. İngiltere uzun yıllar güç kullanarak konuya yaklaşmış ve örgütün epey zayıflaması sağlanmıştır. Örgüt, uzun yıllar boyunca özellikle ABD ve Kanada'da bulunan İrlanda Diasporası tarafından maddi olarak destek almış ve bu sayede mali sorunlarını çözebilmiştir (Metkin & Çemrek, 2014 : 286). IRA sadece ABD ve Kanadadaki diasporasından değil örgütün illegal faaliyetleri ve özellikle uluslararası olarak da Libyadan destek alarak lojistik ve finans temin etmiştir. Birleşik Krallık tarafından örgütün finansmanının engellenmesi için ilki 1973 yılında olmak üzere yasal düzenlemeler oluşturulmuştur. 1974'te devlet tarafından Terörizmi Önleme Yasası çıkarılmış ve terörle iltisaklı kişilerin mal varlıklarına el koyma yetkisi verilmiştir. Uluslararası düzlemde de Libya ve ABD'deki diaspora tarafından sağlanan maddi imkanların kesilmesi sağlanmış ve örgüt mali yönden epey zor duruma düşmüştür (Alptekin, 2018 : 119-121).

IRA propaganda faaliyetlerini ise kadınlar üzerinden yapmaya çalışmıştır. Çeşitli duvar yazıları ya da resimlerde kadın figürü örgüt tarafından kullanılmıştır. Propaganda faaliyeti yaparak örgütün meşruluğunu sağlanmaya çalışılmıştır. İngilterenin - dönem dönem diyalog süreçleri olsa da - yetmişli yıllardan itibaren uyguladığı sert ve güvenlikçi politikalar karşısında propaganda faaliyetleri ile avantaj sağlayan örgüt, doksanlar sonrasında terörle mücadelenin hukuki zemine çekilmesiyle buradan elde ettiği kazanımı da kaybetmiştir. Hücre tipi bir örgütlenmeye sahip olan IRA doğası gereği kalabalık olmak istememiştir. Ancak 1972 yılında gerçekleşen bir sokak eylemi sırasında polislin Katolik göstericilerin üzerine ateş açması sonucu gerçekleşen "Kanlı Pazar" olayları sonrası genişlemeye başlamıştır. Bu olayların ardından örgüte katılımı önemli bir artış yaşanmıştır. Genel olarak örgütün militanları ise intikam alma isteği duyan Katolik ve işçilerden oluşmaktaydı.

İngiltere'nin Margaret Thatcher dönemi de dahil olmak üzere uyguladığı sert politikalar terkedilerek, örgütün bu sert ve orantısız tutumdan devşirdiği meşruluğun önüne geçilmiştir (Özer , 2022 : 97). Ayrıca örgütün siyasi uzantısı olan Sinn Fein öncülük alarak asıl muhatap olmayı başarmıştır. Konu bu sayede siyasi zemine taşınabilmiş ve ETA'nın meşruiyeti daha da azalmıştır. İngiltere ve IRA arasında doksanlı yıllardan itibaren siyasi müzakereler de başlamıştır. Örgüte yakın siyasi parti konumunda olan Sinn Fein ile İngiliz Hükümetleri görüşmüş ve siyasi bir çözüm arayışına gidilmiştir. 1998'de Good Friday Agreement Anlaşmasıyla barış müzakereleri resmen başlamış, 2005 yılı itibariyle de IRA silah bıraktığını resmen ilan etmiştir (BBC TURKISH, 2005). IRA'nın silah bırakmasında ve bu sorunun çözüme ulaşmasındaki en önemli hususlar örgütün halk nezdindeki meşruiyetini her geçen gün kaybetmesi, siyasi kanat olan Sinn Fein'in öncülüğü ele alması, finansman desteğini kaybetmesi ve ABD'de gerçekleşen 11 Eylül Saldırıları sonrasında dünyada terör ve terörizme bakış açısının değişmesiyle birlikte bizzat ABD Başkanı Clinton'ın barış sürecini desteklemesiyle gerçekleşmiştir (Alptekin, 2018).

2.3.2.1.2 İspanya-ETA Mücadelesi

1961 yılında ilk eylemini gerçekleştiren ETA İspanyanın Kuzeyi ile Fransanın Güneybatısı arasında bulunan BASK bölgesinin bağımsızlığını isteyen bir terör örgütüdür. Bulunduğu coğrafya ve konuştuğu kendine has dili ile diğer etnik gruplardan ayrılan BASK'lar bulundukları bölgede uzun yıllar boyunca vergiden muaf yaşayan bir halk olarak yaşamışlardır. İspanyada Franko döneminde birçok ayrıcalığını kaybeden ve baskıcı bir yönetimle karşılaşan Bask'lardan ülkeyi terk edenler olmuş, bu kişiler genellikle Fransa'ya gitmişlerdir. 1950'li yıllarda üniversite gençleri tarafından çeşitli birlik ve oluşumlar kurulmuş bunlar 1959 yılında ETA'yı oluşturmuşlardır. İspanya ve Fransadaki Bask bölgesini birleştirerek bağımsız bir devlet kurma amacı olan örgüt aynı zamanda Bask dilini de çok fazla önemsemiştir. Başlarda daha basit eylemler yapan örgüt sokaklara ve duvarlara resimler çizerek, İspanya bayrağı yakarak eylem yapmışlardır. İlk eylem denemesi ise bir treni bombalamak şeklinde olmuş ancak başarılı olamamışlardır. ETA ilk başarılı eylemini bir çevirme esnasında 2 ETA militanını durduran polisi

öldürerek gerçekleştirmiştir. Örgütün genel eylem şekli ise güvenlik güçleri ve devlet kurumlarını hedef almak şeklinde gerçekleşmiş ancak yaptığı terör eylemlerinde birçok sivil de hayatını kaybetmiştir (Alptekin, 2018).

Örgüt genel olarak İspanya topraklarında eylem yapsa da yönetici kadrosu çoğunlukla Fransa tarafında kalmış ve oradan finansman sağlanmıştır. Bunun yanında örgütün en önemli gelir kaynaklarından birisi de “devrim vergisi” adıyla iş adamlarından topladığı haraçlar olmuştur. Yine kaçırılan önemli kişilerden elde edilen fidyeler ve her terör örgütünde olduğu gibi yasadışı yollardan elde edilen uyşturucu gelirleri gibi gelirler örgütün finans kaynaklarını oluşturmıştır. Örgüt proopaganda faaliyetlerinde ise seksenli yıllardan itibaren mahkumların kullandığı açlık grevlerini kullanarak halk nezdinde meşruluğunu arttırmaya çalışmıştır.

ETA yetmişli yıllarda daha çok yirmi yaşının üzerindeki orta sınıf ailelerden militan sağlarken seksenlerden sonra bir değişim yaşanmıştır. Bu yıllardan itibaren örgüte katılım yirmi yaşın altına düşmüş ve kırsaldan değil şehirlerden katılım artmıştır. Örgüte katılımın ana motivasyonu olan Franko dönemi sert ve baskıcı politikaları Franko öldükten sonra azalmış ve özerklik ile birlikte örgüte katılım önemli ölçüde azalmıştır. Franko döneminde terörü bitirmeyen sert politikalara karşılık Bask bölgesine 1979 yılında verilen özerklik ile farklı bir yöntem denenmeye başlanmıştır (Göksu, 2021 : 114).

ETA genel olarak yıpratma savaşı uygulayarak bir sonuca ulaşmaya çalışmıştır. Bu sayede devletin sert müdahaleler yapması amaçlanmış ve bunun meşruiyetini arttırıcı şekilde propaganda yaparak kullanılabileceği düşünülmüştür. Her terör örgütünde olduğu gibi ETA’nın siyasi temsilcisi ya da kolu olarak faaliyet gösteren Batasuna ise örgütün boyunduruğundan çıkamamış, örgütün sözcüsü gibi hareket ederek çözüm konusunda Sinn Fein’in gösterdiği başarıyı gösterememiştir. İspanya hükümetleri çözüme ve diyaloga açık olmakla birlikte örgüte yönelik operasyonlarını kesmemiş ve üst düzey yöneticileri yakalamaya devam etmiştir. Başlangıçta Fransa’dan istediği desteği alamayan İspanya Avrupa Birliği’ne dahil olma süreciyle birlikte Fransa’dan da destek almaya başlamış özellikle yönetici kadrosu Fransa’da bulunan örgüte karşı çok başarılı operasyonlar yapılarak, örgütün çekirdek kadrosu bertaraf edilmiştir. 11 Eylül saldırıları

sonrası terörizme bakışın da dünyada değişimi ve dönüşümü de İspanya tarafında uluslararası desteği arttırmıştır. Nihayetinde hem halk tarafındaki itibarı ve desteği azalan, hem mali yönden gelirleri tükenen hem de ana kadrosu yakalanarak başsız kalan ETA 2011 yılında silah bırakmıştır (Alptekin, 2018).

2.3.2.1.3 Sri Lanka-Tamil Kaplanları Mücadelesi

Sri Lanka’da faaliyet gösteren ve ayrılıkçı bir terör örgütü olan Tamil Kaplanları Sri Lanka’nın kuzeyinde 1976’da kurulmuştur. Tamil bölgesinde bağımsız bir devlet kurmayı amaçlayan örgüt çok kanlı eylemlere imza atmıştır. Örgüt kırsal bir bölgede olması dolayısıyla araziye en etkin kullanabileceği gerilla savaşını benimsemiştir. Eylem alanı ve hedef olarak asker ve güvenlik güçlerini, düşman olarak gördüğü Sinhalaları ve aynı etnik kökene sahip olsa da Tamil sivillerini de seçmiştir. Örgüt yaptığı suikast girişimleriyle üst düzey devlet yetkililerini de öldürmüştür. Hindistan Başbakanı Rajiv Gandhi örgütün suikast sonucu öldürdüğü en önemli siyasetçilerden birisidir. IRA ve ETA ile kıyasla Tamil Kaplanları seksen ile yüz bin kişinin ölümüne sebep olmuş çok daha kanlı bir terör örgütüdür.

Örgüt finansman anlamında başlarda Hindistan’dan destek almış, İrlanda Diasporasına benzer olarak Tamil Diasporası tarafından fonlanmış, terör örgütlerinin tamamının yaptığı gibi haraç, soygun, fidye ve suç gelirlerinden ciddi finansman sağlamıştır. Bunların yanında okyanusa da bağlantısı olan örgüt korsanlık ve uyuşturucu ticaretini de önemli bir gelir kapısı olarak kullanmıştır. Terör örgütlerinin kendisine militan kazandırmak ve kendisini meşru göstermek için bazı yöntemler uyguladığı ve söylemlerde bulunduğu yadsınamaz bir gerçektir. Tamil Kaplanları, Tamil Halkına olan ayrımcı tutumların ve devletin baskıcı tutumunu motivasyon ve propaganda kaynağı olarak belirlemiştir. Örgüt ailelerinin yanından zorla kaçırdığı çocuklar ve ayrıca kadınlardan oluşan birliklere sahip bir terör örgütüdür. Dönem dönem örgüt tarafından ateşkes ilan edilmiş ve Sri Lanka Devleti tarafından bu ateşkese uyulmuştur. Ancak örgüt bu süreleri toparlanma ve lojistik sağlama dönemleri olarak görmüş ve bu süreçlerin sonu çatışmayla bitmiştir. IRA ve ETA’dan farklı PKK’ya benzer olarak bu örgütte tek bir liderin oluşturduğu kültist bir yapılanma mevcuttur. Örgüt tümüyle liderin kontrolünde

ve hakimiyetindedir. Nitekim 2009 yılında öldürülen örgüt liderinden sonra örgütün dağılması en önemli göstergesidir (The Guardian, 2009).

Dönemsel olarak yapılan ateşkesler bir çözüm olmadığından Sri Lanka Devleti 2006 yılında özellikle Çin'den aldığı uluslararası desteği de arkasına alarak örgüte karşı topyekün saldırı ve savaş sistemine geçmiştir. Kısmi olarak hava ve deniz kuvvetleri de olan örgütle çok ciddi çatışmalar yaşanmıştır. Sri Lanka Devleti tarafından bazı insani olmayan uygulamalar da yapılmış ve bu süreçte resmi olarak bilinmese de birçok sivil hayatını kaybetmiştir. Direkt olarak lidere bağlı kültist bir yapılanmaya sahip olan örgüt 2009 yılında liderinin öldürülmesi sonucu dağılmıştır. Örgüte bağlı militanlara yönelik rehabilitasyon çalışmaları ise devam etmektedir.

TERÖR ÖRGÜTÜ	TÜRÜ	AKTİF DÖNE Mİ	YÖNTEM LERİ	FİNANS YÖNTEML ERİ	SONA ERİŞ TARİHİ VE YÖNTE Mİ	ULUSLARA RASİ DESTEK
IRA	Etnik/ Ayrılık çı	1969- 2005	Bombalam a, Suikast,	Suç Gelirleri Diaspora Destekleri, Diğer Devletlerin Destekleri	2005 Siyasi Müzakere	AB ve ABD
ETA	Etnik/ Ayrılık çı	1961- 2011	Bombalam a, Suikast, Sabotaj	Suç Gelirleri, Devrim Vergisi, Diğer Terör Örgütlerinin Destekleri	2011 Lider Kadronun imhası ve Siyasi Müzakere	Fransa ve AB
LTTE	Etnik/ Ayrılık çı	1976- 2009	Gerilla Tipi Saldırı, Suikast,	Suç Gelirleri, Diaspora Destekleri, Diğer Devlet ve Terör Örgütlerinin Destekleri	2009 Topyekûn Mücadele ve Askeri Operasyo nlar	Çin ve Hindistan
PKK	Etnik/ Ayrılık çı	1978- Günümü z	Gerilla Tipi Saldırı, Bombalam a,	Suç Gelirleri, Diaspora Destekleri, Diğer Devlet ve Terör Örgütlerinin Destekleri	-	YOK

Tablo 3 : IRA - ETA - LTTE - PKK Karşılaştırma Tablosu

2.3.2.2 Kır Terörizmi

Uygulamasının ilk kez Latin Amerika ülkelerinde görüldüğü Kır Terörizminin teorik temelleri Mao'ya kadar götürülebilir. Teşkilatlanmasına kırsal alanda başlayan ve daha sonra güç kazandığında kırsalda başlattığı eylem yapma gücünü hedefine aldığı tüm alana yaymaya çalışan terördür. Ülkemizde faaliyet gösteren PKK terör örgütü de başlangıçta bu şekilde bir yöntem benimsemiş, belli bir kabiliyet sağladığında da ülke genelinde eylem yapmaya başlamıştır. Bu terör yönteminde dağlık ve mağaralı bölgeler terör örgütlerine ciddi bir coğrafya ve alan avantajı sağlamaktadır (Caşın, 2008 : 591).

Bu terörizm uzun süreli halk savaşı sistemine dayanır ve halk desteği sağlamak çok önemlidir. Ancak halk desteğini sağlamak için uygulanan politikalar farklılık gösterebilir. Örneğin dönem dönem yumuşak ve halk yanlısı tavır alınırken bazı dönemlerde halkı korkutmak için şiddet gösterileri de yapılabilir. Kolombiya da 2016'da feshedilen FARC dünyada kır terörizminin örneklerindendir.

2.3.2.3 Şehir Terörizmi

Daha çok Güney Amerika ülkelerinde uygulanmış Kır Terörizminde devletler kırsal alanda daha sert müdahaleler gerçekleştirebilmiştir. Terör örgütleri tarafından zamanla şehirlerin terör faaliyetleri açısından pek çok kolaylık sağladığı görülmüştür. Nüfusun yoğun olması dolayısıyla kamufle olunabilmesi ve malzeme temininde kolaylıklar sunması nedeniyle terör örgütleri tarafından tercih edilen yöntemlerden olmuştur. Şehirlerde nüfus daha yoğun olduğundan ve yapılan eylemler daha görünür olduğundan terör örgütleri tarafından tercih edilmektedir. Bu terörizmde medyanın dikkati daha çok çekilir ve propaganda yapımı daha kolay hale gelir. Görece daha çok ve kolay korunan yerler olan şehir ve metropollerde yapılan terör faaliyetleri devletlere daha büyük gözdağı verebilir ve insanları daha çok korkutabilir. Londra, Madrid, Münih ve İstanbul gibi metropollerde yapılan terör saldırıları bu terörizm türüne örnek eylemler olarak ifade edilebilir.

2.3.2.3. Devrimci Terörizm

Bu tip terörizmin temel amacı mevcut düzeni devrim yoluyla değiştirmektir. Ülkeyi bölme hedefi yoktur. mevcut sistemin radikal bir şekilde yıkılmasını ve yerine devrimci bir rejimin kurulmasını hedefler ve genellikle devlet büyüklerine, siyasetçilere yönelik saldırılar yaparak güvenlik kuvvetleriyle çatışır. Literatürde Fanoncu Radikalizm olarak geçen şekliyle ise özellikle sömürgeciliğe karşı yapılan devrimci terörizmi meşru saymış ve ezilenlerin kendisini ifade etme şekli olarak değerlendirmiştir (Fanon : 1961).

2.3.2.4 Ulusal Terörizm

Sadece bir ülke sınırları içerisinde olan ve dışarıdan bir grup ya da unsurun bulunmadığı, devletin kendi sınırları içinde oluşan terördür. Bu tip terörden sadece o ulus etkilenir ve terörü uygulayan o devletin kendi vatandaşlarıdır. (Wilkinson, 1988'den akt. (Taşdemir, 2006 : 34). Tarihsel hak iddiası ile etnik bağımsızlık kazanma hedefi hakimdir. Etnik ayrımcılık ve asimilasyona uğradığını düşünme, siyasette yeterli temsil edilememe ve bazı etnik ve kültürel hakların kullanılmadığı görüşü motivasyon kaynakları olarak değerlendirilebilir. Silahlı eylemler ve bombalı saldırılar eylemlerinin temelini oluşturur. Ülkemizde PKK, İngiltere'de IRA, İspanya'da ETA ve Sri Lanka'daki Tamil Kaplanları bu terörizme örnek terör örgütleridir.

2.3.2.5. Uluslararası Terörizm

Uluslararası ilişkilerde terör; görece zayıf ülkelerin çeşitli konularda rekabet ettiği ya da hasım olduğu güçlü ülkelere karşı kullandığı bir araç olabilmektedir.

Soğuk Savaş döneminde iki kutuplu dünyanın da etkisiyle güçlü ülkeler gelişmemiş zayıf ülkelerde kendi çıkarları için terörizm uygulamış ve bunda da başarılı olmuşlardı. Günümüzde de özellikle Orta Doğuda büyük devletlerin uyguladığı uluslararası terörizmi görmek mümkündür. Suriye iç savaşının başlamasıyla birlikte özellikle ABD ve Rusya gibi büyük devletler Suriye topraklarındaki savaşı kullanmışlar ve bölgesel çıkarları için terör ortamının yayılmasına izin vermişlerdir.

Uluslararası terör sonucunda gerçekleşen terör eyleminin sonucu uluslararasıdır. Bu terörist eylem birden fazla ülkenin topraklarında oluşabileceği gibi birden fazla

ülkenin vatandaşlarına yönelik de olabilir. (Topal, 2005) Bir terör eyleminin uluslararası terör niteliği kazanması için, terör eyleminin başka bir ülkede gerçekleşmesi, eylemi gerçekleştiren örgütün eylemden sonra başka bir ülkeye geçmesi, eylem öncesi üçüncü bir ülkede hazırlık yapılması, saldırı yapılacak ülke haricinden başka bir ülkeden teknik, askeri, istihbari ya da maddi destek alınması veya diğer terör örgütleriyle ortak hareket edilmesi sayılabilir (Alkan, 2002).

Uluslararası terör, tarafların birbirleriyle karşı karşıya gelmeden, diplomasiden daha hızlı ve kolay bir şekilde sorunlarını çözmeyi istemelerinden dolayı kullanılmaktadır. Taraflar bunu ellerinde bir pazarlık kartı olarak tutmak isterler.

2.3.3 İdeolojik Yönlü Terörizm ve Önemli Kuramcılar

11 Eylül saldırıları adi eylemler olarak değerlendirilen terör eylemlerinin ideolojik boyuta evrilmesine sebep olan en önemli olaylardan biri olmuştur. En temelde sağ ve sol cephe olmak üzere iki alt grupta toplanan ve belli felsefi ya da ideolojik sistemleri gerçekleştirerek amaçlarına ulaşmaya çalışan terör türüne ideolojik terör denir. Politik düzeni ya da rejimi değiştirmeyi amaçlayıp amaçlamadığına bakılmaksızın iktidarın bazı fikir ve tutumlarını değiştirmeye yönelik faaliyet ya da eylemlerde ideolojik terör olarak kabul edilebilir. Bu görüşte olan terör örgütleri düşüncelerini öncelikle belli bir coğrafi alanda hakim kılarak daha sonra bütün dünyaya ideolojilerini ulaştırmak isterler. Bu terör örgütleri şiddeti ve terör eylemlerini bir amaç olarak değil ideolojilerini hakim kılmalarını sağlayacak bir araç olarak değerlendirirler.

Terör örgütü PKK da kurulduğu günden bu yana ideolojik ve fikirsel kırılma ve dönüşümler yaşamıştır. Örgüt kurulduğu 1978 itibarıyla marksist bir çizgi ve ideoloji kullanmış, söylemlerinde bu ideolojinin fikirlerini kullanmıştır. Sosyalist bir devrim hedefleyen örgüt doğu ve güneydoğu anadolu bölgesindeki zengin toprak sahiplerine karşı eylemler yapmıştır. Terör örgütü lideri Abdullah Öcalan kürdistan devrimini Türk sömürgeciliğine karşı bir yöntem olarak tasvir eder. Emperyalist ülkelerin ve ülke içindeki zengin sınıfın ise bu sömürüye destek verdiğini ifade ederek, buna karşı tek yolun kadınların, gençlerin, işçilerin ve köylülerin de dahil olduğu bilimsel sosyalizm temelinde

ve bir lider altında örgütlenmiş bir halk ordusuyla mümkün olacağını savunur (Öcalan, 1993 : 121-122). Örgüt bu yıllarda kırsal gerilla savaşı taktiği kullanarak uzun soluklu halk savaşı söylemini geliştirmiştir. 1999 da örgüt liderinin yakalanmasıyla birlikte örgütün ideolojisinde de değişim yaşanmıştır. Bağımsız bir kürt devleti hedefleyen örgüt bu kırılmanın ardından yerel politikalar geliştirmeye başlamış özerklik ve demokratik konfederalizm şeklinde söylemler geliştirilmiştir. Özellikle Murray Bookchin etkisi olan bu söylemlerde yerel demokrasi, kadınların ön planda olduğu bir özgürlük anlayışı ve ekoloji gibi kavramlar yer almaktadır. Öcalan 2004 yılında yayınlanan Demokratik Konfederalizm isimli kitapta isim vererek Bookchin'den etkilendiğini belirtmiştir (Bookchin, 1995).

Kuruluş yıllarında Marksist-Leninist bir çizgide olan örgüt Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra ambleminde bulunan orak çekiç figürünü kaldırmıştır. 2000'lerden itibaren eşitlik ve özerklik temelli söylemler geliştiren örgüt, yerel özerklik ve örgütlenme, ekoloji ve jineoloji temelli politikalar dile getirmeye başlamıştır. Bu süreçte de demokratik konfederalizm fikri ön plana çıkarılmıştır. Çözüm süreci döneminde barış ve demokrasi temelinde söylemler geliştirilmiş ancak sürecin sona ermesi ile birlikte çatışma dönemi başlamıştır.

Bu aşamada literatürde ideolojilerin terörizmle ilişkilerine yönelik çalışma yapan teorisyen ve sosyal bilimcilerden bahsetmek yerinde olacaktır.

i.Bruce Hoffman

Çağdaş terörizm çalışmalarının önde gelen isimlerinden Hoffman terör örgütlerinin ideolojiler ve eylem biçimlerine göre analiz yapan bir teorisyendir. Hoffman terörizmi salt bir eylem biçimi olarak değil ideolojik bir savaş yöntemi olarak ifade eder. Terörizm yalnızca bir fiziksel şiddet hareketi değil ideolojik amaçlar için kullanılan bir yöntem olarak tanımlar. Bir terör örgütünün suç örgütünden ayıran en önemli fark ideolojik unsur varlığıdır. Ona göre terör örgütlerinin hareketleri ve faaliyetleri ideoloji tarafından belirlenir ve ona uygun olarak yapılır. İdeoloji terör örgütleri için üç temel fayda sağlar. Meşruiyet üreterek uygulanan şiddeti meşru bir zemine oturtmayı sağlar. Sempatizan

toplamak için bağıllık oluşturur, Hangi tür eylemler yapılacağı ve hedef seçimi ideoloji sayesinde belirlenir. Bu yüzden ki farklı farklı ideolojik temel ve kökenlere sahip örgütler benzer tatkikleri kullanarak eylem gerçekleştirse de eylemlerin yöneldiğı hedefler ve uygulamadaki amaçları açısından birbirilerinden ayrılır.

Etnik, Sol ve Dini terörizm olarak ideolojik terör örgütlerini üç temel sınıfa ayırmıştır. Bu tezin de ana odağı olan PKK ayrılıkçı terörü ve çalışma içerisinde bahsedilen ETA ve IRA gibi örgütleri etnik temelli örgütler olarak sınıflandırmış, şiddeti “meşru direniş” olarak ifade etmiştir. Atmışlardan seksenlere kadar etkisi daha yoğun olan ve dünyada o dönemde çok karşılık bulan sol ve marksist terörizmi ise özellikle işçi ve alt sınıfın bir mücadele şekli olarak ifade etmiştir. Dini terörizm ise Hoffman’a göre en sorunlu ideoloji tipidir. Bu örgütlerin motivasyonu dinsel ya da metafizik öğelerle sağlandığı için mücadelesi çok zordur. Örgüt mensupları uyguladıkları şiddet ve terörü ilahi bir emir şeklinde yorumlar ve harekete geçer. El-Kaide ve DAES gibi örnekleri olan dini terörizm dogmatiktir ve inancı gereğı diyaloga kapalıdır. Hangi ideolojiye sahip olursa olsun örgütlerin kullandığı şiddet ve terör sadece bir araç değil bir iletişim yöntemidir. Bu şekilde taraftarlarına da şiddet uygulanan gruba da birçok mesaj verilmektedir (Hoffman, 2006).

ii. Martha Crenshaw

Martha Crenshaw’a göre ise terörizm irrasyonel bir süreç değil aksine stratejik anlamda rasyonel bir tercihtir. Örgütlerin ideolojik yapı ve karar alma süreçleri eylem türleri ve şiddet metodlarından daha önemlidir. Terörizmi benimseyen grupların neden bu alana yöneldiklerini ideolojik olarak ilişkilendirmeye çalışır.

Terörizmi üç aşamada analiz eden Crenshaw’a göre teröristlerin travma ve bir yere bağlanma arayış ve istekleri bireysel düzeyi oluşturunken, bulunulan politik düzlemde terörün daha stratejik bir araç olarak görülmesini örgütsel düzey olarak ifade eder. Son olarak ise yönetim yapısı gibi sistemsal nedenleri içeren toplumsal siyasal bağlamı analizine dahil etmiştir. İdeoloji terör örgütlerinin eylem tarzlarını ve hedeflerini belirlemedeki en önemli kıstastır. Ancak bu sabit bir şey anlamında da düşünülmemelidir.

Politik gerekler ve konjonktürel durumlar bu yaklaşımları değiştirebilmektedir. Kurulduğu yıllarda Marksist bir çizgi ve ideolojide olan PKK ilerleyen yıllarda kürt milliyetçiliğini savunan bir yapıya dönüşmüştür.

Her ne kadar başlangıç aşamasında ideolojiler çok önemliyse de sürekliliği sağlamak için stratejik fırsat ve örgütsel faydaların olması gerektiğini savunur. Yine örgütlerin çözülmesi ise devletin dengeli baskı ve müzakere politikası, örgüt içi çekişme ve iktidar mücadeleleri ve toplumdaki desteğini kaybetmesi olarak ifade eder (Crenshaw, 1981), (Crenshaw, Theories of Terrorism: Instrumental and Organizational Approaches, 1987).

iii. Louise Richardson

Richardson kişisel motivasyon, ideoloji ve stratejik hedefler arasındaki ilişkiyi incelemiş bir teorisyendir. Terörizmi sadece ideolojik boyutlarıyla değil psikolojik ve sosyolojik açıdan da ele alır. Ona göre terörizm sadece şiddet eylemlerinden oluşan bir süreç değil, örgütlerin iletişim biçimidir.

Ona göre örgüt mensuplarının intikam, şöhret ve tepki yaratmak olarak üç ana motivasyon kaynağı vardır. Teröristlerin bu düşüncelerini eyleme dönüştürmelerine olanak sağlayan unsur ise ideolojidir. Örgüt mensupları ideoloji yoluyla eylemlerini meşru bir zeminde oturtur ve yaptıklarını haklı birer davranış olarak görmelerini sağlar. İdeoloji sayesinde teröristler bir şahsiyet ve aidiyette kazanmış olurlar.

Özellikle etnik ve dini motivasyonlu terör örgütleri eylemleri ve saldırılarıyla mesajlarını da iletme isterler. Teröristlerin hedefleri, eylemlerin zamanlaması ve yapılış şekilleri birer iletişim ve mesaj stratejisidir. Ayrıca ideolojiler terör örgütlerine katılmadan önce normal hayatlarını sürdüren kişileri bile aşırı radikal hale getirebilen dönüştürme araçlarıdır. Örgütün propaganda yöntemleri, örgüt içindeki karizmatik liderlik ve gruba olan bağlılık ideolojiye bağlılığın dozunu büyük ölçüde arttıran unsurlardır. Ona göre örgüte katılım erkeklerle sınırlı değildir. Kadınların örgüte katılımını da ideolojik olarak mantıklı ve rasyonel görür. Kadınlar örgüt içinde ideolojinin yayılabilmesi için propaganda vasıtası olarak da kullanılmaktadır. Kadın intihar bombacı eylemleriyle ata

erkil yapılara karşı bir mesaj verilir, aynı zamanda topluma eşitlikçi bir örgüt yapılanması mesajı iletilmiş olur. Din temelli ideoloji savunan örgütlerde kadın teröristler genellikle intihar eylemcisi olarak değerlendirilirken, sol ve marksist ideolojideki örgütlerde yönetim kadrosunda da kadın teröristler olabilmektedir. Kadın teröristler örgütün görünürlüğü ve yayılması için önemli bir yere sahiptir (Richardson, 2006).

iv. Donatella Della Porta

Della Porta terörizmi sadece bir psikolojik rahatsızlık olarak değil toplumsal hareketler ve davranışlar içerisindeki ideoloji ve örgütsel faaliyetlerin sonucu olarak değerlendirir. Terörü illegal grupların illegal yöntemler kullanarak siyaset yapılması olarak tanımlar. Örgütlerin örgüt içinde bir kapsül oluşturarak militanların zihnine ideolojilerin sokulduğunu açıklar ve bunu örgüt içinde kullanılan dil, faaliyetler ve hiyerarşik yapıyla güçlendirildiğini ifade eder. Militan kimliğinin oluşması ve örgüte bağlılığın artması sadece ideolojiyle değil, grup içi faaliyet ve sosyal bağlarla sağlanır der.

Terörün nedenlerini makro, meso ve mikro olmak üzere üç düzeyde analiz etmiştir ve bu üç düzeyde de ideoloji ana unsurdur. Ona göre politik şiddet şartlar uygunlaştığında ortaya çıkan radikalleşme sürecidir. İdeoloji örgüt içinde logo kullanımından hedef belirlemeye kadar her aşamada kullanılan bir fenomendir. Terör, ideolojiyle kodlanan, toplumsal ilişkilerle değişen ve dönüşen nihayetinde de terör örgütü tarafından strateji belirlenerek uygulanan bir süreçtir. Terörle mücadelede salt güvenlik önlemleriyle değil ideolojik altyapıya yönelik çözücü tedbirlerin de alınması gerekmektedir (Porta, 2013 : 113-146), (Porta, Social Movements, Political Violence and the State: A Comparative Analysis of Italy and Germany, 1995).

v. David Rapoport

Amerikalı siyaset bilimci Rapoport (2003) yaptığı çalışmasında terörizmi, meydana getiren etkenler, eylem şekilleri ve örgütlerin motivasyonlarındaki benzerlikler açısından 19. Yüzyılın sonlarından itibaren başlayarak dört dalga şeklinde incelemiştir (Demir, 2019 : 2). Rapoport bu çalışmasında terörizmin sırasıyla “anarşist dalga”, “anti-

kolonyal dalga” “yeni sol dalga” ve son olarak da “dini dalga” olarak dört ayrı dönemden geçtiğini belirtmiştir (Rapoport D. , 2003 : 37).

Modern terör 1880 li yıllarda o dönemki Rusyada başlamış ve Balkanlar, Batı Avrupa ve Asya’ya yayılmıştır. Rapoport’a göre ilk küresel ve tam terörizm dönemi Anarşist Dalga dönemidir. 1880-1920 yılları arasındaki bu dönemde ayrılıkçı ve etnik temelli terör örgütlerinin eylemleri genel olarak etkili siyasetçilere yönelik suikastler şeklinde olmuştur. Rusya’daki “Halkın İradesi” anarşist terör örgütü bombalı eylemler yaparak anarşist dalga terörünün ilk örneklerini vermiştir. Aynı dönemde Osmanlı İmparatorluğunda Ermenilerin kurduğu Hançak ve Taşnak Partisi de etnik ayrılık isteyen gruplar olmuş ve döneminde terör faaliyetlerinde bulunmuşlardır (Demir, 2019 : 2).

1920 lerde başlayan ikinci dalga olan Anti Kolonyal dalga ise Versay Anlaşmasının da etkisiyle ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı anlayışının tezahürü olarak ortaya çıkmış ve yaklaşık 40 yıl süreyle etkili olmuştur. Bu kırk yıllık süreçte sömürge karşıtlığı artmış ve ayrılıkçı terör örgütlerinin oluşmasına ortam hazırlanmıştır. Versay Anlaşmasıyla çok uluslu imparatorlukların parçalanması ve ulus devletlerin kurulması amaçlanmış ancak savaşın galibi büyük devletler tarafından bağımsızlığa hazır olunmadıkları söylenerek mandater yönetimler uygulanmıştır. Etnik homojenliğin sağlanamadığı bu bölgelerde de ikinci terör dalgası olan anti kolonyal dalga başlamış ve zaten sorunlu olan Filistin ve İrlanda gibi bölgelerde terör olayları başlamıştır (Rapoport ,2012 : 46).

1960 ların sonu ve 1970 lerin başından itibaren dünyada üniversite olayları görülmeye başlamıştır. Rapoport’un üçüncü dalga terör dönemi olarak isimlendirdiği bu dönemin ideolojik olarak referans aldığı akımlar Sovyet Rusya’nın Marksizm, Leninizm ve Komünizmi ile Çin’den Maoizm olmuştur. Vietnam da Vietcong’un Amerika’ya karşı başarı elde etmesinin bu akımın ortaya çıkmasına sebep olduğu ifade edilmektedir (Rapoport , 2012 : 41).

1979’daki İran İslam Devrimi ve sonrasında Sovyetler Birliği’nin Afganistanı işgal etmesi ise dördüncü dalganın başlangıcı olarak değerlendirilmektedir (Rapoport

,2012). İrandaki devrimler birlikte İran Orta Doğu'daki şii nüfusun hamisi konumuna gelmiş ve bölgedeki etkinliğini arttırmıştır. Özellikle Lübnan Hizbullahı tarafından kullanılan “intihar eylemleri” bu dönemde Sri Lanka'daki Tamil Kaplanları örgütüne de örnek olmuş ve orada da bu tarz eylemler yapılmıştır.

DÖNEM	İDEOLOJİ	TETİKLEYEN FAKTÖRLER	FİNANS	EYLEM TİPLERİ	TERÖR ÖRGÜTLERİ
1.Dalga 1880-1920	Anarşizm	Ulaşım, Haberleşmede Yaşanan Pozitif Gelişmeler Diasporaların Yayılmaya Başlaması	Banka Soygunu	Suikast Dinamit Kullanma	Narodnaya Volya, Hınçak, Taşnak
2.Dalga 1920-1960	Sömürge Karşıtlığı, Kendi Kaderlerini Tayin (Self- Determinasyon) Hakkı	Kendi Kaderlerini Tayin (Self Determinasyon) Hakkı, Küresel Alanda Düşüncenin Yayılması, Sömürge Karşıtı Mücadele S.S.C.B'nin Sömürgeleri Tetiklemesi	Diaspora Yardımları Devlet Yardımları	Vur-Kaç Eylemleri Güvenlik Güçlerine Saldırıların Başlaması	İrgun, Lehi, EOKA,
3.Dalga 1960-1990	Yeni Sol Dalga, Marksizm, Etnik Milliyetçilik	Üçüncü Dünya Ülkelerin Savunucusu Örgütlerin Kuruluşu Uluslararası Terörizmin Yayılması	Fidye Alma Soygun Organize Suç Örgütleri İş birliği	Silahlı Eylemler, Suikastlar, Uçak Kaçırma, Rehin Alma	ASALA, ETA, PKK, Alman Kızılordu Fraksiyonu, İtalyan Kızıl Tugayları
4.Dalga 1979-?	Dini İstismar Eden İdeolojiler	1979 İran İslam Devrimi S.S.C.B'nin Afganistan İşgali	Doğal Kaynakları Ele Geçirerek Kullanma Bağış Toplama	Bombalı Eylemler, Suikast, Rehin Alma, İntihar Saldırıları, Devlet Kurumlarına Saldırı	El Kaide, FETÖ, DEAŞ, Aum Shinrikyo

Tablo 4: Rapoport'un Terörizm Dalgaları Tablosu

Bu terör çeşidi kendi içinde Sol Kanatlı ve Sağ Kanatlı Terörizm olmak üzere ikiye ayrılır.

2.3.3.1 Sol Kanatlı Terörizm

Marksist-Leninist terörizm olarak da ifade edilen sol kanatlı terörizm, sistemin halk ayaklanması sonucu yıkılacağını söyler ve sömürgeciliğin ve sınıfsal ayrılıkların olmadığı bir sistemi savunur (Acar, 2012 : 121).

Sol kanatlı terörizm, halkların kapitalist sistem altında ezildiği ve kapitalist sistemin ortadan kaldırılması, yerine de sosyalist ya da komünist ideolojinin gelmesini savunan sol örgütlerin giriştiği terör eylemleridir. Bu terörist grupların amacı kapitalist demokrasilerin devrilip yerlerine sosyalist ya da komünist hükümetlerin yönettiği devletlerin kurulmasıdır. Soğuk Savaş döneminde Sovyetler Birliğinin etkisiyle baskın olabilmiş bu terör örgütlerine ülkemizde Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi (DHKP-C) Kolombiya’da ise Devrimci Silahlı Kuvvetler (FARC) adıyla faaliyet gösteren örgütler sayılabilir.

2.3.3.2 Sağ Kanatlı Terörizm

Aşırı sağcı siyasal sisteme göre bir devlet yönetimi amaçlayan terör örgütlerinin yöntemleriyle oluşan terörizm yöntemidir. Daha muhafazakar dünya görüşüne sahip militan yapısı vardır. Sağ kanatlı terörizm genellikle milisler ve çetelerle karakterize edilir. Bu tür örgütler yaptıkları eylemler ve suikastlarla iktidarlar üzerinde olumsuz etkiler oluşturarak taleplerini kabul ettirmeye çalışmaktadırlar. Modern sağ kanat terörist gruplarına ABD’de 24 Aralık 11865’te kurulan ırkçı Ku Klux Klan Örgütü ile Neo-Faşist örgütler örnek gösterilebilir. Bu tür pek çok grup ABD haricinde Batı Avrupa ülkeleri ve Rusya’da bulunmaktadır.

2.3.4 Etnik Terörizm

Etnik terör alt etnik grubun davasını yüceltmek için yaptığı bilinçli şiddet hareketi olarak tanımlanabilir. Bu şiddet hareketi bağımsız bir devletin kurulmasına

yönelebileceği gibi, ülkedeki bir etnik grubun diğer etnik gruplardan başka bir yerde konumlandırılmasını da isteyebilir (Byman 1998'den akt. Baharçiçek, 2000 : 15).

Bu tür terörizmde, etnik kimlik ana odak noktasıdır. Grubun üyeleri bu etnik grup için özerklik hatta sonraki aşamada bağımsızlık talep eder. Bu terörist örgüt birlikte yaşadığı egemen devleti sömürgeci veya işgalci olarak görür ve bu şekilde aynı etnik kimliğe sahip olduğu diğer bireylerden de destek ve yardım almayı amaçlar. Bu terörist örgüt işgalci olarak niteledikleri egemen devletin kültürel, ekonomik, siyasi ve tarihi açıdan kendilerini sömürdüklerini ve onlara yaşam hakkı vermediklerine inanır. Bu terörizm türünde etnik grup içerisinde çok çabuk eleman temini yapılabilmektedir. Aynı etnisitiye mensup olunması dolayısıyla fiili olarak katılımda bulunmayan kişiler çok kolay bir şekilde maddi destek verebilmektedir. Etnik terörizm amacını yeni bir ulus yaratmak olarak belirlemiştir. Terörizm, politik amaçlar için devlete veya diğer etnik gruplar ve sınıflara karşı küçük topluluklar tarafından organize edilmiş şiddettir (Caşın, 2008 : 104).

Etnik terör diğer bazı terörizm türleri gibi iktidardan pay almak ya da ülke yönetiminde söz sahibi olmayı hedeflemez ve eylemlerini bu amaçlara ulaşmak için yapmaz. Etnik terörün tek ve yegane amacı bağlı olduğu egemen devletten kopmak ve müstakil bir ulus devlet olmaktır. Etnik terörün karşısında egemen devlete bağlı ve ayrılmak istemeyen diğer vatandaşlar ise terör örgütünün yaptığı eylemler sonucunda korku ve paniğe kapılarak, devlet otoritesine karşı zayıflık hissedebilirler. Etnik terörizmin asıl hedeflerinden bir tanesi de kişilere maddi zarar vermek yerine manevi yönden zarar vermektir.

Etnik terörizmin ulaşmak istediği iki önemli hedefi bulunmaktadır. İlki yaptığı terör eylemleri ve şiddet hareketleriyle egemen devlete bölgeyi elinde tutmasının çok kolay olmayacağı mesajını vermek, yine yaptığı terörist eylemlerle hem yurtiçindeki hem de uluslararası kamuoyunu etkileyerek kendisine sempati kazandırmaktır (Yayla, 1990).

2.3.5. Dini İstismar Eden Terörizm/Dini Motifli Terörizm

Tarih boyunca insanlığın inandığı tüm dinleri düşündüğümüzde hiçbir dinin terör gibi bir insanlık suçunu tasvip ettiği görülmemektedir. Ancak terör örgütleri insanların kutsal gördüğü inançlarını ve ibadet şekillerini kullanarak, inanılan dinde açıkça karşı çıkılıyor bile olsa dini ideolojik olarak kendi amaçlarına alet ederek ve bazı noktalardan referanslar vererek birçok suç işleyebilmektedirler. Terör örgütleri yaptıkları şiddet eylemleri ve terör faaliyetlerini inandıkları din adına yaptıklarını söyleseler de aslında en büyük zararı kendi inandıkları dine vermektedirler. Uluslararası terör örgütlerinden biri olan El-Kaide ve DEAŞ gibi terör örgütleri aşırı dinci terörist örgütler şeklinde sınıflandırılabilirken, FETÖ gibi dini istismar ederek faaliyetlerde bulunan terör örgütleri de bulunmaktadır. Dini istismar eden bu FETÖ tipi terör örgütleri, benzer hassasiyetler güttüğünü iddia ettiği inananlarını devlete ve toplumun diğer kesimlerine karşı kışkırtabilir ve bu yöntemlerle askeri, siyasi veya ekonomik rant elde ederek toplumda infial uyandırabilecek eylemler yapabilmektedir. Dinî motifli terör ya da dini istismar eden terörü inanılan dinin terörü desteklemesi ya da terör faaliyeti yapmaya teşvik etmesinden ziyade, terörist grubun eylemlerine meşruluk kazandırmak için paravan olarak kullandığı bir yapı olarak değerlendirmek daha doğru olacaktır. Çünkü toplumdaki hakim görüş dinlerin herhangi bir terör ortamı oluşturmadığı, barış ve birleştiricilik temelli öğreti ve inançları olduğu yönündedir (Aydın & Türkoğlu, 2007 : 164).

2.3.6. Biyolojik, Kimyasal ve Nükleer Terörizm

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte dünyadaki biyolojik ve kimyasal silahların sayısında da ciddi bir artış yaşanmıştır. Kendilerini güncelleyen terör örgütleri de eylem çeşitliliklerine kimyasal ve biyolojik yöntemleri de eklemişlerdir. Yeni nesil silah eve bombalara terör örgütlerinin de sahip olabilmesiyle birlikte bakteri, virüs ve zehirli gazlar da artık terör eylemlerinde kullanılabilmektedir. Nükleer Terör ise özellikle Sovyetler Birliğinin dağılmasıyla birlikte ortaya çıkan bir kavram olmuştur. Biyolojik ve kimyasal terör saldırıları ölçeği ve etkileri hakkında tahmin yapmanın çok zor olması ve zamanlamasına ilişkin olarak öngörülemezlik seviyesinin çok fazla olması ve görece hızlı etki edebilecek saldırılar olması dolayısıyla da mücadele veya tahmin edilebilirliği en

düşük olan terör saldırılarından. Kimyasal ve biyolojik silahlar daha çok sivil hedefler üzerinde kullanılırken, teknolojik gelişmişlik ve uygun koşullar sağlandığında nükleer saldırılara nazaran korunulabilir terör saldırılarından (Kıbaroğlu, 2006 : 128). Terör örgütleri biyolojik, kimyasal ya da nükleer terör saldırılarını iki yöntemle uygulamaktadır. Bu yöntemlerden ilki kimyasal maddeleri, nükleer silahları veya biyolojik mikropları kullanarak yapılan saldırılardır. Diğer yöntem ise kimyasal, nükleer ya da biyolojik materyaller üreten tesisleri sabotajlar yapmak şeklinde olmaktadır. Kitle imha silahlarının da kullanılabildiği türleri olması dolayısıyla en büyük yıkımlara sebep olacak terör faaliyetleri olarak nükleer, kimyasal ve biyolojik terörizm gösterilebilir (Çakmak, 2008 : 35).

Küreselleşmenin etkisiyle Terör örgütlerinin ekonomik olarak zenginleştiği son dönemde kimyasal, nükleer ve biyolojik terör yöntemleri terör örgütleri tarafından daha kolay uygulanabilir hale gelmiştir. Verebileceği büyük çaplı zararlar göz önüne alınarak ülkelerin sürekli dikkatli ve temkinli olması gereken bir terörle mücadele yöntemi geliştirmeleri gerekmektedir (Kiremitçi, 2014: 39).

2.3.7. Siber Terörizm

Siber terörizm ifadesi ABD’de 1990’lı yılların başında, “bilgi toplumu” tartışmalarının olduğu ve internete dayalı teknolojilerin süratle gelişmeye başladığı dönemde kullanılmaya başlamıştır. Siber terörizm politik ve toplumsal kesimleri korkutmak, üzerlerinde tazyik oluşturmak amacıyla bilgisayarlarına, ağ bağlantılarına ve veri tabanlarına karşı yapılan saldırıların tümüdür (Alınak, 2004 : 2-4). Siber terörizm; terör örgütlerinin düşman gördükleri devletlerin altyapılarını, ulaşım, sağlık ve eğitim gibi hayati önemdeki kamu hizmetlerini sabote ederek ülke vatandaşlarını korkutarak yıldırmaya çalıştığı kompleks ve mücadelesi maliyetli bir terör yöntemidir. 1997 yılında ABD Enerji Bakanlığı’nın tüm sisteminin bir casus yazılım tarafından ele geçirilip yok edilmesiyle birlikte siber terörizmin dünya için ne kadar büyük bir tehdit olduğu somut olarak görülmüştür (Yavuz, 2011 : 31).

2.3.8. Öç Almaya Yönelik Terörizm

Bu terör yönteminde artık geçmişte kalmış bir olay olup, bu tarihsel olayı hatırlatmak ve iddia edilen hak ve taleplerle ilgili kazanım sağlanmak veya gündem oluşturmak amaçlanır.

Caşın (2008)'de öç alma fırsatının birçok kişinin terörist olması için bir sebep olduğunu ifade etmiştir (Caşın, 2008 : 309). Ermeni ASALA terör örgütünün özellikle yurtdışında ülkemiz adına görev yapan diplomatlarımıza yönelik yaptığı terör eylemleri öç almaya yönelik terörizme örnek verilebilir.

2.3.9 Narko Terörizm

Uyuşturucu kullanımı ve ticareti küresel çapta çok büyük bir sorun olup çözümünde de aynı oranda iş birliği gerektirmektedir. Tüm dünyada uyuşturucu kullanımı neredeyse çocuk yaşlara kadar düştüğünden ailelerin ve devletlerin üst düzey önlemler alması gerekmektedir. Çünkü uyuşturucu kullanımı ve ticareti sonuçları itibariyle birçok olumsuzluğa sebep olacak bir konudur. Yalnızca halk ve toplum sağlığı için değil uyuşturucu ticareti sebebiyle terör ve asayiş riskleri de barındıran bir suç türüdür. Terörün en kolay finansman yollarından biri olan uyuşturucu ticareti sayesinde terör örgütleri çok büyük paralar kazanabilmekte ve kazandığı bu suç gelirleri ile terörü finanse ederek devletlere ve insanlığa büyük zararlar verebilmektedir.

Narko terörist gruplar dünyanın her bölgesinde faaliyet gösterebilmektedir. Ülkemizde PKK, Kolombiya'da FARC, Afganistan'da TALİBAN ve İspanya'da ETA ve diğer birçok terör örgütü doğrudan ya da dolaylı olarak uyuşturucu ticaretiyle uğraşmakta ve buradan ciddi oranda gelir elde ederek terörün finansmanında kullanmaktadır.

2.4 Terör Örgütleri ve Ortaya Çıkma Nedenleri

2.4.1 Terör Örgütü Nedir?

Genel anlamda terör örgütü denildiği zaman, inandığı amaç uğruna sosyal, siyasal ya da dini hedeflerine ulaşmak için şiddetli terör faaliyetlerini bir araç olarak kullanan örgütlerdir denilebilir. Terörizmin tanımının yapılmasında karşılaşılan zorluk terör örgüt

tanımı yaparken de karşımıza çıkmaktadır. Ülkeler kendi menfaatleri doğrultusunda siyasi kararlar verip, açıklamalar yapabildikleri için net ve tek bir terör örgütü tanımı yoktur. Bazı ülkeler tarafından terör örgütü ilan edilen gruplar, bazı ülkeler tarafından bağımsızlıklarını arayan halk hareketi olarak değerlendirilebilmektedir.

TMK madde 1’de terörizm, “Cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzenini değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla, bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemler” şeklinde ifade edilmekte ve kanunda yazan suçları örgütlü bir şekilde işleyen gruplar da terör örgütü şeklinde adlandırılmaktadır. Tanımdaki ifadeden yola çıkarak ilgili kanuna göre bir faaliyetin terör faaliyeti, bu faaliyeti gerçekleştiren grubun da terör örgütü olarak değerlendirilebilmesi için “örgüt, şiddet ve ideoloji” kavramlarını barındırması ve Türkiye’ye yönelik bir tehdit ya da eylem olması zorunludur (T.C. Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı, 2017 : 699).

2.4.2 Terör Örgütlerinin Genel Özellikleri

1. Şiddet barındıran terör faaliyetleri, bu örgütleri ayırt etmemizi sağlayan en temel unsurlardır. Şiddet eylemleri ile varlıklarını ispat eden terör örgütleri, hedeflerine ise daima risk altında bulundukları mesajını verir. Aynı zamanda şiddet eylemleri terör örgütleri için vazgeçilmez propaganda malzemeleridir.

2. Terör gruplarının faaliyetlerine devam edebilmesi için gizlilik gerekmektedir. Hücre tipi yapılanmalar, kod isim kullanılması, kripto mesajlaşma sistemleri örgütün gizliliği ve güvenliği için kullanılan bazı yöntemlerdir.

3. Terör örgütleri genelde piramit tipi bir hiyerarşik yapıya sahiptir. Piramidin en üstünde, kararların alınmasından, politikaların belirlenmesinden, stratejilerin ve

operasyonların planlanmasından sorumlu bir lider, onun altında alınan kararların uygulanmasından sorumlu aktif kadro, daha altta teröristlerin alanda kalmasına yardımcı olan ve araç gereç ve donanım desteğinde bulunanlar, en dipte ise örgütün yaptığı eylemlere katılmamakla birlikte terör örgütünü destekleyen sempatzanlar bulunur.

4. Terör örgütleri tarafından işlenen suçları diğer suç örgütleri tarafından işlenen suçlardan ayırmanın en temel kriteri bu suçların hangi motivasyonla işlendiğidir. Terör suçları teröristler ya da sempatzanlar tarafından örgütün ideolojik hedefine katkı sağlamayı amaçlarken, diğer suç örgütlerinde maddi kazançlar ya da kişisel hırslar başat etkenlerdir (T.C. Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı, 2017 : 700).

2.4.3 Terör Örgütlerinin Ortaya Çıkmasına Neden Olan Unsurlar

2.4.3.1 Ekonomik Unsurlar

Terör örgütleri isimlerini duyurmak ve eleman temin etmek için propaganda faaliyetleri yaparlar. Günümüzde sosyal medyanın da gelişmesiyle birlikte terör örgütleri birçok platformda propaganda yapabilmektedir. Terör örgütleri özellikle yeni eleman temini ve ideolojik aidiyet oluşturmak için genellikle fakirlik, gelir eşitsizliği ile geri kalmışlık konuları üzerinden çalışma yapmaktadırlar. İktisadi gelişmenin yetersiz kalması ya da sosyal gelişmişliğin altında bir ekonomik gelişme yaşandığı durumlarda siyasi hoşnutsuzluklarla karşılaşılabilir (Ergil,1980 : 56).

Terörün ana başlatıcısı olarak ekonomik yoksulluk veya ekonomik krizleri görmek çok gerçekçi bir bakış açısı değildir. Çünkü tarihsel süreçte terör örgütleri ekonomisi iyi durumda olan ve yoksulluk çekmeyen ülkelerde de ortaya çıkabilmektedir (Cirhinlioğlu, 2004 : 87).

2.4.3.2 Eğitimsel Unsurlar

Bir ülkede eğitim seviyesi ne kadar yüksekse yaşam kalitesi o kadar fazla terör ise o kadar etkisizdir. Çünkü terör örgütleri genel itibariyle eğitim seviyesi düşük kimseleri kendisine hedef kitle olarak seçmektedir. Ancak terör örgütlerinde de özellikle yönetim kadrolarında iyi eğitim görmüş kimseler de bulunabilmektedir. Burada eğitimin niceliğinden ziyade niteliğinin önemi ortaya çıkmakta, aile ve devlete bu konuda ciddi

sorumluluk düşmektedir. Aile hayatında başlayan eğitim sürecinde ailelerin çocuklarına milli ve manevi değerlerine uygun bir eğitim süreci başlatması ve okullarda da bu eğitim anlayışına devam edilmelidir. Doğru bir eğitim süreci terör örgütlerine giden yolun önündeki en önemli engellerden olup, fiziki imkanların güçlendirilmesi de terör örgütlerinin faydalanacağı alanların önüne geçebilecektir.

2.4.3.3 Psikolojik Unsurlar

Doğuştan gelen genetik özellikler haricinde hiçbir insan dünyaya suçlu, katil ya da terörist olarak gelmemektedir. Bazı insanlar yaşadıkları aile, coğrafya ya da sosyal çevre sebebiyle daha sert ve şiddete meyilli olabileceği gibi aidiyet hissi ve bağlanma duygusu daha fazla olabilmektedir. Ancak bunu etnik boyutta genelleylebilmek mümkün değildir ve hatta yanlıştır. Yapılan bilimsel çalışmalarda herhangi bir ırkın şiddete daha yatkın olduğuna ilişkin bir veriye saptanamamıştır.

2.4.3.4 Militan Kimliği ve Kişiliği Kazandırma Unsuru

Terör örgütleri kendilerine militan devşirdiklerinde o kişinin geçmişini ve kişiliğini silmek ister. Çünkü örgüte katıldıktan sonra en önemli olan şey militan kimliği ve örgüt çıkarlarıdır. Verilen örgüt içi eğitimlerle örgüte katılan militanın geçmişindeki kişiliği silinir ve ona örgüt tarafından yeni bir kişilik verilmek istenir. Terör örgütleri bünyelerine kattıkları özellikle gençlerin kati bir şekilde örgüte aidiyet duymaları için beyinlerini yıkayarak ideolojileri içerisinde şartlandırır. Terör örgütü ağına düşürdüğü bir gencin beynini yıkayarak aile ve geçmişine yönelik tüm kimlik ve kişiliğini silerek ona yeni bir kimlik vermeyi amaçlar (Elazığ Emniyet Müdürlüğü, 2025). Hatta terör örgütlerinde çoğunlukla yapılan ilk şey kişinin doğduğundan itibaren sahip olduğu ismin örgüt tarafından verilen kod isimle değiştirilmesidir Buradaki amaç yeni teröristin ileride yapacağı eylemleri sorgulamaması ve işleyeceği suçlardan dolayı vicdani bir rahatsızlık duymasının önüne geçmektir.

2.4.3.5 Sosyo-Kültürel Unsurlar

Küreselleşen dünyada ülkeler arasında bile sınırlar kaldırılmışken, ülkeler içinde birçok etnik, kültürel ve inançsal farklılıkları olan insanlar yaşamaktadır. Bazen dış

müdahaleler bazen de iç siyasi çekişmeler dolayısıyla bu farklı demografik gruplar arasında anlaşmazlıklar olabilmektedir. Terör de bundan beslenmekte ve yayılma alanı bulabilmektedir.

2.4.3.6 Etnik Unsurlar

Fransız İhtilali ile başlayan milliyetçilik akımı ve Birinci Dünya Savaşı sonrasında imparatorlukların yıkılmasıyla devam eden süreçte ulus devlet anlayışı önem kazanmıştır. Yıkılan imparatorluklar yerine kurulan yeni devletler ve büyük devletlerin mandası olarak yaşayan yeni devletçiklerde birçok farklı etnik gruplar yaşamaktaydı. Bu grupların birlikte yaşamaları bir sorun değilken, içerdeki bazı etnik grupların bağımsızlık ya da özerklik istemeleri sonucunda terör eylemleri görülmeye başlamıştır. Örneğin ülkemizde mücadele ettiğimiz PKK terör örgütü de etnik farklılık temelli ayrımcılık güden bir terör örgütüdür.

2.4.3.7 Dış Etken Unsuru

Ülkelerin uluslararası alanda dostları olduğu kadar bazıları tarihsel kökenleri olan bazıları da konjonktürel olan rakipleri ve düşmanları vardır. Küreselleşen dünyada ekonomik, siyasi ya da kültürel bazı kazanımlar elde etmek isteyen her ülke kendisine rakip ya da düşman gördüğü ülke aleyhine ekonomik, siyasi ve bazen de askeri faaliyetler yapar ya da yaptırır. Ülkeler arası bu rekabet kendisine menfaat sağlamak amacıyla rakip ülke aleyhine terör faaliyeti yapan grupları eğitmek-donatmak şeklinde olabileceği gibi o örgütün militanlarına koruma sağlama şeklinde de olabilmektedir.

2.4.3.8 Siyasal Unsurlar

Ülkelerdeki istikrarsız siyasi iklim, güçlü olmayan hükümetler, ayrımcılık düşüncesi, uzlaşma kültürünün olmaması, sürekli hükümet bunalımları, devlet kadrosundaki liyakatsizlik düşüncesi gibi sebepler insanları farklı çözüm yollarına itebilmektedir. Bu çözüm yollarından birisi de illegal bir yöntem olan terörizmdir. Başka bir yöntemin kalmadığı düşüncesinin yanında bazı durumlarda daha kesin ve çabuk çözüm arayışında olunması da terörizme sebep olabilmekte ve terör örgütlerine giden yolu açabilmektedir.

2.5.4. Türkiye’de Terör ve Terör Örgütleri

Türkiye; üç kıtanın kesişiminde adeta bir doğal köprü konumunda olan, uluslararası politikada da daima ön planda ve gündemde olmuş, çok zengin yeraltı kaynakları olan Orta Doğu’ya komşu ve kültürel, tarihi ve ırksal ortaklıkları olan Orta Asya’ya yakın bir konumda bulunan jeopolitik ve jeostratejik önemi çok yüksek olan bir ülkedir.

Akdeniz’e erişimde bir sigorta görevi gören Marmara Denizi ve özellikle Çanakkale ve İstanbul Boğazlarına hakim olması, Akdeniz’deki kıta sahanlığı, özellikle Libya ile yapılan deniz yetki anlaşması ile daha güçlü bir konuma ulaşılması ve özellikle Doğu Akdeniz’de güvenliği ve istikrarı sağlayabilecek gücü olması dolayısıyla tüm bölge devletlerinin ulaşımında ve deniz ticaretinde önemli bir rol oynamaktadır.

Bölgesinde demokratik cumhuriyet sistemiyle istikrarlı bir şekilde yönetilen çoğunluğu Müslüman bir ülke olan Türkiye, seksen beş milyonu aşan nüfusu, yeraltı ve yerüstü doğal kaynakları ve özellikle savunma sanayiinde yaşanan önemli gelişmeler ile bölgede ve uluslararası düzlemde yaşanacak her krizde yanında olan diğer ülkelerin kazançlı çıkacağı bir bölge devleti olmakla beraber, dünyanın herhangi bir noktasında yaşanan bir krizde de arabulucu rolü almak isteyen güçlü bir devlettir. Bunun yanında dünyada besin ihtiyaçlarını kendi kaynaklarından karşılayabilen ve ihtiyaç fazlası ürün sağlayabilen nadir ülkelerden biridir.

Terör tarihte bazı devletler tarafından legal yollarla aşamadıkları bazı problemlerini çözmek için kullanılan bir aparat olmuştur. Hatta güçlü bazı devletler ise uluslararası düzlemde kendi ülke menfaatlerini korumak, ve rakip olarak gördükleri devletleri zayıflatmak ya da özellikle dikkatlerini ve kabiliyetlerini o noktalara çekerek onları güçsüzleştirmek için terörü ve terör örgütlerini kullanabilmektedirler.

İkinci Dünya Savaşı sonrası dünyada yaşanan büyük yıkım özellikle iki kutuplu dünyanın oluşmasını sağlamıştır. Her ne kadar savaşın kazananlarından biri olarak görünse de Avrupa devletleri bu savaştan ciddi yaralar almış ve ABD desteğine muhtaç olmuştur. Rusya ve ABD’nin hakim olduğu iki kutuplu dünya düzenine gidilmiş, nükleer

alışmalar hız kazanmıştır. Nükleer alışmalar neticesinde bu güce ulaşan devletler sıcak çatışmalardan kaçınmış ve bu şekilde de terörizm'in önü bir nevi açılmıştır. Güçlü devletler vekil güçleri vasıtasıyla direkt çatışmalara girmemiş, bazı bölgelerde ise kurulmuş terör örgütlerini desteklemiş ya da yeni terör örgütlerinin kurulmasını desteklemişlerdir. Savaş ve diplomasi gibi sonucu kesin olmayan ve pahalı yöntemler yerine hedeflerine ulaşmak veya rakiplerini korkutmak adına terörü bir araç olarak kullanmışlardır.

Hem bölgesel hem de küresel politikada çok önemli bir konumda bulunan ve bulunduğu coğrafya itibariyle tarih boyunca çatışmalara yakın bir yerde olan Türkiye'nin terörle karşı karşıya bırakılması ülkemiz ve bölgemizde hedefleri ve tarihi emelli olan bazı ülke ve güçler tarafından mecburidir. Terörü aparat olarak kullanan bu güçlerin terör aracılığıyla bu Türkiye'de istikrarsız bir durum yaratmak ve bunu devam ettirmek istediğı değerdendirilmektedir. Dolayısıyla terörizm politik bir mücadele yolu değil bilakis güçlü ülkelerin hedef ülkeleri zayıflatmak için kullandığı bir aпаратыr.

Türkiye dünyada terör eylemlerine en çok maruz kalmış ülkelerin başında gelmektedir. 1960'lerden itibaren başlayan sokak olayları ve ideolojik çatışmalar toplumda korku meydana getirmiştir. Kurulan terör örgütleri tarafından yapılan terör eylemleri bugüne kadar on binlerce insanımızı kaybetmemize sebep olmuştur. Bu Tezde Türkiye'nin üzerinde en çok yoğunlaştığı ve mücadele ettiği terör örgütleri üzerinde durulacak, ana odak ayrılıkçı terör örgütü PKK üzerinde olacaktır.

2.5.4.1 MLKP (Marksist- Leninist Komünist Parti)

10 Eylül 1994'te Garbis Altınoglu tarafından kurulan MLKP ülkemizde aktif olarak faaliyette bulunan sol terör örgütlerindendir. Başlangıçta Marksist-Leninist ideolojide olan diğer sol örgütleriyle birleşme amacı taşıyan TKP/ML Hareketi ve Türkiye Komünist İşçi Partisi'nin birleşmesiyle MLKP/K adıyla kurulmuştur (Akyol, 2010 : 151).

Kuruluşunun hemen sonrasında şiddet eylemlerine yönelen örgüt, ilk eylemini 18 Mart 1995 tarihinde İstanbul Bağcılar ilçesinde bulunan bir polis karakoluna LAW silahı

kullanarak yapmıştır. Ancak örgüt adını Türk kamuoyuna, 1995 yılı Mart ayında İstanbul Gaziosmanpaşa ilçesinde başlayıp İstanbul'un diğer bölgelerine yayılan, Türkiye genelinde bir mezhepsel (Alevi-Sünni) çatışma çıkarmayı amaçlayan ve “Gazi Olayları” olarak bilinen olayların planlayıcısı olarak ilan etmiştir. MLKP terör örgütü kendisini diğer sol örgütlerden farklı bir konumda görmüş ve konumlandırmıştır. Bütün sol örgütlerin genelde ortak bir amacı olmasına rağmen aralarında bir birleşme olmadığından dolayı kendisini birleştirici olarak görmüş ve diğer sol terör örgütlerini de bu konuda eleştirmiştir. Kuruluşundan itibaren genel olarak kentlerde faaliyet gösteren örgütün amacı Türkiye'deki anayasal düzeni silah ve zor kullanarak yıkarak, Marksist-Leninist ideolojide sosyalist bir anlayış inşa etmek ve sonuç olarak ise komünizmi ilan etmektir.

2.5.4.2 DHKP-C (Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi)

Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi (DHKP-C), sadece Türkiye tarafından değil Avrupa Birliği ve ABD tarafından da Marksist-Leninist ideolojiye sahip bir terör örgütü olarak kabul edilmektedir (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2025). DHKP-C'nin tarihsel arka planına bakıldığında, örgütün oluşumunun dünyada olduğu gibi Türkiye'de de 1960'larda başlayan öğrenci hareketlerine kadar uzandığı görülmektedir. 1960'larda iyi organize olan öğrenci organizasyonlarının polisle çatışmaları artmış, 1968 yılının Ekim ayında Dev-Sol'un kökeni olarak kabul edilen “Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu” kurulmuştur. 1969 yılına gelindiğinde ise bu öğrenci hareketinden bir dizi Marksist-Leninist parti ortaya çıkmaya başlamıştır. Bunlardan biri, silahlı mücadeleyi propaganda ederek kitle hareketleriyle bağlantı kuran “Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi” (THKP-C) olmuş ve 1970 yılında kurulmuştur. 1974 yılından itibaren ise THKP-C'yi temsil etme sorunu üzerinden bölünmeler başlamış ve iki yeni organizasyon ortaya çıkmıştır: THKP-C kurucularından Mahir Çayan'a muhalif üyeleri barındıran “Militan Gençlik” ve Mahir Çayan taraftarları tarafından 1976 yılında kurulan “Devrimci Gençlik” (Dev-Genç). İkinci olgusal bölünme ise THKP-C perspektifiyle mücadelenin devamının nasıl olacağı hususunda ortaya çıkmıştır. Marksist yöntemler ve diyalektik tarih görüşü, silahlı mücadele ile uygulanmış ve bazı Devrimci Gençlik üyeleri silahlı mücadelede kendi misyonlarını göremeyerek kendilerini izole

etmişlerdir. Bu bağlamda Devrimci Gençlik üyeleri “Ankara” ve “İstanbul” olmak üzere tekrardan iki fraksiyona bölünmüş ve 1978 yılında Ankara fraksiyonundan “Devrimci Yol” ortaya çıkarken, İstanbul fraksiyonunda da yine aynı yıl içerisinde Dursun Karataş liderliğinde “Devrimci Sol” (Dev-Sol) kurulmuştur. 1990 yılından itibaren Dev-Sol, oluşum ve motivasyon adı verilen yeniden yapılanma sürecine girmiş ve Dev-Sol militanları 1990-1992 yılları arasında Lübnan’daki Beka Vadisinde eğitilmiştir. Bu yeniden yapılanma sürecinde Dursun Karataş’ın artan merkeziyetçiliği, örgüt içi tartışmaların ve mücadelelerin de giderek artmasına neden olmuştur. 30 Mart 1994 tarihinde Şam’da düzenlenen bir kongrede Dursun Karataş tarafından Dev-Sol’un yeniden bir parti ve cephe olarak “Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi” (DHKP-C) adıyla kurulduğu duyurulmuştur.

DHKP-C, Marksist-Leninist bir devrim modeli benimsemekle birlikte nihai olarak Türkiye’deki mevcut demokratik rejimi yıkmayı ve onun yerine komünist bir devlet rejimi kurmayı hedeflemektedir. DHKP-C Terör Örgütünün ideolojisinde başta ABD olmak üzere genel olarak Batı ülkeleri oligarşiyi ve emperyalizmi simgelemektedir. Yine aynı ideolojiye göre Türkiye, Batı dünyasının bir parçasıdır ve Türkiye’deki mevcut siyasi sistem emperyalist güçlerin amaçlarına hizmet etmektedir. Bu nedenle de iktidarı elinde tutanlar, emperyalistlerin işbirlikçileri olarak tanımlanmakta ve dolayısıyla da sınıfsız toplum kurulabilmesi adına iktidardan uzaklaştırılmaları gerektiği düşünülmektedir. Bütün bu ideolojik hedeflerden dolayı DHKP-C Terör Örgütü, Türkiye Cumhuriyeti devletinin mevcut demokratik rejimini silahlı terör eylemleri gerçekleştirerek yıkmayı amaçlamaktadır (Yılmaz, 2025).

2.5.4.3 DEAŞ (Devlet El İslamiye Fi Irak ve El İslamiye)

İŞİD, literatürde ve kamuoyunda farklı isimlerle yer almaktadır: İlk olarak kendisini “Devlet El İslamiye Fi Irak ve El İslamiye” adıyla ilan eden terör örgütü, sözde halifelik ilandan sonra adına İslam Devleti ünvanını da eklemiştir. Türkiye’de “DEAŞ”, “DAEŞ” veya “DAİŞ” şeklinde bilinmektedir. Kimi kaynaklarda Türkçe “Irak-Şam İslam Devleti”nin kısaltması olan “İŞİD” şeklinde geçerken, kimi kaynaklarda ise İngilizce “Islamic State of Iraq and the Levant” kısaltması olan “ISIL” şeklinde ya da “Islamic

State of Iraq” kısaltması olan “ISI” şeklinde görülmektedir. DEAŞ Terör Örgütü, başlangıç aşamasında El-Kaide içerisinde yer almış ve “Irak El Kaidesi” (IEK) olarak faaliyet yürütmüştür (Bozkurt, 2019 : 169) .

DEAŞ Terör Örgütünün temelleri Ürdün vatandaşı olan Ebu Musab el Zerkavi’nin kurmuş olduğu “Cemaat’ul el-Techid ve’l Cihad”a (CTC) kadar uzanmaktadır. Usame Bin Ladin’in El-Kaidesi ile anlaşılan Ebu Zerkavi’nin CTC’si birlikte hareket etmeye başlamış ve ABD’ye karşı savaşmak için Irak’a kısa süre içerisinde çok sayıda “cihadçı” savaşçının girişi sağlanmıştır. Zerkavi 2004 yılında CTC’nin adını “Tanzim el-Kaide fi Bilad er Rafideyn” olarak değiştirmiş ve El-Kaide’ye tam bağlılığını açıklamıştır. İşte bu dönemde “Irak El-Kaidesi” (IEK) olarak anılan bu oluşum, 2006 yılında Zerkavi’nin ABD güçlerince öldürülmesi sonrası dönüşüm yaşayarak El-Kaide merkezine danışılmaksızın “Irak İslam Devleti” (İİD) adını almıştır. 2011 yılında ABD askerleri Irak’tan tamamen çekilmiş, 2013 yılında ise İİD lideri Ebu Bekir el-Bağdadi tarafından Nusra Cephesi ile birleşerek örgüt adının “Irak ve Şam İslam Devleti” (DEAŞ/İŞİD) şeklinde değiştirildiği duyurulmuştur (Aksoy, 2016 : 31).

DEAŞ Terör Örgütü, gerek sosyal medya gerekse de geleneksel medya araçlarını kullanarak çok etkin propaganda yürütmüştür. Dabıq, Konstantiniyye ve Rumiya isimli dergileri, kullandığı internet siteleri ve sosyal medya hesaplarıyla dünyanın her yerine ulaşmış ve müslüman olmayan Yabancı Terörist Savaşçıları bile kendi taraflarında terör saflarında savaşmıştır. Kendisini İslam Devleti olarak ilan etmesiyle İslamiyette çok önemli bir yeri olan Cihad müessesini de kullanan terör örgütüne diğer terör örgütlerinden de yoğun bir katılım gerçekleşmiştir.

DEAŞ Terör Örgütü Haçlı olarak gördüğü Avrupa Devletlerini, Avrupalı devletlerle iş birliği yaptığını iddia ettiği İran ve şii müslümanları, ve Türkiye Cumhuriyetini düşman ilan etmiştir. Sünni Müslüman çoğunluğa sahip Türkiye’nin düşman ilan edilmesindeki en büyük etken Türkiye’nin laik ve demokratik yapısıydı. Türkiye Cumhuriyeti içerisinde de spesifik olarak Türk Silahlı Kuvvetleri, Diyanet İşleri Başkanlığı ve devletin başı oldupundan dolayı da Cumhurbaşkanlığı makamı düşman ilan edilmiştir.

Bu bağlamda DEAŞ'ın hedef gösterdiği düşmanlar şu şekildedir: “Haçlı” olarak tanımlanan Batılı devletler, “Rafizi” olarak adlandırılan Batılı devletlerle işbirliği yapan İran ve Şii Müslümanların tamamı ve Türkiye Cumhuriyeti. Türkiye Cumhuriyeti'nin Müslüman çoğunluğa sahip olmasına rağmen laik ve demokratik yapısı, DEAŞ Terör Örgütünün hedefinde yer almıştır.

DEAŞ Terör Örgütü, 2014 yılından itibaren Türkiye’de çok sayıda terör saldırısı gerçekleştirmiş ve terör eylemlerinde bulunmuştur. Örgütün Türkiye’deki ilk terör eylemi 20 Mart 2014 tarihinde Niğde’de araçları Jandarma tarafından durdurulan DEAŞ’lı teröristlerin uzun namlulu silahlarla ateş açmasıyla gerçekleşmiştir. Bu saldırıda 1’i sivil 3 kişi şehit olmuştur. Ülke sınırları dışında ise 11 Haziran 2014’te Türkiye’nin Musul Konsoloslugu personeli kaçırılmış ve 101 gün sonra personel can kaybı yaşanmadan kurtarılmıştır.

DEAŞ Terör Örgütünün Türkiye sınırları içerisindeki eylemlerinde genellikle canlı intihar bombacısı kullandığı, ülke dışından sınır bölgelerine yönelik eylemlerinde ise uzun menzilli roketleri kullandığı belirlenmiştir. Özellikle sınır bölgelerimizdeki yerleşim yerlerine yapılan roketli saldırılar sonucunda 24 Ağustos 2016’da Fırat Kalkanı Harekatı başlatılmış ve DEAŞ ‘ın ülkemize yaptığı saldırılar büyük ölçüde engellenmiştir.

2.5.4.4 FETÖ/PDY (Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması)

Türkiye Cumhuriyeti Kanunlarına göre FETÖ/PDY; *“cebir, şiddet ve diğer hukuk dışı yöntemleri kullanarak devlet otoritesini baskı altına almayı, zaafa uğratmayı, yönlendirmeyi, alternatif bir otorite olarak ortaya çıkmayı, devlet otoritesini ele geçirmeyi, sonuç olarak demokratik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’ni sona erdirerek yerine örgüt lideri Fethullah Gülen’in kendi doktrinlerine göre saptırılmış Şer’i yasaların hâkim olduğu teokratik bir devlet kurmayı hedefleyen bir silahlı terör örgütüdür.”* (İSTANBUL CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI Terör ve Örgütlü Suçlar Soruşturma Bürosu, 2019 : 1).

Örgüt elebaşı Gülen 1962-1993 yıllarında kurulan Erzurum Komünizmle Mücadele Derneğinin kurucu kadrosunda olup, dernekte faal olarak görev almıştır. Akabinde vaizlik

ve Kur'an-ı Kerim öğreticiliği ve öğrenci yurt idareciliği gibi görevlerle kamu görevlisi olarak Edirne ve İzmir gibi şehirlerde çalışıp, o dönemde FETÖ örgütünün temellerini atarak ana yapıyı oluşturmuştur. Bu yıllarda özellikle köyden kente göçen alt gelir düzeyine sahip vatandaşların öğrenci çocukları ve taşradan eğitim için şehirlere gelen görece fakir çocukların eğitim ihtiyaçlarını karşıladığını iddia ederek toplum nezdinde meşruiyet ve sempati kazanmaya başlamıştır (Türkiye Büyük Millet Meclisi, 2017 : 41-44).

Örgütün kuruluşundan sonra 1979'da Sızıntı dergisi çıkarılmış ve bu sayede örgütün propaganda faaliyetleri başlamıştır. Arkasından yayımlanmaya başlayan Zaman gazetesi ve Aksiyon dergisiyle de örgüt bilinirlik ve propaganda faaliyetlerini arttırmış ve daha geniş kitlelere ulaşmaya başlamıştır. Bu gazete ve dergilerin ise 15 Temmuz darbe girişiminde ve öncesinde örgütün gizli mesajlarını verdiği aparatlara dönüştüğü görülmüştür (UTGAM, 2019 : 16).

Çok sert bir hiyerarşisi olan örgüt ün her kültist yapıda olduğu gibi lideri Fetullah Gülen tarafından bir ilmi ve fıkhi gerçekliği olmayan tamamen uydurma inanç ve inanışlarla yönetildiği ve bu yapı içinde sorgusuz sualsiz bir anlayışla itaat edilen bir lider olarak Fetullah Gülen'in olduğu görülmektedir. Zaten örgüt kurulduğu günden itibaren bizzat Gülen tarafından yönetilmiş, sevk ve idare edilmiştir. FETÖ lideri bunun da ötesinde örgüt mensuplarına mesihçi (mesianik) bir din öğretisi içinde anlatılmaktadır. Bu minvalde örgüt militanlarınca Fetullah Gülen mesih olarak görülür, Allah ve Hz. Muhammed ile görüştüğüne inanılır. Bu gibi sebeplerle kendi telkini ile "Kainat İmamı" olarak nitelendirilen Gülen'in her söylem ve davranışlarının bir sebebi olduğu ve sorgusuz sualsiz kabul edilmesi gerektiği anlayışı örgüt mensuplarınca kabul edilmektedir. Terör örgütü bu inanış ve anlayış sayesinde bir çok yasadışı şeyi yaptırabilmiş ve bir çok suçu işlemiş ve iştebilmiştir.

FETÖ için hazırlanan iddianame ve örgütün kendi yayınları değerlendirildiğinde Fetullah Gülen'in yeni bir siyasi düzen amacı olduğu ve buna ulaşmak için çalıştığı görülmektedir. FETÖ'nün esas hedefinin iddianame ve diğer hukuki belgelerde "Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin tüm anayasal kurumlarını (yasama, yürütme, yargı erklerini) ele

geçirmek ve ele geçirme süreci tamamlandıktan sonra devlet, toplum ve fertlere dair ne varsa Fetullahçı Terör Örgütü'nün ideolojisi doğrultusunda yeniden dizayn ederek oligarşik özellikler taşıyan bir zümre eliyle ekonomik, toplumsal ve siyasal gücü yönetmek" olduğu açıkça görülmektedir.

FETÖ siyasi hedefleri için özellikle birçok kamu kurumunda yapılanmak istemiş bir terör örgütüdür. Her kurumda yapılanan bu örgüt, eğitim alanında diğer bütün kurumlardan önce yapılanmak ve bu kurumlara yerleşmek istemiştir. Eğitimi hem ileride kendisine eleman sağlamada bir araç olarak görmüş – küçük yaşta kendi sistemine dahil ettiği çocukları kendi ideolojisinde yetiştirme amacıyla- hem de özel okullar ve yurtlar aracılığıyla eğitim faaliyetini karlı bir kazanç kapısı olarak değerlendirmiştir. Devlete sızma faaliyetinin başlangıç evresi olarak görülebilecek eğitim sistemine sızma girişimi ile örgüt ilerleyen süreçte birçok kamu kurumuna sızabilmiş ve paralel bir devlet yapılanması oluşturabilmiştir. Bu yöntemi sadece Türkiye'de değil faaliyet gösterdiği dünyanın birçok ülkesinde gösteren örgütün diğer ülkelerde de aynı yöntemi uygulayabileceği tahmin edilemez değildir.

FETÖ faaliyetlerinde ve propagandalarında medyayı çok iyi kullanarak toplumda bir algı mühendisliği çalışması yapmıştır. İstihbarat servislerinin de kullandığı bir yöntem olan bu yöntemi kullanmıştır. İstihbarat örgütleri bu yöntemi bağlı olduğu ülkelerinin ulaşmak istediği sonuçların diplomatik yöntemler denendiğinde pahalı olacağı ya da ülkenin doğrudan bir savaş istemediği durumlarda kullanmaktadır. FETÖ'de aynen bu yöntemi kullanarak algı yönetimi ve toplum mühendisliği faaliyetlerinde bulunarak, karar vericilerin ya da toplumun kararlarını etkileme süreçlerini kullanmıştır. Algı yönetimiyle başlanılan bu sürecin sonunda özellikle mali ve ekonomik operasyonlar, suikast ve şantajlar ve hatta silahlı diğer örgütlerin desteklenmesine kadar ilerleyebilen bir süreç ortaya çıkmıştır. Terör örgütü FETÖ oluşturduğu hem görsel hem de yazılı medyası sayesinde ikinci dünya savaşı sonrası istihbarat servisleri gibi hareket etmiş terör-medya-istihbarat ağı oluşturarak, medyayı bir algı oluşturma silahı olarak kullanmıştır.

Özet olarak Fetullah Gülen özellikle batıya karşı radikal akım ve örgütlerin arttığı bir dönemde kendisini ılımlı muhafazakar bir karakter olarak tanıtmıştır. Kurduğu medya

algısı ve aldığı profesyonel desteklerle batı toplumlarının özellikle hoşuna gidecek olan “ılımlı islam” ve “dinler arası diyalog” gibi romantik kavramlarla radikal örgütlerin artış gösterdiği ve islami terör gibi bir kavramın yayıldığı bir dönemde barış yanlısı ve romantik bir eğitimci olarak gösterilmiştir. Radikal Selefi gruplar ve radikal Şii grupların karşısında ılımlı ve konuşulabilecek bir İslam bilgisi ünvanı batılı egemen güçler tarafından verilmiş ve örgütün faaliyetleri noktasında kolaylık gösterilmiştir. Yapılan algı çalışmaları sonucunda çok tehlikeli kültist bir terör örgütünün yöneticisi olan Fetullah Gülen masum gösterilebilmiştir (UTGAM, 2019 : 25).

Bütün bu bilgi ve tespitlerin ışığında FETÖ/PDY daha önce emsali görülmemiş nitelikte bir terör örgütüdür. Çünkü hem Türkiyede hem de dünyada bulunan diğer hiçbir terör örgütüne benzememektedir. Medya ve eğitim yapılanması, bürokrasi ve tüm devlet kurumlarına sızma, devlet tüzel kişiliği içerisinde görev yapan militanları aracılığıyla paralel bir yapılanma oluşturma, diğer ülkelerin istihbarat birimleriyle olan ilişkisi ve inanılmaz büyüklükte bir finansal yapılanması olması dolayısıyla çok farklı yeni nesil hibrit bir terör örgütüdür. Örgütte en önemli olan şey gizlilik. 15 Temmuz başarısız darbe girişiminden sonra yakalanan örgüt üyelerinin ifadelerinde ilgili teröristin sadece kendisinden sorumlu olan teröristi bildiği görülmüştür. Ayrıca örgüt daha önceden kamuya yerleştirdiği mensupları eliyle birçok merkezi sınav sorularını çalmış ve bu sayede de kamuya ve stratejik yerlere militan yerleştirme amacını sistematik hale getirmiştir. Örgüt içinde aşırı şekilde itaat anlayışı olduğundan bir generalin bir sivilden talimat aldığı kamuoyuna yansıyan haberlerden olmuştur. Hiçbir kutsal değeri olmayan örgüt islami simgeleri ve ılımlı bir dil kullanarak bu yolla sempati toplamaya çalışmış ancak yaptığı hiçbir şeyde bunu gözetmemiştir. Nitekim 15 Temmuz 2016 gecesini milletin silahının namlusunu örgüt militanlarını kullanarak millete çevirmiş ve 249 insanımızı şehit etmiş binlercesini de yaralamıştır. Bunun yanında başarısız darbe girişiminin arkasından çözülme başlayan örgütte soruşturma kapsamında ele geçirilen delillerden örgütün kanlı eylem ve planlarını sadece 15 Temmuz gecesini uygulamadığı, geçmişte faili meçhul kalmış birçok olayın da faili ya da azmettiricisi olduğu ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak FETÖ, birçok illegal eylem gerçekleştirmiş, cinayetler işlemiş ve işletmiş,

demokrasi ve rejime karşı darbe girişiminde bulunmuş, bunu gerçekleştirmek için 15 Temmuz gecesi birçok sivil vatandaşımızı katletmiş, kod isimleri kullanılan ve mesiyani ve kültist inançlar barındıran ve devşirdiği veya kripto olarak yerleştirdiği mensupları aracılığıyla silahlı birimi olan yeni nesil hibrit bir terör örgütüdür. Türkiye’de darbe girişiminde bulunmuş olan bu terör örgütünün faaliyet gösterdiği diğer ülkelerde de böyle terör eylemleri yapabileceği unutulmamalıdır. Elebaşı Fetullah Gülen’in ölmesiyle güç kaybeden ve liderlik mücadelesi yaşanan bu uluslararası terör örgütüne karşı uluslararası işbirliği son derece önemli ve gereklidir (UTGAM, 2019 : 30-43).

2.5 Türkiye’de Ayrılıkçı Silahlı Hareketler Bağlamında PKK/KCK’nin Konumu ve Etkileri

2.5.1 Kuruluşu, Tarihi ve Teşkilatlanması

1960 Darbesi sonrası hazırlanan 1961 Anayasası özgürlükçü bir anayasa olarak dikkat çekmekteydi. Yeni anayasa ile birlikte üniversitelerde tüm dünyada olduğu gibi Marksist fikirler taraftar bulmaya ve fikir kulüpleri kurulmaya başlandı. 60’lı yılların siyasi iklimi ve özgürlükçü anlayışı 12 Mart askeri müdahalesine kadar sürmüştür. Askeri müdahale sonrasındaki sıkıyönetim ortamında üniversitelerde meydana gelen olay ve çatışmalar büyük ölçüde azalmıştır. Buna rağmen Mahir Çayan’ın lideri olduğu Türkiye Halk Kurtuluş/Cephesi (*THKP-C*) gibi silahlanmış bir takım Marksist örgütler eylemlerini sürdürmüşlerdir. (Özcan, 1999 : 25). Mahir Çayan’ın lideri olduğu grup 26 Mart 1972’de NATO görevlisi 3 yabancı personeli kaçırap Tokat’a bağlı Niksar ilçesinin Kızıldere köyünde köy muhtarının evinde rehin almışlardır. 30 Mart 1972 günü yapılan kurtarma operasyonunda grup içerisinde sadece Ertuğrul Kürkçü canlı olarak ele geçirilmiş, Mahir Çayan ve diğer örgüt mensupları öldürülmüştür (Mumcu, 1996 : 20-24). O dönemde Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde öğrenci olan Abdullah Öcalan Mahir Çayan ve arkadaşlarının ölümünü protesto etmek için gösterilere katılmış, bildiri dağıttığı için gözaltına alınmış ve Mamak Cezaevinde 7 ay tutuklu kalmıştır (İmset, 1993 : 24). Cezaevinden çıktıktan sonra Abdullah Öcalan tarafından bir örgüt kurma fikri gelişmiş ve bunun için çalışmalara başlamıştır. (Semiz, 2007 : 20-25)’e göre PKK’nın kurulmasında üç temel önemli gelişme vardır. Bunlardan ilki Nisan 1973’te

Ankara Çubuk Barajında örgütün çekirdek kadrosu tarafından yapılan ilk toplantıdır. Bu toplantıda Kürdistan'ın sömürge olduğu tezi gündeme getirilmiştir. İkinci önemli gelişme 1974 yılında yine Ankara Tuzluca'da Rıza Altun'a ait evde gerçekleştirilen ikinci buluşmadır. Bu toplantıya kesin olmamakla birlikte yedi ile on bir kişi arasında kişinin katıldığı ve bunların da örgütün çekirdek kadrosu olduğu bilinmektedir. Üçüncü önemli olay Ocak 1976'da gerçekleşmiştir. Abdullah Öcalan önderliğinde Ankara Dikmende bir öğrenci evinde üçüncü toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantı örgütün ilk manifestosunun hazırlandığı ve siyasal çalışmalar yapılması ve örgütlenilmesi için grup üyelerinin sözde Kürdistan'a dağılması şeklinde kararlar alınmıştır. Grup bu toplantıda kendisine Kürdistan Devrimcileri adını vermiştir. Alınan kararlar gereği Abdullah Öcalan Şanlıurfa'ya, Cemil Bayık ile Kemal Pir Gaziantep'e Şahin Dönmez ve Ali Haydar Kaytan Tunceliye gitmişlerdir. Bu grup Türk Solu tarafından ise Apocular olarak isimlendirilmiştir.

Yukarıda belirtilen üç önemli görüşmenin ya da toplantı örgütün çekirdek yapılanmasının ve temelini atılmasını sağlamıştır. Henüz örgüt olamamış bu grup 1973-1979 arasındaki bu süreyi örgütü oluşturmak için siyasi temel ve çekirdek ekip kurma süreci şeklinde geçirmiştir. 1976'dan sonra Abdullah Öcalan ve diğer üyeler Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da sahaya inmiş ve teorikte düşündüklerini pratikte uygulamaya çalışmışlardır. Örgüt bu süreçte eleman kazanma ve özellikle gençlere yönelik atılım yapmaya önem vermiştir (Semiz, 2007 : 23).

27 Kasım 1978'de Apocular Diyarbakır'a bağlı Lice ilçesinde bulunan bir köy olan Fis'te ilk kongrelerini toplayarak örgütlerinin ismini PKK (Partiya Karkeren Kürdistan-Kürdistan İşçi Partisi) olarak belirlemişlerdir. Marksist-Leninist bir ideolojiye sahip olacak bu örgütün kuruluş kongresi 25 kişinin katılımıyla gerçekleşmiştir. İlk Merkez Komitesinde ise örgüt elebaşı Abdullah Öcalan (APO), Cemil Bayık, Hayri Durmuş, Şahin Dönmez, Mehmet Karasungur ve Mazlum Doğan yer almıştır.

PKK'ya göre, Kürdistan, Türkiye, Irak, Suriye ve İran topraklarının da içinde olduğu bir bölgeden oluşmaktadır. Örgütün temel amacı Marksist- Leninist ideoloji ekseninde bu dört ülkeden de torak alarak bağımsız Kürdistan kurmaktır. Bunu yapmak

için ise uzun süreli halk savaşı yapılması gerekmektedir. Politik mücadelenin esas olduğu ancak politik mücadeleye hazırlık için silahlı mücadele yapılması gerektiği anlayışı vardır (Özer, 2011 : 625).

PKK aleyhine itirafçı olan Abdülkadir Aygan'a göre örgütlenme önündeki engeller olarak faşistler, sosyal şovenler ,ajan ve muhbirler ve feodal komprodorlar sıralanmış ve örgüt ilk hedefleri olarak bunları belirlemiştir. Ancak güvenlik güçlerine yönelik herhangi bir saldırı ya da hedef belirleme yapılmamıştır. Örgüt yeterli hazırlığa ulaşmadan devleti üstlerine çekmek istememiştir (İmset, 1993 : 53).

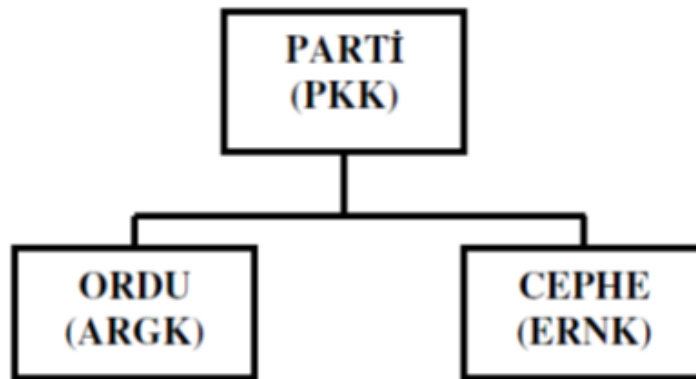
7 Temmuz 1979'da örgüt lideri Abdullah Öcalan ve yönetici kadro Türkiye'den kaçmış , Suriye üzerinden Lübnan'ın Beka Vadisine geçmişlerdir. PKK, 30 Temmuz 1979 örgüt yöneticilerinin ülkeyi terk etmesinden kısa bir süre sonra dönemin Adalet Partisi Şanlıurfa Milletvekili ve Bucak Aşireti mensuplarından Mehmet Celal Bucak'a ait eve saldırmış bu olayla da partileşme ilan edilmiştir. Bu saldırının arkasından Siverek olayları yaşanmıştır. Bu suikast girişimi her ne kadar başarısız olsa da örgütün özellikle istihbarat servislerince adının duyulmasını sağlamıştır.- (İmset, 1993 : 70).

1970'li yılların sonlarında Türkiye'de sağ sol olayları sebebiyle çok fazla sokak olayları yaşanmaktaydı. 12 Eylül askeri darbesi öncesi 1979'da ülkeyi terk eden Abdullah Öcalan PKK terör örgütünü uluslararası bir niteliğe kavuşturmuştur. Öcalan kaçış öncesi ise Filistin Halk Kurtuluş Cephesi ve Filistin'in Kurtuluşu İçin Demokratik Cephe ile bağlantı kurmuştur (Yetkin, 2019 : 48). 12 Eylül askeri müdahalesi sonrasında başlatılan operasyonlar sonucunda birçok örgüt mensubu Irak ve Suriye tarafından sınırı geçerek yurtdışına ve buradaki kamplara kaçmışlardır. Örgüt mensupları özellikle Bekaa Vadisinde Latin Amerika ve Vietnamda kullanılmış bir yöntem olan gerilla tipi eğitim almış ve sonrasında da bu tarz saldırılar yaparak eylemlerine devam etmiştir. 1980 ve 1981 yılları 12 Eylül sonrası dönem olup, birçok üst düzey PKK'nın yakalanarak cezaevine gönderildiği yıllardır. Örgüt mensupları geneel olarak Diyarbakır Cezaevinde kalmış ve örgüt içinde diyarbakır cezaevi süreci olarak adlandırılan bir dönem olmuştur. Silahlı mücadele aşamasında hızlı bir mücadeleden ziyade uzun süreli halk ayaklanması modeli özellikle Abdullah Öcalan tarafından belirlenmiş, henüz yeterli militan varlığı ve halk

desteği olmadığından m¼cadelenin ancak Vietcong tarzı bir m¼cadeleyle uzun s¼rede başarılı olacağı değerlendirilmiştir.

6 Mayıs 1983 tarihinde daha ¼nce Mesut Barzani ile Abdullah ¼calan arasında imzalana gizli anlaşma gereğince Irak K¼rt B¼lgesel Y¼netiminde barınma elde eden PKK'ya y¼nelik g¼venlik g¼çlerince ilk sınır ¼tesi operasyon yapılmıştır. 15 Ağustos 1984'te PKK Ter¼r ¼rg¼t¼n¼n ilk militarist ¼znesi olan HRK (Hazen Rızgariya Kurdistan- K¼rdistan Kurtuluş Birliği) Mahsun Korkmaz sorumluluğunda kurulmuştur. HRK'nın g¼revi PKK'nın silahlı eylemlerini ger¼ekleřtirmek ve sansasyonel bir eylemle de gerilla tipi ¼rg¼tlenmeye ge¼iři duyurmaktır. Bu sebeple 15 Ağustos 1984'te PKK'nın devlete karşı olan ilk b¼y¼k saldırıları Eruh ve Eşmdinli Saldırıları ger¼ekleřtirilmiřtir. Bu saldırılarda 1 asker şehit olmuş, 4 sivil olmak ¼zere 13 kişi yaralanmıştır (¼zcan, 1999 : 95-96). Bu saldırıların ardından ter¼rist başı i¼in 12 Eyl¼l kalıntısı ter¼rist ve k¼rt bir kom¼nist benzetmeleri yapılmıştır (¼mset, 1993 : 110).

1984-1987 arası d¼nem devlete karşı gerilla hareketi olarak belirlenmiş ve 1987'de gelen k¼y koruculuğu sistemine karşı koruculara y¼nelik eylemler yapılmıştır. O d¼nemde k¼y ve mezralara y¼nelik eylemler yapılmış ve sivil halka y¼nelik katliamlarda bulunulmuştur. Bu sebeple o d¼nemde bir¼ok k¼y ve mezra sakinleri tarafından terkedilmiş ve bu insanlar yerlerinden olarak şehirlere g¼¼ etmiştir. Bu s¼re¼te Abdullah ¼calan'ın emriyle ¼rg¼t i¼i muhalefete y¼nelik infazlar ger¼ekleřtirilmiřtir (Yavuz & şahin, 2011 : 154).

şekil 7: PKK'nın ¼rg¼tsel Yapılanması (G¼¼l¼er, 2011 : 156)

1990'lı yılların başı itibariyle örgüt özellikle Körfez Savaşının Irakta yarattığı otorite boşluğundan faydalanmış ve bu süreci büyük çaplı karakol baskınları yaparak geçirmiştir. Örgüt 1990 Aralık ayında yaptığı 4. Kongresinde Körfez Savaşında Irak'ın kuzeyindeki kürtlerin başlattığı ayaklanma benzeri bir ayaklanma çağrısında bulunmuş, serhildan adı verilen bu çağrı ile kitlesel hareketler amaçlanmış ve örgüt ile halk bütünleşmesi sağlanmak istenmiştir (Demir, , 2008 : 74-75). Körfez Savaşında Irak'ın yenilmesi sonrasında Kuzey Irakta ABD'nin Irak Hükümetini 36. Paralelin gerisinde tutmasından dolayı PKK bölgede kendisine yeni bir hakimiyet alanı oluşturmuş ve gerek peşmergeden gerekse de merkezi hükümetin askerlerinden kalan birçok silah ve mühimmatı da ele geçirmiştir. 1993 yılına kadar PKK'nın hem sivillere hem de güvenlik güçlerine karşı saldırıları devam etmiş, örgüt birçok kanlı eyleme imza atmıştır. 1993 yılında ise PKK terör örgütü bölgedeki bir diğer terör örgütü olan Hizbullahla rekabetinde yara aldığı için tek taraflı bir ateşkes ilan etmiştir (Bila, 2004 : 49), (Semiz, 2011 : 66). PKK açısından zaman kazanma süreci olarak değerlendirilen bu süreçte PKK'nın üzerine gidilebilecekken, hükümet tarafından açı açık bir ateşkes kabulü yapılmısa da, askeri operasyonlar azaltılarak bekleme şeklinde bir politika izlenmiştir (Özdağ, 2007 : 110).

Her ne kadar örgüt tarafından tek taraflı ateşkes ilan edilmişse de 1993,1994 ve 1995 yıllarında terör örgütü tarafından hem sivil hem de güvenlik güçlerine olmak üzere bir çok silahlı eylem gerçekleşmiştir. Bu süreçte TSK tarafından da örgüte yönelik özellikle Irak'ın kuzeyindeki bölgeler olmak üzere sınırötesi operasyonlar düzenlenmiş ve birçok terörist etkisiz hale getirilmiştir. Terör örgütü PKK bu süreçte sadece sivil ve askeri hedeflere saldırmamış, bölge halkının hayatına etki eden ve yatırımları azaltmayı amaçlayan saldırılarda da bulunmuştur. Bölgedeki kamu kurumları tarafından yapılan projeleri engellemek için şantiyelere ve buradaki alet ve makinelere yönelik sabotaj eylemleri de yapmıştır. PKK savaş ve çatışmaları tüm Türkiye'ye yaymam istemiş, örgütün Karadeniz açılımı da bu yıllarda başlamıştır (Özdağ, 2007 : 113).

İnanç & Polat (1999)'a göre PKK o dönemde kış yapılanmasını yurtiçinde yapma talimatı vermiş ve 1994 yılında kurtarılmış bölgeler elde etmeyi ve yapılacak yerel

seçimlerde DEP vasıtasıyla seçimlere müdahale etmeyi amaçlamıştır. TSK tarafından 1995'te elik, 1996'da Atmaca ve Tokat, 1997'de eki ve elik-2 hareketleri yapılmış ve terör örgütüne büyük kayıplar verdirtilmiştir. Ekim 1998'de Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in Suriye'nin terörü desteklememesi gerektiği açıklaması ve uyarısının ardından terörist başı Suriyeden ayrılarak Yunanasitan'a gitmiştir. 22 Ekim 1998'de Türkiye ve Suriye Devletleri Adanada bir anlaşma imzalamışlardır (Kundakçı, 2005 : 363). Suriyeden kaçıp Yunanistan'a sığınan Abdullah calan,oradan Kenya'ya geçmiş ve Hollandaya gideceğini dşndğu esnada yakalanarak 15 şubat 1999'da Türkiye'ye getirilmiştir.

2.5.2 Teşkilatlanması

Semiz (2011 : 56)' ya göre terör rgt PKK kendi tarihini dört ana başlığa ayırmaktadır. İlk dönem 1973 ve 1984 arası dönemi kapsayan Marksist-Leninist temelli ideolojik eğitim, ikinci dönem 1984-1993 arasındaki bölge halkına yönelik terör eylemleri dönemi, üçüncü dönem 1993-2010 yılları arasındaki hem çatışma hem de ateşkes dönemlerinin bir arada olduğu dönem, dördüncü dönem ise 2010 sonrası demokratik özerklik dönemi olarak isimlendirdiği dönemdir.

Terör rgt PKK teşkilat yapısını Parti-Ordu-Cephe şeklinde planlayarak, (Başbuğ, 2014 : 56) uzun süreli halk stratejisini belirlemiş ve eylemlerini bu şekilde planlamıştır.

Örgütün siyasi kanadını oluşturan parti, ordu ve cephe erklerini de sevk ve idare ederken, örgütün genel yönetim ve stratejisini de belirleyen en üst karar organıdır. Parti, Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesinin rehberidir (Güçlüer, 2011 : 156).

Ordu (ARGK) sahada silahlı eylemler yapan teröristlerden meydana gelir. Örgütün 3. Kongresinde 1987 yılında Abdullah calan tarafından kurulmuştur. Uzun süreli halk savaşını benimseyen terör rgt PKK mücadele tarzını ise gerilla tipi olarak belirlemiş ve örgütün bütün silahlı terör eylemleri ARGK tarafından icra edilmiştir (Demirel, 2005 : 92).

Cephe (ERNK) sömürülen halkı sömüren güce karşı mücadele etmeye ve devletten kopararak yeniden örgütlemeye yönelik sistemdir. Bu sistem için en geniş ölçekte cephe kurmak ve bütün güçleri birleştirecek politikalar izlemek gereklidir. 1985 yılında kurulan ERNK ile örgüt halk üzerindeki etkinliğini artırmıştır. Örgütün askeri olmayan eylemleri Cephe aracılığıyla yürütülmektedir (Güçlüer, 2011 : 169-170).

2.5.3 Kongreleri

1. **Kongre :** 27 Kasım 1978'de Diyarbakır'a bağlı Lice'nin Fis Köyünde toplanmıştır. Örgütün kuruluş kongresi olup, PKK ismi bu kongrede belirlenmiştir.
2. **Kongre :** 21-25 Ağustos 1982'de Lübnan'da Filistinliler tarafından terk edilen bir kampta yapılmıştır. Bu kongrede yurtiçine dönüş kararı ve silahlı birlikle kurularak silahlı mücadele yapılması kararlaştırılmıştır (Birand, 1992 : 117-118). 1984 yılında yapılan Eruh ve Şemdinli saldırıları bu kongrede alınan kararlar doğrultusunda planlanarak, yapılmıştır.
3. **Kongre :** 26-30 Ekim 1986'da Lübnan Bekaa Vadisinde Helvi isimli bir kampta yapılmıştır. Gerilla seviyesinden ordu konseptine geçiş kararı alınmıştır (Birand, 1992 : 141). Örgütün askeri kanadı olan HRK bu kongrede lağvedilmiş yerine ARGK (Arteşa Rızgariya Gelle Kurdistan- Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu) kurulmuş. Parti- Cephe- Ordu üçlüsü yapılanması tamamlanmıştır.
4. **Kongre :** 26-31 Aralık 1990'da Haftanın'de Abdullah Öcalan olmadan toplanmıştır (Ersever, 2021 : 186). Kongrede yoğun eylemlilik, örgüte militan toplama, kitlesel eylemlere ağırlık verilmesi gibi kararlar alınmıştır.
5. **Kongre :** 8-27 Ocak 1995'te yine Haftanın bölgesinde yapılmıştır. Diğer sol örgütlerle ittifak, ekonomik ve turistik hedeflere yönelik eylemlerin artırılması ve Kuzey bölgelere açılım kararları alınmıştır.
6. **Kongre :** 21 Ocak-28 Şubat 1999'da Kuzey Irak Hakurk'ta toplanmıştır. Yine sol örgütlerle birlik çağrısı yapılmış, turizme sekte vurmak için turistik

lokasyonlara yönelik eylemler yapılması kararı alınmıştır. Kongre devam ederken Abdullah Öcalan yakalanarak ülkeye getirilmiş ve bu süreçte silahlı eylemlerde artış yaşanmıştır.

7. **Kongre:** Terörist başı Öcalan yakalanıp idam kararı verildikten sonra 2-23 Ocak 2000 tarihinde Kuzey Irak'ta düzenlenen olağanüstü kongredir. Abdullah Öcalan'ın genel başkanlığı devam etmiş, cephe oluşumu ERNK YDK'ye Ordu oluşumu ARGK ise HPG (Halk Savunma Kuvvetleri)'ne dönüşmüştür (Çapar, 2013 : 226).
8. **Kongre:** 4-10 Nisan 2002'de Kuzey Irak'ta gerçekleştirilmiştir. Kongrede PKK kendisini feshetmiş ve KADEK (Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi) kurulmuştur. Abdullah Öcalan KADEK'in Genel Başkanlığına getirilmiştir. 8. kongre yapılan ilk KADEK kongresi olarak ilan edilmiştir. Örgüt, silahlı mücadelenin ancak Abdullah Öcalan idam edilirse yapılacağını, daha kültürel ve demokratik eylemlerle ve sokak gösterileriyle mücadele edileceğini duyurmuştur.
9. **Kongre :** 26 Ekim-6 Kasım 2003 tarihlerinde toplanmıştır. KADEK'in kendisine biçilen misyonu yerine getiremediğinden KONGRA-GEL'in kurulduğu açıklanmıştır.. 16-22 Mayıs 2007 arasında gerçekleştirilen 5. KONGRA-GEL Genel Kurulunda çatı örgüt olarak KCK kurulmuştur.
10. **Kongre :** KONGRA-GEL – PKK 21-30 Ağustos 2008'de Kuzey Irak Kandil'de toplanmıştır. Orta yoğunluklu direniş yapılması kararı alınarak eylemlerin Serhildan (baş kaldırma) seviyesine çıkarıldığı açıklanmıştır.
11. **Kongre :** 5-13 Eylül 2013 tarihleri arasında toplanmıştır. Rojava başta olmak üzere siyasal gelişmeler tartışılmıştır. Abdullah Öcalan'ın özgürlüğünü sağlama temelinde zafer ve final kongresi olarak tanımlanmıştır. KCK Eş Başkanlığına Cemil Bayık seçilmiş, Murat Karayılan ise HPG başında görevlendirilmiştir.

2.7 PKK Terör Örgütünün Eylemleri

PKK, kuruluşundan bugüne kadar birçok katliam yapmış bir terör örgütüdür. Şehir ve bölge, etnik köken ve inanç, asker ya da sivil fark etmeksizin kanlı eylemler yapan bu örgüt ülkemize maddi manevi çok fazla zarar vermiştir. Çalışmanın EKLER Bölümünde yetişmiş birçok insanımızı ve ekonomik birçok değerimizi kaybetmemize sebep olan bu örgütün ülkemiz sınırları içerisinde yapmış olduğu terör eylemlerinden örnekler verilecektir.

Kuruluşundan beri terör eylemleri yapan PKK **Ek-1**'de verilen örneklerde görüldüğü gibi kutsal değer, çocuk, kadın, yaşlı veya etnik kimlik ayırt etmemektedir. Örgütün yaptığı eylemler bölgesel ve yerel konjonktüre göre değişim gösterebilmektedir. Örgütün zayıfladığı dönemlerde daha çok vur kaç şeklinde eylemler yaptığı, görece güçlü olduğu dönemlerde ise daha saldırgan olduğu görülmektedir. Dönem dönem sözde tek taraflı barış ilan eden örgüt genel olarak bu süreci bir toparlanma evresi olarak değerlendirmektedir. Örgütün kuruluş yılları denilebilecek seksenli yıllarda genel olarak bölgedeki sivil vatandaşlara ve güvenlik korucularına yönelik eylemler yapıldığı görülmektedir. Örgütün buradaki amacının bölgesindeki halkı korkutarak kendi tarafına çekerek halk desteğini almak istediği olarak değerlendirilmektedir. Doksanlı yılların başında Körfez Savaşı sonucunda Iraktaki istikrarsız yapı ve ABD'nin desteğiyle hem silah hem de militan anlamında güçlenen örgüt yurtdışından ülke içine ve sınır birliklerine yönelik terör eylemlerinde bulunmuştur. 1999'da terörist başı Abdullah Öcalan'ın yakalanmasıyla bir süre büyük eylemler yapamamış olan örgüt 2007 sonrasında bombalı ve silahlı saldırılar düzenlemeye tekrar başlamıştır. Örgüt 2013-2014-2015 ve 2016 yıllarında ise yürütülmekte olan Çözüm Sürecinde genel olarak büyük eylemler yapmamış, bu süreci toparlanma dönemi olarak değerlendirdiği daha sonraki Hendek Olaylarıyla birlikte ortaya çıkmıştır. PKK bu süreçte genel olarak sabotaj, araç yakma ve yağmalama, kamu yatırımlarının ya da özel yatırımların olduğu şantiyelere saldırı, baz istasyonları ve trafoları ya da doğalgaz hatlarına yönelik saldırılar yapmış, sözde kimlik kontrolü gibi yasadışı eylemler yapmışlardır. 2011'de Suriye'de başlayan iç savaş neticesinde Kuzey Suriye'de PYD/YPG yapısıyla eylemler yapan örgütün, Türkiye'nin

gelişen silah sanayii ve güvenlik konseptinde yaşanan değişim sonucunda son yıllarda yurtiçinde eylemselliği oldukça azalmıştır. Hem sınır içindeki iç güvenlik operasyonları hem de terörü kaynağında yok etme stratejisiyle sınırlarımızın ötesinde yürüttüğümüz terörle mücadele faaliyetleri kapsamında yurtiçindeki terörist sayısı İçişleri Bakanlığı verilerine göre çift haneli sayılara kadar düşmüştür.

3. BÖLÜM: AYRILIKÇI TERÖRLE MÜCADELEDE DEĞİŞİM: PKK İLE MÜCADELEDE HUKUKİ DÜZENLEMELER, YENİ KURUMSAL YAPILANMALAR VE UYGULAMALAR

1. Terörle Mücadele Nedir?

Terör, insanlığın ortak sorunu ve düşmanı olan ve daima mücadele edilmesi gereken bir olgudur. Evrensel bir problem olan terörle mücadelede ise iş birliği en önemli hususların başında gelmektedir. Devletler terörle mücadele ederken çeşitli taktik ya da stratejiler izlerler. Ancak bunların hepsinin ortak noktası yerel, bölgesel ya da küresel ölçekte terörle mücadelede iş birliği yapmaları ve mücadeleyi bırakmamaları gerekliliğidir.

Terörle mücadele edilirken çok önemli diğer bir husus ise terörün nedenidir. Terör ve terörizme neden olan etkenler belirlenirse, terörle mücadele stratejisi de bu unsurların engellenmesi üzerine bina edilebilir (Yalçın & Altun, 2018, s. 15-18).

Terörle mücadele, hükümetlerin, orduların, kolluk kuvvetlerinin ve ilgili kurumların, terörist faaliyetleri tespit etmek, önlemek, caydırmak ve bunlara yanıt vermek amacıyla geliştirdiği uygulamaları, taktikleri ve stratejileri kapsar. Bu mücadele hem önleyici hem de tepki verici niteliğe sahip olup, terörizmin sadece sonuçlarına değil, nedenlerine de odaklanmalıdır (Hoffman, 2006, s. 1-44). Bu tanımda Hoffman, terörle mücadeleyi yalnızca operasyonel değil, bütüncül bir devlet refleksi olarak tanımlar. Sadece askeri müdahaleler değil, istihbarat, polis taktikleri, yasal önlemler ve diplomasi dahil birçok araç sürece dahildir.

Türkiye’de terörle mücadelede terör tanımı dahil olmak üzere birçok tanımlamanın yapıldığı hukuki metin 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunudur. Hoffman yaptığı tanımında terörle mücadeleyi sadece operasyonel olarak değil topyekün bir devlet refleksi olarak görmüştür. Sadece askeri müdahaleler değil, istihbarat ve diplomasi dahil birçok aracın süreçte kullanılması gerektiğini savunur. 3713 Sayılı Kanun ise terörle mücadeyi daha çok güvenlik ve ceza odaklı bir yaklaşımla ele almıştır.

2. Türkiye’de Terörle Mücadeledeki Hukuki Düzenlemeler

2.1 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu

Türkiye’de terörle mücadele ile ilgili ana kanunların başında 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu gelmektedir. 1980’li yıllarda PKK terörünün artış göstermesi sonucunda 1991 yılında çıkarılan bu kanun öncesinde terör suçları da diğer adli suçların yargılanması ve cezalandırılmasında kullanılan Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu’na göre yargılanıp, cezalandırılıyordu. Bu kanunların yetersiz kaldığı düşüncesi ve Daha spesifik bir yasa çıkarılması gerekliliği sonucunda 1991 yılında terör ve terör örgütü gibi tanımları ilk kez yapmış ve bu kapsamdaki suçlar ve cezalarla ilgili ilk kez hüküm getirmiş 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu çıkarılmıştır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 2025).

Kanun 1. Maddesinde ;

“Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.” Maddesiyle terör tanımını yapmış, 2. Maddesinde de terör suçlusunu geniş ölçekte belirtmiştir.

Kanun 3.Maddesinde terör örgütü tanımını yapmış detaylıca açıklamıştır. Kanunda 5 ve 9. Madde arası maddeler cezai hükümler içermekte sonrasında bulunan ve bazıları mülga olan 15. Madde dahil yargılama usullerine ilişkin hükümler ihtiva etmektedir. Devlet Güvenlik Mahkemeleri 2004 yılında kaldırılincaya kadar, yargılamalar DGM’lerde yapılmaktayken bugün bu kanun kapsamında yapılan yargılamalar Ağır Ceza Mahkemelerinde yapılmaktadır.

3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu birçok değişikliğe uğramış, bazı maddeleri kaldırılmıştır. 2010 yılında yapılan değişiklikle cezaların arttırılmasını sağlayan maddenin çocuklar için uygulanamayacağı hüküm altına alınmıştır.

Terörle Mücadele Kanunu 1991 yılından beri çeşitli değişikliklere uğramış olsa bile terörle mücadele alanındaki temel kanundur. Kanunla ilgili olarak bazı hukukçuların ifade ve basın özgürlüğü konularında eleştirileri bulunmakta, Avrupa Birliği tarafından da sık sık değişiklik yapılması gerektiği konusunda ülkemize eleştiriler gelmektedir.

2.2 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun

Hem dünyada hem de Türkiye’de terör örgütleri eylemlerini sürdürmek ve örgütün devamlılığını sağlamak adına para kazanmak mecburiyetindedirler. Bu terör örgütleri yasal olan yöntemlerle, yasal olmayan yöntemlerle ya da başka ülkelerde elde etmek suretiyle gelir elde edebilmektedirler. İlegal yapılar olan terör örgütlerinin en büyük gelir kaynakları da yine illegal olan yerlerden sağlanmaktadır. Terör örgütleri; uyuşturucu ticareti, silah kaçakçılığı, haraç toplama, insan kaçakçılığı ve şantaj gibi illegal faaliyetlerden yüklü miktarlarda gelir elde etmektedirler. İkinci olarak legal olarak görülen, ticari faaliyetlerden kaynaklanan gelirleri, aidat ve bağış gelirleri ve sosyal etkinliklerden elde ettikleri gelirleri bulunmaktadır. Üçüncü olarak da yurtdışı gelirleri terör örgütlerinin gelirleri arasında sayılabilmektedir.

Kanun’un 1. Maddesi aşağıdaki şekliyle amacını açıklayan hükmüdür. *“Bu Kanun, terör ve terörizmin finansmanı ile etkin mücadele edilmesi kapsamında; 1999 tarihli Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmenin ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin bu Kanun kapsamındaki terör ve terörizmin finansmanı ile mücadeleye ilişkin kararlarının uygulanması ile terörizmin finansmanı suçunun düzenlenmesi ve terörizmin finansmanının önlenmesi amacıyla malvarlığının dondurulmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır.”* Kanunun temel amacı, terör eylemlerinde kullanılan finansal altyapıyı engellemek, olağandışı para transfer ve hareketlerini tespit ederek, bu suçları işleyenleri cezalandırmaktır.

Kanuna göre, doğrudan ya da dolaylı olması fark etmeksizin bir terör eylemine finansman sağlanması suç olarak belirlenmiştir. Yine burada tüzel ya da gerçek kişi ayrımı olmadan terör örgütlerine fon veya kaynak sağlayan veya toplayan kişiler kanunun 4. Maddesinde detayıyla yazılan cezalara çarptırılacağı kanunda belirtilmiştir. Kanun; 5. Maddesinden başlayan 3. Bölümünden itibaren ise malvarlığının dondurulması, kararın icrası ve ceza hükümlerini içermektedir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 2025).

Kanunun çıkmasıyla birlikte Türkiye Mali Eylem Görev Gücü (FATF)'nın gri listesi dışında kalmış ve uluslararası bankacılık sisteminde güvenilir ülkeler arasına girmiştir.

2.3 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun

Kanun; 2006 yılının 18 Ekiminde Türkiye mali sistemi içinde suç gelirlerinden elde edilen paranın aklanmasına karşı koymak amacıyla çıkarılmıştır. Bu kanunun amacı herhangi bir suç sonucu elde edilen gelirlerin legal sistem içerisine sokularak aklanmasının önlenmesini sağlamak ve bunun için gereken esasları belirlemektir. Kanun'un en önemli hedeflerinden biri ise Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK)'ın görev-sorumluluklarını açıklayarak özellikle finans ve mali sistemde en önemli konulardan olan şeffaflık ve güvenilirliği sağlamaktır.

Kanun, bazı kişi ve meslekleri isim isim sayarak onlara bildirim yükümlülüğü sorumluluğu vermiştir. Bankalar, finansal kuruluşlar ve noterleri de içinde bulunduran bu kişi veya kurumlar müşterilerinin kimlik bilgilerini almak ve işlemek zorunda olup, şüpheli herhangi işlem olursa da bildirmekle mükelleftirler. Bu yükümlülüklerin ihlali halinde ise hem adli hem de idari olarak cezalandırma yetkisi kanunda bulunmaktadır. MASAK, sık sık denetim yaparak yükümlülerin yükümlülüklerine uyup uymadıklarını denetlemektedir. Türkiye bu kanunla uluslararası sistemde ve piyasalarda karapara aklanmasının önlenmesi ve terörizmin finansmanı ile mücadele çerçevesinde uluslararası

iş birliğini güçlendirmeyi amaçlamaktadır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 2025).

2.4 5233 Sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun

5233 Sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun, Türkiye'de terör eylemleri ve terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle meydana gelen maddi zararların karşılanmasına yönelik olarak 17 Temmuz 2004 tarihinde kabul edilmiş ve 27 Temmuz 2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu kanun, zarar gören kişilerin zararlarının idare tarafından sulh yoluyla karşılanmasını amaçlamaktadır.

Kanun, idarenin kusursuz sorumluluğu türlerinden olan sosyal risk ilkesi gereğince gerçekleştirilen terör eylemleri ya da devletin terörle mücadele amacıyla gerçekleştirdiği uygulamalar sonucunda ortaya çıkan maddi zararların tazmin edilmesine yönelik usul ve esasları belirlemektedir. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu 1,3 ve 4. Maddelerinde açıkça belirtilen eylemlerden oluşan zararlar ile terörle mücadele kapsamındaki faaliyetler sonucunda ortaya çıkan maddi zararlar bu kanunun kapsamındadır (İsbir, 2015 : 94-95).

İllerde valilerin görevlendireceği vali yardımcıları ve kanunda açıkça belirtilen ilgili kamu kurumlarının temsilcilerinden yedi kişilik bir komisyon kurulur. Bu komisyon değerlendirdiği başvurular sonucunda zarar tespiti yaparak sulh yoluyla tazminat ödemesine karar verir. İdarenin kusursuz sorumluluğuna dayanan bu uygulamada vatandaşların daha kısa sürede mağduriyetlerinin giderilmesini amaçlamakta, yargı yolunda oluşabilecek gecikmelerin önüne geçilmesi istenmektedir.

Veri	Değer
Toplam Başvuru Sayısı	563.591
Tazminat Ödenen Başvuru Sayısı	271.180
Toplam Ödenen Tazminat Tutarı	6.415.278.721 TL

Şekil 8 : 5 Temmuz 2023 İtibariyle Kanun Kapsamında Yapılan İşlemlere İlişkin Veriler (İçişleri Bakanlığı, 2023)

2.5 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu

Türk Ceza Kanunu direkt olarak terör kavramını tanımlayan bir yasa olmasa da genel ceza yasamız olduğu için terör suçlarından kaynaklanan suçların cezalarını da ihtiva etmektedir. Daha önceki bölümde de bahsedildiği gibi Türkiye’de terör tanımını yapan spesifik kanun 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunudur. Bu kanunda geçen tanımlar ve suçların cezalarına ilişkin atıflar Türk Ceza Kanunu’na yapılmakta ve yargılamalarda bu kanundaki hükümlere göre işlemler yapılmaktadır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 2025).

Madde No	Madde Başlığı	Terörle İlişkisi
220	Suç işleme kastıyla örgüt kurma	Terör örgütü kapsamına girmeyen örgütler için düzenleme. Fıkra 6 ve 7, terör davalarında sık kullanılır.

302	Devletin birliğini ve ölke bütönlüğünü bozma	Terör örgütlerinin nihai hedefleri arasında sayılır. Ağırlaştırılmış müebbet cezası öngörölür.
303	Düşman devletle askeri hizmete girme	Terörle irtibatlı yabancı güçlere katılım durumlarında uygulanabilir.
304	Devlete karşı savaş açma	Terör niteliğindeki geniş çaplı kalkışmalar için kullanılabilir.
305	Yabancı devlet aleyhine eylemler	Yabancı devlet desteğiyle işlenen eylemlere ilişkin düzenleme.
306	Yabancı hizmetine girme	Terörle mücadele kapsamında, yabancı paralı savaşçılar için uygulanabilir.
309	Anayasayı ihlal	Terör örgütlerinin anayasal düzeni hedef alması durumunda uygulanır.

310	Cumhurbaşkanına suikast	Terör amaçlı gerçekleştirildiğinde TMK ile bağlantı kurulabilir.
311	TBMM'ye karşı suç	Devlet kurumlarını hedef alan terör eylemlerinde kullanılır.
312	Hükûmete karşı suç	Silahlı isyan veya benzeri terör saldırılarında uygulanır.
313	Silahlı isyan	Toplumsal kargaşa yaratma amacı güden terör eylemlerinde gündeme gelir.
314	Silahlı örgüt kurma, yönetme ve üye olma	Terör örgütü üyeliği suçlamalarının temel dayanağıdır.
315	Silahlı örgüte silah sağlama	Terör örgütlerinin lojistik destekçileri bu madde ile yargılanır.
316	Suç işlemek için anlaşma	Terör eylemleri öncesi planlama ve hazırlık durumları için kullanılır.

Tablo 5 : 5237 sayılı Türk Ceza Kanunundaki Terör ve Terörle Mücadele İle İlgili Olan Maddeler

2.6 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu

2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu 1982 Anayasasının kabulünden sonra 8 Ekim 1983 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Vatandaşların ifade özgürlüğü ve toplanma haklarını düzenleyen ana metin bu kanundur. Anayasal bir hak olan ve Anayasanın 34. Maddesinde yer alan önceden izin alınmaksızın toplanılabileceğini belirten maddenin sınırlandırılabilmesi bu kanun kapsamında yapılmaktadır. Bu kanun ile birlikte demokratik bir hak olan toplantı ve gösteri yürüyüşü ve toplanma hakları ile kamu düzeni ve güvenliği arasındaki dengenin kurulması sağlanmak istenmiştir.

Kanun bireylerin toplantı ve gösteri yürüyüşü haklarını kullanırken, diğer bireyleri rahatsız etmeden ve kamu düzenini bozmadan bu haklarını kullanmalarını sağlamayı amaçlar ve suç işlenmesinin de önlenmesini önceler. Kanun, detaylı olarak bu hakkın nerede, nasıl ve ne zaman kullanılacağını detaylı olarak belirtirken aynı zamanda bu hakkın sınırlarını da ifade eder. 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu sınırlayıcı hükümler bulundurması ve kolluk görevlilerine geniş yetki bıraktığı şeklinde eleştirilere maruz kalmaktadır. Kanundan kaynaklı hakların kullanılmasında kolluk makamlarından olan kaymakam ve velilerin yetkileri bulunmaktadır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 2025).

2.7 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Hakkında Kanun

Bu kanun diğer kanunlarla mukayese edildiğinde görece yeni bir kanundur. 2007 yılında çıkarılan 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Hakkında Kanun özellikle gelişen sosyal medya ve sanal mecraların kayıt dışı halini ortadan kaldırmaktadır. Kontrol edilmeyen bir alan olarak değerlendirilen internet ortamı terör örgütleri ve hatta suç örgütlerinin en fazla kullandığı ve eleman temin etme, propaganda faaliyeti yapma ve gelir elde etme için kullandıkları en uğrak noktaları olmuştur.

Özellikle PKK terör örgütünün internet üzerinden yaptığı yayın ve propaganda faaliyetleri bu kanunun çıkarılması için önemli bir gerekçe olmuştur. Sadece PKK değil diğer tüm terör örgütleri de internet üzerinden kanallar açmakta ve yayınlar yaparak terör faaliyetlerine devam etmektedir. Bu yayınlar aracılığıyla geniş bölgelere yayılabilmekte ve internet gibi herhangi bir mekan sınırı olmayan iletişim aracını kullanarak çok uzaklardan bile kendilerine yandaş toplayabilmektedirler. 2011’de Suriye’de başlayan savaş ve bölgede DEAŞ’ın güçlenmesi sonrası ortaya çıkan Yabancı Terörist Savaşçı (YTS) kavramının oluşmasından en büyük faktörler internet aracılığıyla yayın yapan kanallar ve internette yayınlanan dergiler olmuştur. DEAŞ özellikle Youtube gibi platformlar üzerinden profesyonel çekim ve prodüksiyonlarla yayınladığı infaz videoları ile uyguladıkları dehşeti fazlasıyla yayınlamış ve bu videoların sonucunda birçok YTS DEAŞ’a katılmıştır (Salihi & Göksun, 2018 : 60).

Kanun temelde internette işlenen suçların önlenmesi için çalışmak ve işlenen suçlarla mücadele etmeyi amaçlar. İçerik oluşturan ya da erişim sağlayanların sorumluluğunu ve eğer yayınlanmış bir içerikle ilgili bir suç unsuru varsa da içeriğin nasıl kaldırılacağı usullerini de bu kanu açıklamaktadır. (T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 2025)

3. Türkiye’de Terörle Mücadelede Genel Yapı ve Kurumlar

Türkiye çok uzun yıllardan beri terörün her türlüyle mücadele eden bir ülkedir. Aynı zamanda bulunduğu coğrafi konumu ve bölgesindeki yeraltı kaynaklarının zenginliği dolayısıyla her dönem gözde olmuş bir yerdedir. Gerek iç gerekse de dış dinamiklerin varlığı ve birçok sebebin birleşmesiyle birlikte Türkiye dünyada terörle en çok ve kesintisiz mücadele eden ülkelerin başında gelmektedir. Sadece içinde oluşan terör değil, küresel ölçekte yaşanan terör olaylarından da bulunduğu konum itibarıyla en çok etkilenen ülkelerdendir.

Terör ve terörizme çok fazla maruz kalan Türkiye bu alanda mücadelesine ise ara vermeden devam etmekte ve yönüyle de dünyada terörle mücadele konusunda en profesyonel ülkelerin de başında gelmektedir. Gerek beşeri anlamda eğittiği güvenlik

personelleri gerekse de özellikle son 20 yılda çok büyük bir atılım gerçekleştirdiği savunma sanayisi ile başarılı bir terörle mücadele örneği sergilemektedir. Bu çalışmanın ana odağı olan PKK terörü ile mücadele Türkiye'nin en uzun zamandır mücadele ettiği terörle mücadelesidir. 1978 itibarıyla kurulan ve 1984 yılından beri eylem yapan PKK terörüyle mücadelede çok ciddi başarılar sağlanmış, ancak çok fazla insanımız ve çok büyük miktarda maddi kayıplarımız olmuştur.

Bin yıllık bir devlet geleneğinin devamı olan Türkiye, kurumsallaşma anlamında da çok başarılı bir ülke olmuş ve terörle mücadele alanında da çok ciddi kurumlar oluşturmuş ve var olan kurumlarını çok iyi bir şekilde organize edebilmiştir.

3.1 Cumhurbaşkanlığı

2017'de yapılan referandum ile değişikliğe uğrayan Anayasa'nın 104. Maddeye göre Cumhurbaşkanı devletin başıdır, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin birliğini temsil eder ve tüm kurumların uyum içinde çalışmasını sağlar. Bu görevleriyle Cumhurbaşkanı terörle mücadele konusunda karar alma, politika belirleme ve kurumlararası iş birliğini sağlayacak kişi olmasından dolayı doğrudan görevlidir. Yine Anayasa 118. Maddeye göre Cumhurbaşkanı Milli Güvenlik Kurulunu da başkanlık eder ve ülkenin milli güvenlik siyasetinin belirlenmesinde görevlidir.

Anayasanın 119. Maddesi Cumhurbaşkanıya OHAL ilan etme yetkisi de vermiştir. Cumhurbaşkanı bu yetkisini kullanarak terör ve şiddet olayları yaşandığında yetkisini kullanarak OHAL ilan edebilir, bu yetkisiyle de olağanüstü dönemlerde hızlı kararlar alınmasını sağlayabilir. Yine Cumhurbaşkanı'nın yüksek seviyedeki bürokratları atayabilmesi de bu kapsamda değerlendirilebilir. İçişleri Bakanı, Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanı ve Milli Güvenlik Kurul Genel Sekreteri gibi terörle mücadele ve güvenlik alanındaki üst düzey bürokratları atayarak da terörle mücadele alanında işlem tesis olmaktadır.

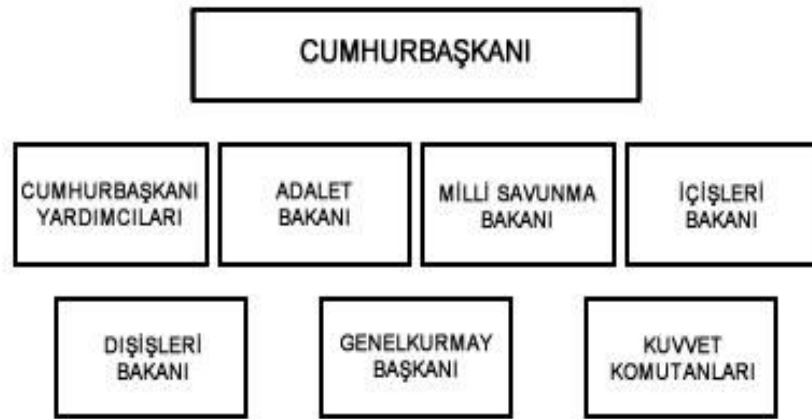
Cumhurbaşkanı; Anayasanın 104. Maddesine göre ordunun da başkomutanıdır. Bu unvanı dolayısıyla yurtiçi ve yurtdışı operasyonlara karar verme ve terörle mücadele politikası uygulayabilmektedir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 2025).

3.2 Milli Güvenlik Kurulu

Milli Güvenlik Kurulu tarihi 1933 yılında oluşturulan Milli Müdafaa Meclisine kadar uzatılabilecek köklü kurumlarımızdandır. 1982 Anayasasının 118. Maddesinde anayasal bir kurum olarak da belirtilmiş, ülkenin milli güvenlik siyasetinin belirlenmesinde görevli ve güvenlik politikaları oluşturmada görev alan en yüksek danışma organıdır (Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, 2025). Milli Güvenlik Kurulunda alınan kararlar Cumhurbaşkanına tavsiye edilir.

Kurulduğu günden itibaren bazı değişikliklere uğrayan kurumla ilgili en önemli değişiklikler 2003 ve 2018 yıllarında yapılmıştır. 2003 yılında AB uyum yasaları çerçevesinde asker üye sayısı düşürülmüş sivil üyelerin sayısı ise arttırılmıştır. 2018 yılında gerçekleştirilen değişiklik ile birlikte Cumhurbaşkanı Yardımcısı kurula eklenmiş, Jandarma Genel Komutanı ise kuruldan çıkarılarak üye sayısı 10 olarak belirlenmiştir. Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ise doğrudan Cumhurbaşkanı tarafından atanmaktadır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 2025), (Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, 2025).

Milli Güvenlik Kurulu Türkiye'nin Milli Güvenlik Siyaset Belgesi (Kırmızı Kitap)'ı hazırlar, bu belgede ülkenin terörle mücadele stratejisi ve öncelikli güvenlik ve tehdit algıları belirlenerek yol haritası çizilmesi sağlanır.

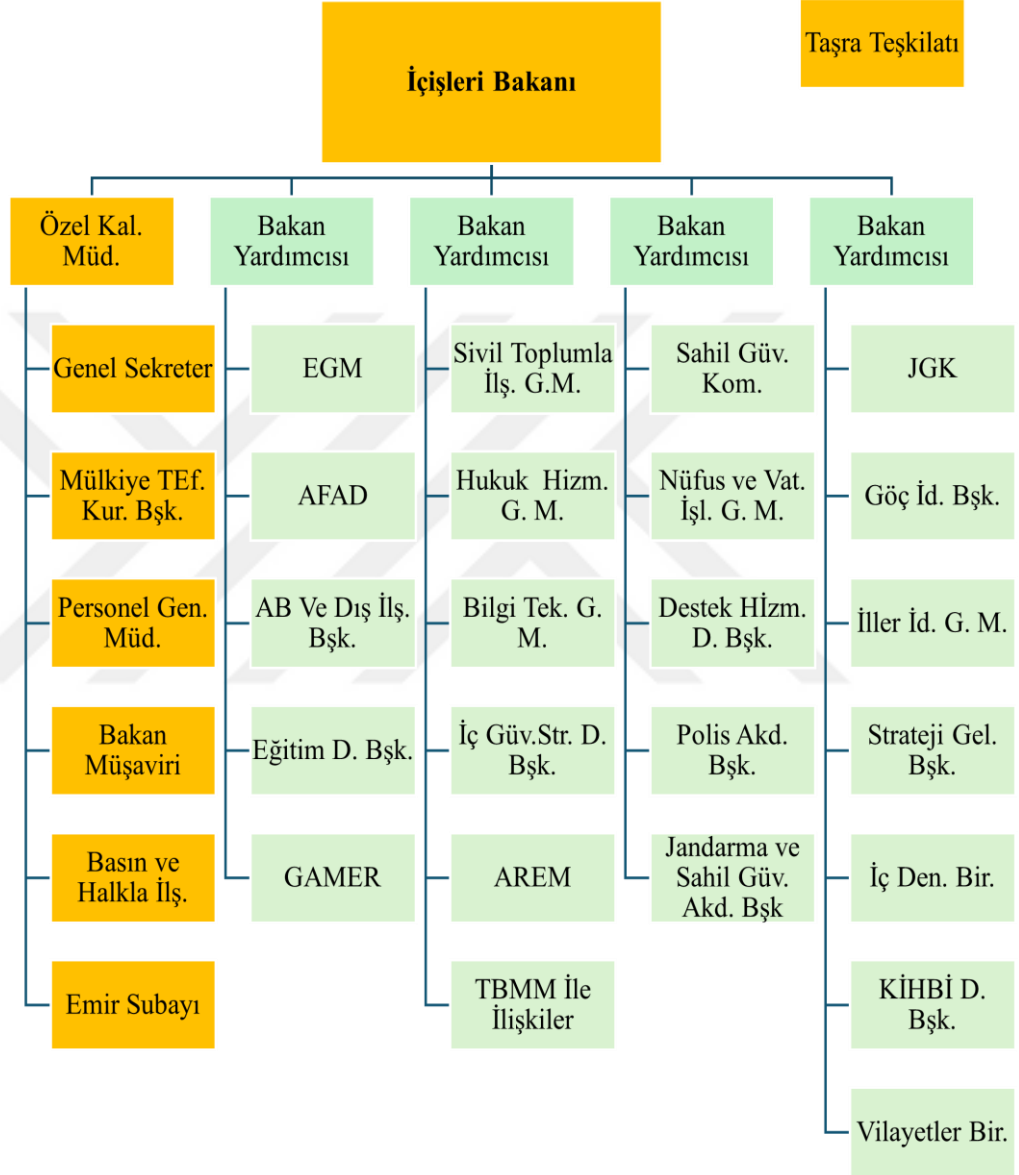
Şekil 9 : Milli Güvenlik Kurulu Üyeleri (Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği)

3.3 İçişleri Bakanlığı

İçişleri Bakanlığı tarih olarak 1860 yılında Osmanlı'da oluşturulan Dahiliye Nezaretine kadar geri götürülebilir köklü bir kurumdur. Cumhuriyetin ilanından itibaren devletin temel yapıtaşlarından biri olmuş İçişleri Bakanlığı hem nüfus hem de yüzölçümü olarak ülkenin her noktasına hizmet eden bir bakanlıktır. Mülki İdare yapılanmasıyla hem merkezde hem de taşrada görevi olan bakanlık, aynı zamanda emniyet, jandarma ve sahil güvenlik aracılığıyla da iç güvenlik ve kolluk faaliyetlerini de icra etmektedir. Nüfus, afet ve göç konularında da görevli olan içişleri bakanlığı ülke sathında en çok personeli olan bakanlıklardan da biridir (İçişleri Bakanlığı Tarihçe, 2025).

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 254. Maddesinde görev, yetki ve sorumlulukları sayılan bakanlığın en önemli görev alanlarından birisi iç güvenlikten sorumlu bakanlık olması ve genel kolluğun amiri olmasıdır. Yine 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunundan kaynaklı olarak İçişleri Bakanı ülkenin genel emniyet ve asayişinden sorumlu olan bakandır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 2025), (T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi , 2025).

Ülkemiz için son yıllarda önemi daha da artan Göç İdaresi Başkanlığı da İçişleri Bakanlığı bünyesindeki Başkanlıklardan birisidir. Göç yolları üzerinde yer alan ülkemiz tarihsel süreç boyunca sürekli göç dalgalarına maruz kalmış ve bu durumyla da göç yönetimine önem verilmesi gerekmiştir. Göç konusundaki yoğun durumu afet konusunda da yaşanmaktadır. Ülkemiz birçok afet açısından riskler barındıran bir coğrafyada bulunmaktadır. AFAD Başkanlığı İçişleri Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren ve sürekli gelişen kurumlardan bir tanesidir.

şekil 10 : İçişleri Bakanlığı Teşkilat şeması (İçişleri Bakanlığı , 2025)

3.3.1 Mülki İdare Amirleri

İçişleri Bakanlığı kadar eski olan mülki idare amirliği İçişleri Bakanlığı bünyesinde taşrada görev yapmaktadır. Vali, vali yardımcısı, kaymakam ve mülkiye müfettişi olarak görev yapan mülki idare amirleri bütün bakanlıkların ve Cumhurbaşkanlığının emir ve talimatlarını taşrada uygulayan ve uygulatan kişilerdir.

5442 sayılı İl İdaresi Kanunu ve Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri temel olmak üzere mülki idare amirlerinin görev alanlarını, yetkilerini ve sorumluluklarını belirleyen birçok yasal mevzuat bulunmaktadır.

Mülki İdare Amirlerinin her bakanlığın konusuna giren birçok görev ve sorumluluğu bulunmaktadır. Bu sorumluluk ve görevlerin başında da İçişleri Bakanlığının taşra teşkilatı olması dolayısıyla güvenlik ve asayiş sağlama görev ve sorumluluğu gelmektedir. İllerde vali, ilçelerde kaymakamlar kolluk makamları olmaları dolayısıyla kolluk kuvvetlerinin amiri ve iç güvenlik ve asayişin sağlanmasından sorumludur.

3.3.2 Emniyet Genel Müdürlüğü

İçişleri Bakanlığına bağlı genel kolluk birimlerinden olan Emniyet Genel Müdürlüğü 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununa göre görev yapmaktadır. Terörle Mücadele Daire Başkanlığı, İstihbarat Daire Başkanlığı, Özel Harekât Daire Başkanlığı, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi ve Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı gibi ihtisas birimleriyle birlikte terörle mücadele etmekte ve alanda faaliyet göstermektedir. Kent Güvenlik Yönetim Sistemleri (KGYS) ve Mobil Elektronik Sistem Entegrasyonu (MOBESE) gibi teknik altyapılarını kullanarak hem önleyici hem de suç işlendikten sonra failleri bulmaya yönelik çalışmalar yapmaktadır (Emniyet Genel Müdürlüğü, 2025).

3.3.3 Jandarma Genel Komutanlığı

2016 yılındaki değişiklikle birlikte tamamen İçişleri Bakanlığına bağlanan Jandarma Genel Komutanlığı genel idari kolluk birimlerinden biri haline gelmiştir. Polis bölgesi dışında kalan alanların asayiş ve güvenliğini sağlayan Jandarma Genel Komutanlığı, Türkiye'nin terörle mücadelesinde önemli kurumların başında gelmektedir. 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununa göre görev yapan Jandarma Genel Komutanlığında terörle mücadele alanında Jandarma Özel Harekat (JÖH), İstihbarat Başkanlığı ve Terörle Mücadele Daire Başkanlığı gibi özel birimleriyle görev ifa etmektedir. (Jandarma Genel Komutanlığı, 2025)

3.3.4 Sahil Güvenlik Komutanlığı

Jandarma Genel Komutanlığı gibi 2016 yılında yapılan değişikliklerle tamamen İçişleri Bakanlığına bağlanarak genel idari kolluktan birine dönüşen Sahil Güvenlik Komutanlığı 1982 yılında 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanun ile kurulmuştur.

Sahil Güvenlik Komutanlığı özellikle son yıllarda artan yasadışı göç ve kaçakçılık konularında çalışmalarını arttırarak hem insan ticareti hem de terörün finansmanında kullanılan kaçakçılık alanında yaptığı yakalamalarla önemli başarılar elde etmiştir.

3.3.5 Güvenlik Korucuları

15 Ağustos 1984'te ilk terör eylemini Siirt'in Eruh ilçesinde gerçekleştiren PKK terör örgütü o tarihten sonra sürekli olarak silahlı ya da bombalı terör eylemlerinde bulunmuştur. Yaptığı bu ilk terör eylemi sonrasında planladığı çoğu eylemi kırsal bölgelerde yapan PKK, özellikle köy ve mezraların dağlık ve ulaşımının zor olması nedeniyle bu tarz alanları tercih etmiştir. Bu da dönemin şartları göz önüne alındığında güvenlik güçlerinin müdahale etmesini zorlaştırmış ve geciktirmiştir. Bölge halkından terör örgütüne karşı olup devletinin yanında olan vatandaşlar PKK terör örgütüne karşı bir savunma refleksiyle canını, namusunu ve malını korumak adına mücadele etmeye başlamış kendiliğinden oluşmuş bir yapılanmadır (Güçlüer, 2011 : 361).

Türkiye'nin en eski kanunlarından olan 442 sayılı Köy Kanunu'na 1985 yılında 74. Maddesine ek iki fıkra eklenmiş, bu maddeler gereğince de 27 Haziran 1985 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla da 13 ilde "Geçici Köy Koruculuğu" sistemi resmen başlamıştır. (Hakkari, Şırnak, Siirt, Van, Bitlis, Bingöl, Muş, Tunceli, Elazığ, Diyarbakır, Batman, Mardin, Ağrı). Kanuna eklenen madde içerik olarak Cumhurbaşkanınca tespit edilecek illerde gerekli koşulların oluşmasıyla Vali'nin teklifi ve İçişleri Bakanının onay ile yeteri kadar güvenlik korucusunun görevlendirilebileceğini, şartların ortadan kalkmasıyla da aynı usulle görevlendirmelere son verilebileceği, bu sayının kırk bini aşamayacağı ancak Cumhurbaşkanı gerekli görürse korucu sayısını yüzde elli arttırmaya yetkisi olduğu hüküm altına alınmıştır (442 Sayılı Köy Kanunu, 2025 : md:75). 1993 yılında aynı kanun maddesi dayanak alınarak, kendi köyü çevresinde maaş almadan bölgedeki güvenlik güçlerine yardımcı olması için Gönüllü Köy Koruculuğu uygulaması başlatılmıştır (Kışlalı, 1996 : 201).

Koruculuk sistemi resmi olarak da başlayıp, devlet tarafından bölge halkında terör örgütüne karşı direnmek isteyenlere silah da verilince PKK bu durumdan pek memnun olmadı. Özellikle askerin gitmekte zorlandığı bölgelerde yaptığı propaganda faaliyetleri silahlı köylüler tarafından istenmeyince çatışmalar çıkıyor ve teröristlerden ölenler oluyordu. Ancak örgüt bunu genel olarak saklama yoluna gidiyordu. Terör örgütü bir çok köy ve mezrada hiç ummadığı direnişle karşılaşp, geri çekilmek zorunda kalıyordu (Kundakçı, 2005 : 150-156). Koruculuk sistemi aynı zamanda o dönemde özellikle daha kırsal alanlarda ve mezralarda rahatça propaganda yapabilen ve insanları ikna etmek için sahada faaliyet gösterebilen örgüte büyük darbe vurmuştur. Örgüt sahada önceki kadar rahat hareket edememiş ve malzeme iletme ve taşıma anlamında zorlanmaya başlamıştır (Marcus, 2009 : 136-139). Teröristbaşı Abdullah Öcalan'ın örgüte verdiği talimatlarında koruculuk sisteminin hedeflerini çok etkilediğini, Şemdinli gibi kendileri için çok önemli olan bir yeri dahi elde edemediklerini ve bunu bir avuç korucu yüzünden yapamadıklarını söylemektedir (Ersever, 2022 : 81).

1987 yılı itibariyle PKK terör örgütünün koruculara ve sivil vatandaşlara yaptığı eylemler artmıştır. Hain ve işbirlikçi ilan ettiği korucuları sindirmek ve bölge halkının

devlete olan desteğini engellemek için yıldırma faaliyetleri yürütmüştür. Bu durum sonucunda bazı korucu aileler bulundukları yerleri terk ederek, göç etmişlerdir (Kundakçı, 2005 : 207-208). O yıllarda koruculuk sistemi PKK'nın ideolojik olarak açıklayamadığı en önemli çıkmazlarından birisi olmuştur. Etnik ayrılıkçı bir terör ideolojisi güden terör örgütüne karşı yine kürt halkı tarafından karşı konuluyor olması birçok noktada PKK'nın ikna ediciliğini azaltan bir etken olmuştur (Güçlüer, 2011 : 359-361).

2016 yılında Güvenlik Koruculuğu ismiyle yeni bir yapılanmaya giden koruculuk sisteminde 2020 yılında da gelişmeler yapılmış, eğitim, sağlık ve özlük alanından güvenlik korucularının şartları iyileştirmeye gidilmiştir. Araziyi bilen güvenlik korucuları terörle mücadelede güvenlik güçlerine rehberlik ve alan hakimiyeti anlamında ciddi oranda güç kazandırmıştır.

İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğünün altında oluşturulan Güvenlik Korucuları Daire Başkanlığı korucuların özlük işlemleriyle ilgili görevleri yapmaktadır (Güvenlik Korucuları Daire Başkanlığı, 2025).

3.4 Milli Savunma Bakanlığı

Çalışmanın bu bölümünde Genel Kurmay Başkanlığı, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıklarının terörle mücadeledeki görev ve sorumlulukları ayrı ayrı anlatılmayacak Milli Savunma Bakanlığı genel çatısı altında bilgi verilmeye çalışılacaktır.

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 336. Maddesinde görevleri sayılan Milli Savunma Bakanlığı bu görevleri yukarıda sayılan birimleri ve diğer birimleri aracılığıyla yerine getirir.

Türk Silahlı Kuvvetleri çatısı altında görev yapan kuvvet komutanlıklarımız görev alanlarına göre sınırlarımızın güvenliğini sağlamak, ihtiyaç olması halinde meşru haklarımızın müdafaası için sınır ötesi operasyonlar yapmak, istihbari çalışmalar yapmak ve iç güvenlik operasyonları sırasında emniyet ve jandarmaya yardım etmek gibi görevleri icra ederler. 25 Mayıs 1983 tarihinde Kuzey Irak'ta icra edilen ilk sınır ötesi

operasyondan (Yayman, 2011 : 48) itibaren Türk Silahlı Kuvvetleri Irak ve Suriye başta olmak üzere birçok sınır ötesi operasyon icra etmiştir. Son olarak 27 Mayıs 2019’da başlayan Pençe Operasyonları ve 17 Nisan 2022’de devamı niteliğinde olan Pençe-Kilit Operasyonları ile birlikte terörü kaynağında yok etme stratejisinin bir tezahürü olarak Irak’ın kuzeyinde başlamış ve devam etmektedir. Bu operasyonlar kapsamında bugüne kadar 1709 terörist etkisiz hale getirilmiş ve 2486 sığınak ve mağara kullanılamaz hale getirilmiştir (Milli Savunma Bakanlığı, 2025).

Operasyon	Tarih	Bölge	Amaç
Pençe-1	27 Mayıs 2019	Hakurk	Sınır hattında terörist geçişlerini engellemek ve üs bölgeleri kurmak
Pençe-2	12 Temmuz 2019	Hakurk	Hakurk bölgesinde tam kontrol sağlamak, terörist yapıları dağıtmak
Pençe-3	23 Ağustos 2019	Haftanın	Irak kuzeyinde terörist lojistik hatlarını kesmek
Pençe-Kartal	15 Haziran 2020	Sinjar, Kandil	Hava operasyonlarıyla üs, mühimmat ve sığınakları imha etmek
Pençe-Kaplan	17 Haziran 2020	Haftanın	Kara birlikleriyle stratejik alanlarda saha kontrolü sağlamak
Pençe-Kilit	18 Nisan 2022	Zap, Metina	Irak kuzeyinde terör koridorunu kapatmak ve kalıcı üs bölgeleri kurmak

Şekil 11 : 2019’da Başlayan Pençe Operasyonlarına Ait Veriler

3.5 Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı

1983 yılında Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununa göre Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı adı altında Başbakan’a bağlı olarak faaliyet gösteren MİT; 2017 yılında değişen hükümet sistemiyle birlikte direkt olarak Cumhurbaşkanına bağlanmış, 2018’de yapılan değişikliklerle de Başkanlık haline dönüştürülmüştür. İçerden ya da dışardan gelecek tüm tehditlere karşı istihbari çalışmalar

yapan MİT Başkanlığı, Kanun'un 4/h maddesi hükmü gereğince de terörle mücadele alanında Cumhurbaşkanı tarafından verilecek talimatları da yerine getirir.

“Terörü Kaynağında Yok Etme Stratejisi” ile birlikte yurtdışında bulunan teröristlere yönelik operasyonlar da özellikle 2017 sonrasında hız kazanmış ve sınır ötesi operasyonlar neticesinde PKK, FETÖ, DEAŞ ve DHKP-C gibi terör örgütlerine mensup birçok terörist ya yakalanarak ülke adaletine teslim edilmiş ya da etkisiz hale getirilmiştir. (https://www.mit.gov.tr/basin-yansimasi_mit-terror-orgutu-pkkypgnin-sozde-sorumlusunu-suriyede-etkisiz-hale-getirdi_35.html, 2024)

Milli İstihbarat Teşkilatı, görevlerini gizlilik içinde yapan bir kurum olduğundan dolayı birçok operasyonu ve sonucu basınla paylaşımayaabilmektedir. Hem iç güvenlik hem de sınır ötesi operasyonlarla birlikte MİT ülkemizin terörle mücadelesine hem teknik hem de beşeri en büyük desteği veren kurumlardandır.

3.6 MASAK

1996 tarih 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun ile kurulan MASAK 2006 yılında yürürlüğe giren 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ile birlikte görev ve yetkileri güncellenmiştir. Hazine ve Maliye Bakanlığına bağlı olan MASAK'ın görevleri 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 231. Maddesinde sayılmıştır.

Terör örgütleri eylemlerine devam edebilmek için maddi gelir elde etmek zorundadırlar. Bunun için bazen bağış ve ticari faaliyetlerden kazanılan gelirler gibi legal şekilde faaliyet gösterirken, genelde daha fazla gelir elde etmelerini sağlayan uyuşturucu ve insan kaçakçılığı gibi illegal faaliyetlerden gelir elde ederler. MASAK kanunların kendisine verdiği yetkiyle hem kara paranın aklanmasının önlenmesi hem de terörün finansmanında kullanılacak paranın tespiti için çalışma yapmaktadır.

Aklama/Terörizmin Finansmanı Dağılımı ³	2019	2020	2021	2022	2023
Terör veya Terörizmin Finansmanı	14.862	1.987	2.758	2.936	4.037
Aklama veya İlgili Öncül Suçlar	188.924	235.544	502.237	422.386	597.518
Toplam	203.786	237.531	504.995	425.322	601.555

Tablo 5: 2019-2023 arası Kurula Yapılan Şüpheli İşlem Bildirimleri (MASAK, 2023)

3.7 Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı

Terör ve terörizmle mücadele genel olarak silahlı mücadele şeklinde algılanan bir süreçtir. Türkiye’de de terörle mücadele çok uzun yıllar askeri birimlerin ve kolluk kuvvetlerinin faaliyetleri şeklinde yapılmış ve bu sistemle ilgili bir reform yapılması ihtiyacı oluşmuştur.

2010 yılında 5952 sayılı Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile terör sorunu ve terörle mücadele alanında sivil bir bakış açısıyla değerlendirme yapmak ve strateji oluşturmak aynı zamanda da konuyla ilgili görev yapan diğer kurumlar arasında eşgüdüm sağlamak adına Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı kurulmuştur. İçişleri Bakanlığı bağlı olarak kurulan KDGM, 2011 yılında Başbakanlığa bağlı hale getirilmiş ancak 2014 yılında yeniden İçişleri Bakanlığına bağlanmıştır. 2017 yılında yapılan Anayasa Değişikliği neticesinde müsteşarlıkların kapatılmasıyla KDGM’de kapatılmıştır.

Kapatılan KDGM yerine İçişleri Bakanlığına bağlı bir daire başkanlığı olan İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı, 30.07.2018 tarihinde Bakan Oluruyla görev yapmaya başlamış, 13.09.2018 tarih 17 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile resmi olarak kuruluşu tamamlanmıştır. 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile görevleri de belirtilen İGSDB iç güvenlikle ilgili stratejiler üretmek, paydaşlara stratejik bilgi desteği

sağlamak ve iç güvenlikle ilgili stratejik istihbaratı değerlendirme en önemli görevleri arasındadır (İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı, 2025).

4. Ayrılıkçı PKK Terörü İle Mücadele ve Yeni Uygulamalar

1978 yılında kurulan ayrılıkçı terör örgütü PKK 1984 yılına kadar büyük ölçekli bir silahlı eylem yapmamış, ideolojik hazırlık ve cezaevlerindeki mahkumlara yönelik eğitim faaliyetlerinde bulunmuştur. Örgüt bu süreci tanınırlığını arttırma ve ideolojisini yayma süreci olarak kullanmıştır.

12 Eylül öncesi dönemde yapılan birçok operasyon sonucunda çok sayıda üst düzey örgüt mensubu yakalanmış ve Diyarbakır Cezaevine gönderilmiştir. Bu süreç örgüt tarafından Diyarbakır Cezaevi Süreci olarak adlandırılmış, örgüt üyeleri burada açlık grevi ve ölüm orucu gibi eylemler yapmışlardır. Terör örgütü lideri ve kadrosu 7 Temmuz 1979'da Türkiye'den kaçmış ve Suriye-Lübnan bölgesine geçmiştir.

4.1 Ayrılıkçı PKK Terörünün Başlangıcı ve İlerlemesi

12 Eylül'de gerçekleşen askeri müdahale sonrasında anarşi ve şiddet olaylarının oldukça azaldığı bir dönemde PKK 15 Ağustos 1984'te Siirt-Eruh ve Hakkari-Şemdinli'de il büyük terör eylemlerini eş zamanlı olarak gerçekleştirmiştir (İnanç & Polat, 1999). Böyle bir eylem hem kamuoyu hem de hükümet tarafından beklenmeyen bir eylemdi ve 12 Eylül öncesi dönemin kalıntıları şeklinde değerlendirilmiş ve eşkıya işi olarak çok fazla önemsenmemiştir (Birand, 1992 : 126), (Özdağ, 2007 : 50).

Eruh ve Şemdinli saldırıları sonrasında 16 Ekim 1984'te Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından Irak'ın kuzeyindeki PKK hedeflerine yönelik Güneş Harekatı başlatılmıştır. Bu dönemde bölge halkından çok fazla destek alamayan PKK, bölge insanını korkumak ve destek vermelerini sağlamak için sivillere de saldırmış ve hedef ayrımı gözetmemiştir. 9 Kasım 1984'te Eruh ilçesinin Karageçit Köyü teröristlerce basılarak 9 vatandaş katledilmiştir (Özdağ, 2007 : 52-53).

26 Mart 1985'te terörle mücadelede yeni bir taktik geliştirilmiş ve Geçici Köy Koruculuğu sistemi başlatılmıştır. Bu sistemde araziye ve coğrafyayı çok iyi bilen ve bölge insanı olan korucular, operasyonlarda güvenlik kuvvetlerine çok yardımcı olmuşlar

ve operasyona çıkmadıkları zamanlarda da köylerini savunmuşlardır. Bu sistem PKK'nın alanda rahat hareket etmesini engellemiş özellikle propaganda faaliyetlerine ciddi şekilde engel olmuştur. PKK'nın güvenlik güçleri karşısında en büyük avantajı olan arazi ve coğrafya hakimiyeti bu sistemle birlikte PKK için bir avantaj olmaktan çıkmıştır. Örgüt tarafından korucu olanlar hain ilan edilmiş ve koruculara, ailelerine ve korucu köylerine yönelik eylemlerin artırılması istenmiştir. Aynı zamanda örgüte finans sağlanması için örgütün sözde vergi adı altında haraç toplama faaliyetleri artmıştır (Marcus, 2012 : 54-165).

26-30 Ekim 1986 tarihleri arasında Bekaa Vadisinde 3. Kongresinin toplayan örgüt, HRK'yı lağvedip ARGK'yı kurmuş, koruculara yönelik eylemlerin artırılması talimatlandırılmış ve legal olarak gelir sağlamak için dernekçilik faaliyetlerine ağırlık verilmesi kararları alınmıştır. 1987 yılı içerisinde koruculara ve sivil vatandaşlara yönelik katliamlar artmış, koruculuk sisteminin sona erdirilmesi amaçlanmıştır (Birand, 1992: 141). PKK, 20 Haziran 1987'de en kanlı baskınlarından birisini yapmış Pınarcık Köyünde 30 kişiyi katletmiştir. Birand (1992 : 145)'e göre bu PKK'nın uluslararası arenadaki akıbetini olumsuz etkilemiştir. Örgüt elbaşı tarafından da farkedilen bu olumsuz durum örgütün içindeki bazı kişiler tarafından yapılan münferit olaylar olduğu açıklanarak kapatılmaya çalışılmıştır (Marcus, 2012 : 164).

Ortadoğu, seksenli ve doksanlı yıllar boyunca İran ve Irak arasındaki savaşlar ve Kuveyt'in Irak tarafından işgali gibi istikrarsız bir dönemden geçmekteydi. 1988 yılında biten Irak-İran savaşı sonrasında birçok insan Türkiye'ye doğru göç etmiştir. Bu göç sırasında sınırın Irak tarafında bulunan PKK göç eden bu insanların silahlarına el koyarak önemli bir silah varlığı elde etmiştir (İnanç & Polat, 1999). Örgüt silah varlığını epey arttırmış olsa da TSK'nın hava gücü ve özellikle helikopterlerin fazlaca kullanılmasıyla birlikte eylem stratejisini değiştirmiştir. Güvenlik kuvvetlerinin hızlıca erişemeyeceği yerler olan mezralar ve kırsalda çobanları öldürme gibi eylemler yaparak eylemselliğinin devam ettiğini kanıtlama yoluna gitmiştir (Birand, 1992 : 149-152).

PKK tarafından örgütün 4. Kongresi Irak'ın kuzeyindeki Haftanın kampında toplanmıştır. Örgütün sözde askerlik yasası ile topladığı gençlerin örgütten kaçması ve

koruculuğa katılma isteğinin artması nedeniyle ötelenmiştir. Eylemlerin arttırılması ancak sivillere yönelik eylemlerin yapılmaması da alınan diğer kararlardandır. Örgüt, sivil hedeflere yapılan eylemlerin vatandaşları devlete yaklaştırdığını düşünmüş ve bu yönde eylem yapılmaması kararı alınmıştır (İnanç & Polat, 1999). PKK aynı zamanda koruculara yönelik yaptığı eylemlerin de halk tarafından olumsuz değerlendirilmesi sonucunda 1991 yılında koruculara karşı sözde af sürecini başlatmış, örgüte katılmaları şatıyla affedileceklerini ilan etmiştir.

1991’de Irak’ın Kuveytten çıkmasıyla birlikte yeni bir göç dalgası başlamış ve Türkiye sınırın diğer tarafına insani yardımda bulunarak bu kez ülke içine sığınmacı almamıştır. PKK, Irak’ın kuzeyindeki bu otorite boşluğundan faydalanarak önemli kazanımlar elde etmiştir. Birleşmiş Milletler’in devreye girmesiyle 36. Paralelin kuzeyinde bir güvenli bölge oluşturulmuş (Özdağ, 2007 : 88), PKK bir korunaklı bölge elde etmiştir (Kundakçı, 2005 : 198).

1993 yılında bölgedeki diğer bir terör örgütü olan Hizbullahla güç mücadelesi içerisinde olan ve çatışan PKK aynı anda iki mücadele veremeyeceğini bildiğinden 17 Mart 1993 itibariyle ksrşılıksız ateşkes ilan etmiştir (Bila, 2004). Ancak 24 Mayıs 1993’te silahsız 33 asker PKK tarafından şehit edilmiş ve hemen ardından örgüt ateşkesi iptal ettiğini açıklamıştır. Bu olay kamuoyunda da bir kırılmaya sebep olmuş ve topyekün mücadele konusunda görüş birliği sağlanmıştır. TSK bu yıl itibariyle savunma yapmayı bırakmıştır (Özdağ, 2007 : 122).

1994 ve 1995 yıllarında TSK’nın PKK’ya yönelik operasyonları devam etmiştir. Örgü, özellikle 1995’te eylemlerini bölgeden çıkararak Akdeniz ve Karadeniz bölgelerine yayma ve Avrupa’da teşkilatlanma amacı gütmüştür (Özdağ, 2007 : 136). TSK tarafından 1996,1997 ve 1998 yıllarından sınır ötesi operasyonlar yapılmaya devam etmiş ve örgüte ağır darbeler vurulmuştur.

16 Eylül 1998’de Kara Kuvvetleri Komutanı Atilla Ateş, 1 Ekim 1998 Meclis açılış konuşmasında da Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel’in Suriye’nin terör örgütünü desteklememesi gerektiğine yönelik konuşmaları sonucunda Abdullah Öcalan Suriye’yi

terk etmek mecburiyetinde kalmış ve Yunanistan' a gitmiştir (Mango, 2005 : 65). Çeşitli ülkelere kaçma çalışmaları olan Öcalan 15 Şubat 1999'da Kenya'da yakalanarak ülkeye getirilmiş, 31 Mayıs'ta İmralı Adasında yargılanmasına başlanmış ve 29 Haziran 1999'da idam kararı verilmiştir.

Terör örgütü PKK elebaşı Abdullah Öcalan'ın yakalanmasının ardından örgüt bir bocalama sürecine girmiştir. Öcalan 1 Eylül itibarıyla örgütün silah bırakması ve ülke sınırlarından çekilmesi çağrısı yapmış ve örgüt tek taraflı ateşkes ilan etmiştir (Marcus, 2009 : 381). Hakkındaki idam kararı kesinleşen terörist elebaşı sonrasında örgüt tarafından 7. Olağanüstü kongre toplanmış, örgüt içi yeniden yapılanma gerçekleştirilmiştir. Örgüt elebaşının yakalanmasının ardından örgüt içinde bazı değişiklikler yapılmış, 4-10 Nisan 2002'de PKK'nın 8. Kongresi toplanmıştır. Bu kongrede PKK feshedilmiş yerine KADEK kurulmuştur. 2002 Ekim ayında terörist başının idam cezası sürekli hapis cezasına çevrilmiştir (Marcus, 2012 : 408-414). 2003 yılında PKK'nın Suriye kolu olan PYD ve İran'da faaliyet göstermek için PJAK kurulmuştur. Örgütün eylem yapamadığı ve yeniden toparlanma ve stratejisini belirlemeye çalıştığı bu dönemde 26 Ekim-6 Kasım arasında toplanan 9. Kongresinde KADEK'in feshedildiğini ve yerine KONGRA-Gel'in kurulduğunu duyurmuştur (Kaya, 2013 : 272-274).

11 Eylül saldırıları sonrasında dünyada bir numara gündem maddesi haline gelen terör konusunun da etkisiyle terör örgütü bu zamana kadar sürdürdüğü bağımsızlık fikri yerine daha yumuşak bir söylem olan kürt kültürel kimliği vurgusu yapmaya başlamıştır. KONGRA-GEL'in PKK'dan farklı en temel söylemi bu olmuştur. Örgüt elebaşının yakalanmış olması da örgütün söylemlerindeki yumuşamanın en temel sebeplerindendir (Güçlüer, 2011 : 300-303).

2004-2009 arası dönem terör örgütünün tek taraflı ateşkes ilan edip bozduğu ve yeniden yapılanmaya çalıştığı bir dönem olmuştur. Örgüt her ne kadar ateşkes ilan ettiğini bildirirse de saldırılarına sürekli devam etmiştir.

31 Temmuz 2009’da hükümet tarafından terörü bitirmek ve barışı sağlamak için “Milli Birlik ve Kardeşlik Projesi” başlatılmış ancak terör örgütünün saldırıları sona ermemiştir. 2013 yılına kadar çatışmaların devam ettiği bir süreç yaşanmış, 24 Ocak 2013’te anadilde savunma hakkı yasalaşmış ve 4 Nisan 2013’te Akil İnsanlar Heyeti açıklanmıştır. PKK 8 Mayıs itibariyle ülke dışına çekilmeye başladığını duyurmuş, Akil İnsanlar Heyeti de Çözüm Süreci ile ilgili hazırladıkları raporu 26 Haziran 2013’te Başbakan’a sunmuştur. 30 Eylül 2013’te Demokratikleşme Paketi kamuoyuna ilan edilmiştir. İlerleyen süreç neticesinde 16 Temmuz 2014’te çözüm sürecine ilişkin usul ve esasları düzenleyen “Terörün Sona Erdirilmesi ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun” yürürlüğe girmiştir. Hükümetin büyük çabası ve süreci olumlu tarafta tutmaya yönelik adımlarına rağmen terör örgütü eylemlerine devam etmiş ve süreci baltalamıştır. 22 Temmuz 2015 tarihinde Şanlıurfa Ceylanpınar’da 2 polis memurunun şehit edilmesiyle sürecin sona ermesi başlamıştır.

4.2 PKK ile Mücadelede Kırılma Noktası: Hendek/Barikat Olayları

Çözüm Sürecinin sona ermesiyle birlikte saldırı ve eylemlerine devam eden terör örgütü için Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan “Bunlar ne yazık ki çözüm sürecini anlamadılar, anlamak istemediler. Şu anda bu buzdolabındadır” değerlendirmesini yapmıştır (BBC News Türkçe, 2015).

10 Ağustos 2015’te Şırnak’ta başlayan özyönetim ilanı 19 Ağustos’ta Bitlis Hizan’da yapılan özyönetim ilanı ile on altıya yükselmiştir. Yerel belediyelerin ekipmanları kullanılarak birçok yerde hendekler kazılmaya ve barikatlar oluşturulmaya başlanmıştır. 11 Ağustos’ta açıklama yapan Cumhurbaşkanı Erdoğan; “Bu ülkede Türkiye Cumhuriyeti’nin dışında bir devlet asla kabul edilemez. Bu açıklamayı kimler yapıyorsa ağır bir bedel öderler. Hem yasal bir bedel öderler hem diğer tür bir bedel öderler” şeklinde açıklamada bulunmuştur (T24, 2015). PKK tarafından şehir yapılanması adı altında en az 21 ilçede hendekler kazılmış, barikatlar kurulmuştur. Sivil vatandaşlar terör örgütü tarafından siper olarak kullanılmıştır. Öz yönetim ilan edilen bölgelerin savunulması için yapılan ve kurtarılmış bölge oluşturmak için kazılan bu hendek ve

yapılan barikatlara yönelik devlet tarafından 14 Aralık'ta Cizre ve Silopi de operasyon başlatılmış ve diğer ilçelerde de devam etmiştir.

Hendek/Barikat Olayları hem PKK hem de bölge için bir kırılmaya sebep olmuştur. Kurulduğu günden beri kırsalda faaliyet gösteren ve eylem yapan, şehir merkezlerinde ise daha çok bombalı eylemler yapan PKK, Suriye'de uyguladığı meskûn mahal çatışmalarını doğu ve güneydoğu Anadolu da uygulamak istemiştir. Çözüm sürecini silah tedariki süreci olarak geçiren örgüt, belediyelerin de desteğiyle birçok hendek kazmış ve barikat kurmuştur. Sivil vatandaşların evlerine el koymuş, onları canlı kalkan olarak kullanmaya zorlamıştır. Sokakları ve caddeleri patlayıcılarla doldurarak ve tuzaklayarak öz yönetimler ilan etmiştir (TC İçişleri Bakanlığı, 2017).

Hendek/Barikat Olayları güvenlik konseptimiz açısından da bir dönüm noktası olmuştur. Terörle mücadeleyi genellikle kırsal alanda yürüten güvenlik güçlerimiz PKK'nın bu eylem yöntemine geçmesiyle birlikte meskûn mahal operasyonları yapmaya başlamıştır. Fiziksel olarak dezavantajlı konumda bulunan güvenlik güçleri aynı zamanda sivilleri kalkan olarak kullanılma durumuna karşı da çok yavaş ilerlemek durumunda kalmıştır. Tencere, tüp hatta sebze ve meyveleri bile tuzaklayan (Bozlak, 2021 : 96) terör örgütüne karşı çok kararlı ve çok sabırlı operasyonlar yapmışlardır.

22 Temmuz'da 2 polisimizi şehit edilmesiyle sona eren çözüm süreci PKK'nın desteğiyle öz yönetim ilan edilmeye başlanmasıyla başlayan Hendek/Barikat Olayları sonucu başlayan operasyonlar Haziran 2016'ya kadar sürmüş ve sözde özyönetim ilan edilen ilçelerde kamu düzeni ve güvenliği güvenlik güçlerimiz tarafından sağlanmıştır (TC İçişleri Bakanlığı, 2017).

4.3 15 Temmuz 2016 Darbe Girişimi

11 Eylül 2001'de ABD'de gerçekleşen terör saldırıları sonucu dünyadaki güvenlik konsepti ve anlayışı ABD başta olmak üzere çok büyük değişikliklere uğramıştır. ABD'nin en simge bina ve kurumlarına yönelik yapılan bu terör saldırıları sonrasında ABD başta Afganistan ve Irak olmak üzere uluslararası birçok operasyon yapmış, terörle mücadelesinde önemli kurumsal değişikliklere gitmiştir. Çıkarılan Kamu Güvenlik

Yasasıyla İç güvenlik Bakanlığı kurulmuş ve terörle mücadele alanında en yetkili kurumlardan birisine dönüşmüştür (Wikipedia, 2025).

Türkiye’de bu denli değişikliklere sebep olan olay ise 15 Temmuz 2016 gecesi yaşadığımız darbe girişimidir. FETÖ’nün ordu ve devlet içindeki mensuplarını kullanarak kalkıştığı ve demokratik cumhuriyetimize yönelik bu darbe girişimi, Sayın Cumhurbaşkanımızın kararlı ve iradeli duruşu, devletine bağlı güvenlik güçleri, vatanına ve demokrasisine bağlı insanımızın çabalarıyla akamete uğratıldı.

15 Temmuz darbe girişimi tıpkı ABD’de 11 Eylül’ün sebep olduğu paradigma değişimi gibi Türkiye’de de paradigma değişimine sebep olmuştur. İç güvenlik yönetimimiz başta olmak üzere terörle mücadeleye de etki edecek birçok kurumsal düzenlemeler ve yenilikler yapılmıştır. Bu çalışma konusu itibarıyla iç güvenlik yönetimindeki değişikliklere odaklandığından daha çok bu alanda yapılan yenilik ve düzenlemeler çalışmaya eklenecektir.

FETÖ mensuplarının en fazla sızdığı yerlerin başında gelen Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğüne yönelik kurumsal düzenlemeler yapılmıştır. Öncelikle bir anayasa değişikliğiyle beraber hükümet sistemi değiştirilmiş, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçilmiştir. Yüksek Askeri Şura’nın yapısı değiştirilmiş, sivil üyelerin sayısı artırılarak, sekreteryası Millî Savunma Bakanlığına bağlanmıştır. Yine Genelkurmay Başkanlığı Millî Savunma Bakanlığına bağlanmıştır. MİT’in görev ve yetki alanı genişletilmiş, savunma sanayi Cumhurbaşkanlığına bağlanmıştır. TSK-MİT-EGM ve JGK arasındaki yetki paylaşımı güncellenmiş, özellikle stratejik istihbaratın paylaşımı ve iş birliği açısından yeni görev dağılımı yapılmıştır. Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı direkt olarak İçişleri Bakanlığına bağlı genel idari kolluk birimlerine dönüştürülmüştür (Esin & Altundağ, 2024).

İçişleri Bakanlığı bünyesinde genel kolluğa dönüşen Jandarma polis bölgesi olmayan alanların asayiş ve güvenliğini sağlarken, terörle mücadele alanında iç güvenlik

operasyonlarını da yürütmektedir. Hem Polis ile hem de TSK ile koordineli bir şekilde iç güvenlik operasyonlarında etkin olarak görev almaktadır.

4.4 Sınır Ötesi Harekatlar ve Terörü Kaynağında Yok Etme Stratejisi

ABD'nin Irak'ı işgaliyle Irak'ta başlayan istikrarsız durum bitmeden, Suriye'de patlak veren iç savaş neticesinde Türkiye'nin doğu ve güneydoğu sınırında ciddi güvenlik sorunları oluşmaya başlamıştır. Hem güçlenen DEAŞ'ın aşırı hızlı bir şekilde yayılması sonucu hudutlarımıza gelmesi, hem de bölgedeki istikrarsız ortamdan faydalanan PKK'nın Suriye kolu olan PYD/YPG'nin kanton adı altında başlayarak bölgede bir terör devleti kurma isteği ve amacı Türkiye'nin hem uluslararası hem de iç güvenliğini tehdit etmiştir.

Türkiye uzun yıllardır birçok terör örgütüyle mücadele etmiş ve bu uğurda çok bedeller ödemiş bir ülkedir. Özellikle PKK'ya karşı yaptığı terörle mücadele faaliyetleri kapsamında dönem dönem Irak'ın kuzeyindeki örgüt hedeflerine yönelik meşru savunma hakkını kullanarak hem kara hem de hava operasyonlarını başarılı bir şekilde icra etmiştir. Suriye'nin kuzeyindeki duruma yönelik olarak ise Türkiye bir strateji değişikliğine gitmiştir. Hem DEAŞ hem de PYD/YPG'nin sınırimızın dışından sınırdaki yerleşim yerlerimize yaptığı roketli saldırı ve tacizleri önlemek hem de sınırimızın hemen karşısında terör koridoru veya terör devleti oluşmasını engellemek için “terörü kaynağında yok etme stratejisi” uygulamaya başlamıştır.

DEAŞ ve PYD/YPG'li teröristler tarafından artan füze ve roket saldırıları ve yine DEAŞ tarafından Gaziantep'te bir düğüne yapılan bombalı saldırıda 54 sivilin öldürülmesi sonucunda Türk Ordusu tarafından 24 Ağustos 2016'da Fırat Kalkanı Harekatı başlatılmıştır. Türkiye bu harekâtı BM Anlaşmasının 51. Maddesindeki meşru müdafaa hakkını kullanmak ve öncelikli olarak DEAŞ'ı sınırdan uzaklaştırmak ve PYD/YPG'nin bir terör koridoru oluşturmasını engellemek için başlatmıştır (Polat, 2020 : 64). 29 Mart 2017'de başarıyla sona eren operasyonun amacı 30 Kasım 2016'da yapılan Milli Güvenlik Kurulu toplantısı kararlarında Fırat Kalkanı Harekatının temel hedefinin sınır güvenliğimizin sağlanması, ülkemize yönelik saldırıların önlenmesi, DEAŞ ve diğer

terör örgütlerinin bölgeden tamamen temizlenmesi ve PYD/YPG unsurları tarafından amaçlanan bir terör koridoruna izin vermeme şeklinde açıklanmıştır (Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, 2016).

Türkiyenin yeni güvenlik konsepti olan terörü kaynağında yok etme stratejisinin ilk uygulaması olan Fırat Kalkanı Harekatı başarılı bir şekilde sonuçlanmış, DEAŞ terör örgütü sınırlarımızdan uzağa atılmış, PYD/YPG terör örgütünün de açmak istediği terör koridoru engellenmiştir. Bu harekatın bir diğer önemli özelliği ise 15 Temmuz darbe girişiminden çok kısa bir süre sonra özellikle ordu içerisinde birçok ihraç yaşanmışken başlanmış olmasıdır. Kahraman Türk Ordusu bu dezavantajlı durumda bile bölgesinde ne kadar önemli bir unsur olduğunu göstermiş ve harekatı başarılı bir şekilde tamamlamıştır.

Başarılı bir Fırat Kalkanı Harekatının ardından Afrin’de kanton ilan eden PYD/YPG’ye yönelik olarak Afrinde Zeytin Dalı Harekatı başlatılmıştır. 20 Ocak 2018 de başlatılan bu harekat ile Afrin’den Amanos Dağlarını kullanarak ülkeye giren teröristler engellenmek istenmiş ve terör örgütünün Akdeniz’e doğru ilerlemesinin önüne geçilmek amaçlanmıştır (Polat, 2020 : 70). 58 gün süren Zeytin Dalı Harekatı 18 Mart 2018’de başarıyla sona ermiştir. Harekat sonucunda Afrin terör örgütünden temizlenmiş ve güvenli bir bölge haline getirilmiştir.

Bölgedeki güvenliği sağlamak ve iç güvenliğini sınırlarının dışından başlatmak amacıyla olan Türkiye 9 Ekim 2019’da Barış Pınarı Harekatını başlatmıştır. Milli Savunma Bakanlığı yaptığı açıklamada, sınır güvenliğimizi sağlamak, sınırlarımızda bir terör koridorunun oluşmasını engellemek, güvenliğimizi tehdit eden terör örgütleri ve teröristleri etkisiz hale getirmek ve yurtlarından edilen Suriyelilerin evlerine dönüşleri için uygun ortamı sağlamak amacıyla harekate başladığını duyurmuştur (Milli Savunma Bakanlığı, 2019). 13 gün süren ve 22 Ekim 2019’da başarıyla sona eren harekat sonucunda Türkiye hem askeri hem de diplomatik olarak önemli kazanımlar elde etmiştir.

Kıbrıs Barış Harekatından sonra ilk defa bu kadar büyük hareketler yapan Türk Ordusu ve güvenlik güçleri yeni stratejisi olan terörü kaynağında yok etme stratejisini

kusursuz olarak uygulamıştır. Yapılan operasyonlar sonucunda Türkiye'nin iç güvenliğine yönelik yapılabilir eylemler daha sınırlarımızın ötesindeyken engellenmiş, önleyici bir güvenlik anlayışıyla saldırılar daha gelmeden önce engellenmiştir.

4.5 Türkiye'nin Operasyonel Gücünde Dönüşüm: Savunma Sanayii Politikaları ve Teknoloji Yatırımları

Bölgesinin en güçlü devletlerinden olan Türkiye uzun yıllar boyunca çok önemli kaynaklarını terörle mücadele için kullanmıştır. Terör örgütlerine karşı yapılan başarılı operasyonlar sonucunda teröre darbeler vurulsa da özellikle terörle mücadele ve güvenlik için harcanan kaynaklar yabancı ülkelere transfer olmaktadır. Özellikle 2017 yılından itibaren teknolojik bağımsızlığımızı sağlamak ve yüksek katma değerli üretimi teşvik etmek için bir yerli ve milli teknoloji seferberliği başlatılmıştır. Birçok alanda girişilen bu mücadele özellikle savunma sanayii ve AR-Ge alanında kendisini göstermiştir. 2019 yılında milli sanayi hamlesinin temel belgesi olan 2023 Sanayi ve Teknoloji Stratejisi açıklanmıştır (Anadolu Ajansı, 2019). 2019 ve 2023 yıllarında yayınlanan 11. ve 12. Kalkınma Planlarında teknoloji temelli üretim ve dijital dönüşüm önemli başlıklardan olmuştur (Türkiye Cumhuriyeti Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019). 2018'den bugüne her yıl düzenlenen Teknofest ve Milli üretim sürecinin en önemli parçalarından olan Yerli ve Milli araba projesi olan TOGG'un seri üretime geçmesiyle bu teknoloji hamlesinin sadece savunma sanayi odaklı olmadığı her alanda yerli ve millileşme amaçlandığı görülebilmektedir.

Bu çalışmada daha çok güvenlik ve terörle mücadele alanındaki konularla daha bağlantılı olduğu için yerli ve milli sanayi hamlesinin savunma sanayii, silahlı/silahsız insansız hava araçları ve operasyonlarda kullanılan yerli mühimmatlar üzerinde durulacaktır.

Türkiye uzun yıllardır terörle mücadele eden bir ülkedir. Bulunduğu konum itibariyle her zaman çatışma bölgelerine yakın olmuş ve bu nedenle de savunma harcamalarına önem vermek zorunda kalmıştır. Hem yurtiçi terörle mücadele hem de sınırlarımızın dışından gelecek saldırılara karşı daima hazır olmak zorunda olan bir ülke

olmuştur. İç güvenlik operasyonları kapsamında yurtiçinde hem şehir merkezlerinde hem de kırsalda terör örgütlerine karşı mücadele edilirken geçmişten günümüze çok büyük gelişmeler yaşanmıştır. Özellikle doksanlı yıllardaki istikrarsız siyasi hayat ekonomiyi de etkilemiş ve birçok alanda olduğu gibi terörle mücadele alanında da zor şartlarda mücadele edilmiştir. Ancak gelişen ekonominin etkisiyle her geçen gün gözle görülür gelişmeler kaydedilmiştir.

İnsansız hava araçlarının özellikle terörle mücadele alanında çok belirleyici olmaya başladığı yıllarda Türkiye genellikle bu tip araçlarını İsrail ve Amerika başta olmak üzere ihraç ederek karşılamaktaydı. Ancak sadece teknolojik bir alet olmalarının yanında çok önemli yazılımları olan bu cihazların kontrol kumanda merkezleri tam olarak bizde olmadığı için çok önemli stratejik istihbarat gerektiren operasyonlarda dahi lehimize olmayan durumlarla karşılaşılabilmekteydi. 2014 yılında BAYKAR'ın yaptığı TB2 SİHA TSK ve iç güvenlik ekiplerinin envanterine girdi. Güncellenen ve geliştirilen versiyonlarıyla birlikte güvenlik güçlerine çok büyük avantaj sağlamış, yapılan operasyonlarda çok büyük katkıları olmuştur.

2016 yılında başlayan Hendek/Barikat Olaylarında, terör örgütü PKK ve yandaşları sokaklara ve caddelere çukurlar kazarak, barikatlar kurmuş, meskûn mahalde binalar arası tuzaklamalar yaparak kendisine kurtarılmış bölgelere oluşturarak, sözde öz yönetim ilanlarında bulunmuştur. Bu olaylar sırasında özellikle İHA ve SİHA'lar sayesinde sokaklardan görüntüler alınmış, havadan alınan bu görüntüler sayesinde güvenlik güçleri daha rahat faaliyet icra edebilmiştir.

Türkiye'nin terörle mücadele değişen stratejisi olan terörü kaynağında yok etme anlayışı neticesinde yapılan Fırat Kalkanı Harekâtı, Zeytin Dalı Harekâtı ve Barış Pınarı Harekatlarında da kullanılan İHA ve SİHA'lar hareketlerin başarıyla sonuçlanmasına çok büyük katkısı olmuştur. Sadece ateş desteği sağlanan İHA ve SİHA'lar aynı zamanda istihbari bilgi alımında kullanılmış, keşif ve gözetleme faaliyetleri ile de sahada görev icra eden güvenlik güçlerine rehberlik yapmıştır (Sözübir, 2022 : 314-315).

İnsansız hava araçlarının kullanılmasıyla hem sınırlarımız içerisindeki iç güvenlik operasyonlarında hem de gerek Irak gerekse ‘de Suriye’nin kuzeyinde yapılan operasyonlar sonucunda terör örgütünün birçok üst düzey yöneticisi de öldürülmüştür (Milliyet, 2017), (A Haber, 2021).

Savunma sanayii alanındaki bir diğer önemli gelişme de yerli mühimmatların yapılmasıdır. ASELSAN, ROKETSAN VE MKE gibi firmalarımızın yaptığı yerli mühimmatların terörle mücadelede kullanılmaya başlanması hem ekonomik anlamda hem de moral anlamında önemli bir eşiği atlamamızı sağlamıştır. İhracat yoluyla elde ettiğimiz mühimmatın ekonomimiz üzerindeki yükü yerli mühimmatların yapılmasıyla oldukça azalmış, ayrıca bu mühimmatlar yerli İHA ve SİHA’lara entegre edilerek onların da katma değerlerini arttırmıştır.

Ülkemiz açısından önemli bir eşik olan yerli ve milli teknoloji ve savunma sanayi hamlesi etkisini kısa sürede göstermiş Türkiye hem yurt içinde hem de yurtdışında terör örgütlerine karşı önemli başarılar elde etmiş ve sahada çok büyük avantaj kazanmıştır. Terör örgütü üyelerinin telsiz konuşmalarına bile yansıyan grup halinde gezemiyor oluşları bu teknolojik aletlerin yapılarak güvenlik güçlerimizin envanterine katılmasıyla olmuştur (Yeni Şafak, 2023).

Yerli ve Milli Teknoloji Hamlesi ülkemize otomotiv, uzay ve yazılım gibi birçok alanda olumlu etki ve katkıları olmuş kapsamlı bir harekettir. Ancak özellikle askeri envantere giren ve güvenlik ve terörle mücadelemize direkt katkı sağlayan savunma sanayii alanında yapılan hamleler Türkiye’nin kırk yıllık sorunu olan ve birçok yetişmiş insanını ve milyarlarca dolarını kaybettiği kanayan bir yara olan terör sorunun çözümünde çok etkin rol oynamıştır. Terör örgütlerinin hem sınır içinde hem de sınır dışından Türkiye’ye yönelik yapacağı eylemlerin birçoğu engellenmiş, terörü kaynağında yok etme stratejisiyle beraber de Türkiye’yi sahada çok güçlü ve hakim hale getirmiştir. Bu teknolojik aletler sayesinde en önemli kaynağımız olan insan kaynağımız daha az zarar görmeye başlamıştır. Ayrıca bu yüksek teknoloji ve katma değere sahip olan ürünler ülkemizin önemli ihracat kalemlerinden olmuş, bu alandaki en iyi ve en kaliteli araçlar arasına girerek uluslararası alanda da ülkemizin reklamını yapmıştır.

SONUÇ

İnsanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahip olan terör her devirde insanlara ve devletlere korku vermeyi amaç edinmiş bir şiddet hareketi olmuştur. Nerede ve ne zaman yapılmış olursa olsun terör bir insanlık suçudur. Terör olayları sadece yapıldığı bölge ya da ülkede değil evrensel olarak tüm insanlığa zarar veren bir olgudur. Yapılan terör eylemleri sonucunda eylemin gerçekleştiği yer sorunun merkezi olarak görünse de etkileri tüm insanlığı kapsayacak şekilde dehşet vericidir.

Türkiye bulunduğu coğrafi konum itibarıyla Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının kesişiminde, dünyanın en önemli petrol ve doğalgaz kaynaklarına sahip ülkelere komşu aynı zamanda da gelişmiş Avrupa'ya sınır konumunda bulunan ve dünyanın en önemli savunma ve işbirliği organizasyonlarından biri olan NATO'nun eskinin Sovyetler'i bugünün Rusyasına komşu konumdadır. Türkiye'nin bu jeostratejik konumu onu her zaman çatışma ve savaşların ortasında bırakmış bu açıdan da Türkiye sürekli bir güvenlik endişesi yaşamıştır. Ancak yaşadığı bu zorlu coğrafyada farklı devletler adı altında bin yıldır hakimiyet süren Türkiye bölgesinin en güçlü devletlerinden birisi konumundadır. Hem seksen beş milyonu aşkın nüfusu hem de güçlü ekonomik ve siyasi durumuyla bölgesinde söz sahibi olan Türkiye, yakın zamanda yaptığı diplomatik girişimler ile birlikte önemli küresel aktörlerden biri de olmuştur.

Türkiye bulunduğu coğrafya itibarıyla terörün birçok türüyle de karşı karşıya kalmıştır ve kalmaktadır. 1978 yılında başlayan ve bu tezin de ana konusu olan ayrılıkçı terör PKK, ondan daha önce aşırı sol tandanslı olarak gelişim gösteren DHKP-C ve MLKP terörü, aslında küresel bir terör örgütü olan DEAŞ ve ülkemizin kaynaklarını kullanan ve yeni nesil hibrit bir terör örgütü olan FETÖ ülkemizde faaliyet ve eylem yapmış terör örgütleri olmuştur. Gelişen ve değişen dünyada terör örgütleri ve terörizm de kendisini değiştirmekte ve güncellemektedir. Teknolojik kapasitelerini geliştirmekte, sosyal medya ve sanal ortamda faaliyetlerini arttırmakta ve yeni eylem türleri geliştirmektedirler. Örneğin insansız hava araçlarının gelişmesiyle birlikte kamikaze saldırılar yapabilmekte ya da özellikle DEAŞ'ın kullandığı bir yöntem olan kalabalık alanlara araçlarla girerek terörist saldırılarda bulunabilmektedirler.

Genel olarak bu tez çalışmasında terör örgütlerinin değişen saldırı yöntemlerine karşı Türkiye'nin terörle mücadele ve iç güvenlik anlayışında değişim ve uygulamaları ele alınmaya çalışılmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde güvenlik ve iç güvenlik kavramları ele alınarak dünyada ve Türkiye'de uygulanan iç güvenlik anlayışları ile ilgili bilgi verilmiştir. İkinci bölümde çalışmada terör ve terörizm kavramları ve literatürde yazılmış çeşitleri ile ilgili bilgiler verilmiş, tezin ana odak konusu olan ayrılıkçı PKK terörünün detaylı tarihçesi ve eylemlerinden bahsedilmiştir. Çalışmanın son bölümü olan üçüncü bölümde ise Türkiye'nin terörle ve özellikle ayrılıkçı PKK terörü ile mücadelesindeki değişim ve dönüşümden bahsedilmiş, terörle mücadelenin meşru bir zeminde ilerlemesini sağlayan hukuki altyapı ve mevzuat açıklanmış, mücadele eden kamu kurumları ve ilgili birimleri ile ilgili detaylı bilgiler verilerek, terörle mücadeledeki dönüşümün mihenk taşları olan Hendek/Barikat Olayları, Sınır Ötesi Askeri Harekatlar ve Yerli ve Milli Teknoloji Stratejisi üzerinde durularak terörle mücadelemizdeki değişim ve dönüşüme etki ve katkıları açıklanmaya çalışılmıştır.

Terör örgütlerinin teknoloji ve küreselleşmeyle beraber yeni eylem metotları geliştirmesi sonrasında devletler de terörle mücadele stratejilerinde değişikliklere gitmektedir. Çalışmanın birinci bölümünde ele alınan güvenlik ve iç güvenlik kavramlarıyla iç güvenlik yönetim modelleri üzerinden Türkiye üzerinde bir değerlendirme yapılacak olursa; Türkiye çoklu sistem olarak ifade edilen ve kırsalda ve meskun mahalde ayrı güvenlik kuvvetlerinin olduğu bir sistemi benimsemiştir. Türkiye'nin askeri ve güvenlik birimleri açısından önemli bir değişim yaşadığı 15 Temmuz darbe girişimi sonrası iç güvenlik birimlerimizden olan Jandarma ve Sahil Güvenlik ile ilgili önemli değişiklikler yaşanmış, bu iki kurum İçişleri Bakanlığına bağlanarak tam anlamıyla genel idari kolluğa dönüştürülmüştür. Türkiye'nin terörle mücadele ve iç güvenlik alanındaki ilk ve en önemli değişikliklerin başında bu gelmektedir. Bu değişiklik sayesinde özellikle ilk olarak ABD'de 11Eylül saldırıları sonrası gördüğümüz kurumlar arası istihbarat ve bilgi paylaşımı sorunları, kurumların aynı çatı altında birleşmesi sağlanarak engellenmiş, polis ve jandarma arasında tam

entegrasyon sağlanmış ve bilgi ve istihbarat paylaşımı tam anlamıyla sağlanmaya başlamıştır.

Yapılan bu idari değişimlerin yanında çalışmanın üçüncü bölümünde ele alınan hukuki ve mevzuatsal değişiklikler de yapılmış ancak en önemli değişiklik ve dönüşüm terörle mücadele stratejisinde yapılan değişim olmuştur. Türkiye'nin yıllardır uyguladığı bir nevi savunma şeklinde terörle mücadele anlayışı terör örgütü tarafından akamete uğratılan çözüm süreci ve sonrasında yaşanan Hendek/Barikat Olayları sonrasında değişmiştir. Bu olaylar sonucunda hükümet artık terörü kaynağında yok etme stratejisini benimsemiş ve teröristleri daha ülkemize girmeden, bulundukları yerde imha etme yoluna gitmiştir. PKK ile mücadelede seksenli yıllardan itibaren sınır ötesine harekât ve operasyonlar düzenlenmiştir. Ancak bu operasyonlar geçici süreli ve reaksiyon içeren operasyonlar olmuştur. Terörü kaynağında yok etme stratejisi ise daha proaktif bir süreç şeklinde gelişmiştir. Hem Irak hem de Suriye'nin kuzeyindeki otorite boşluğundan faydalanan başta PKK-YPG ve DEAŞ terör örgütlerinin ülkemizin doğu ve güneydoğu illerine yaptıkları saldırı ve tacizler sonucunda Türkiye ilk olarak Fırat Kalkanı, sonrasında da Zeytin Dalı, Barış Pınarı ve Bahar Kalkanı Harekatlarını başarılı bir şekilde icra ederek bu stratejisinde ne kadar kararlı olduğunu göstermiştir. Yapılan operasyonlar sonucunda hem sınırimızda bir terör devleti oluşumu engellenmiş, hem de ülkemize yapılan saldırılar sonlandırılmıştır. Bu operasyonlar sonucunda terör örgütlerinin ülke içinde eylem yapabilme kabiliyetleri de bitme noktasına gelmiştir. Gerçekleşen teknolojik gelişmelerin de etkisiyle özellikle İHA-SİHA ve yerli mühimmatlar sayesinde terör örgütlerine çok büyük kayıplar verdirilmiştir. Terörü kaynağında yok etme stratejisinin yerli ve milli teknoloji hamlesiyle birleşmesiyle Türkiye terör örgütlerine karşı sahada çok güçlü konuma ulaşmıştır.

Türkiye'nin iç güvenlik yapısı ve terörle mücadelesinin ele alındığı bu çalışmanın sonucunda daha önce de atıf yapıldığı gibi ABD'de meydana gelen 11 Eylül olaylarına benzer iki önemli kırılma yaşanmıştır. Bunlardan ilki 15 Temmuz darbe girişimi ikincisi ise Hendek/Barikat Olayları olmuştur. İç güvenlikten sorumlu olan ve yurtiçindeki terörle mücadele de görevli olan kurumlardan biri olan İçişleri Bakanlığı kadro ve teşkilat

anlamında Türkiye'deki en köklü bakanlıklardan biridir. Ancak ABD'de gerçekleşen 11 Eylül Saldırıları sonrası yapılan değerlendirme sonucunda bir İç Güvenlik Bakanlığı kurulması fikri gündeme gelmiş ve saldırılardan kısa süre sonra İç Güvenlik Bakanlığı kurularak terörle mücadelede temel görevli kurum olmuştur. Türkiye'de bulunduğu bölge ve etrafındaki terör örgütlerinin çokluğu göz önüne alınarak buna benzer bir yapılanmaya gitmelidir. İçişleri Bakanlığının görev alanının genişliği ve iç güvenlik konusunun daha spesifik olarak ele alınmasının ve uzmanlaşmanın artırılmasının sağlanması için bu çalışma hazırlanırken yapılan çalışma ve okumalar ışığında Türkiye'de terörle mücadele ve iç güvenlikle sorumlu bir iç güvenlik bakanlığı kurulmasının yerinde olacağı değerlendirilmiştir. Yeni kurulacak bu bakanlık ya da kurum bütün iç güvenlik ve terör konularında ana sorumlu olacak ve bütün diğer kurumları organize ve sevk ve idare edecektir. Bu şekilde hem tam anlamıyla bir koordinasyon sağlanacak hem de tek bir elden işlemler yapılabilecektir. Yapılacak bazı idari değişikliklerle birlikte oluşturulabilecek iç güvenlik bakanlığı, terörü kaynağında yok etme stratejisi ve yerli ve milli sanayi hamleleriyle entegre düşünüldüğünde daha da işlevsel olacaktır. Yurt içindeki iç güvenlik ve terörle mücadele operasyonlarının temel sorumlusu ve yurtdışındaki operasyonlarda da Türk Silahlı Kuvvetlerine destek olarak tasarlanacak bir sistemin başarılı ve faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Terör ve terörizmle mücadele tek bir çözümü olmayan kompleks ve girift bir sorundur. Dünya üzerinde tarihsel süreç içerisinde birçok devlet terör ve terörizmle mücadele etmiş ve farklı stratejiler kullanmıştır. Çalışmanın teması olan ayrılıkçı terörle mücadele eden ve çalışma içerisinde açıklanan İngiltere IRA ile mücadelesinde dönem dönem askeri yöntemi kullanmış, örgüt operasyonel olarak zayıfladığında ise uluslararası desteklerin de etkisi ve katkısıyla hukuki ve siyasi yöntemleri kullanmaya başlamış, konjonktürün örgütü mecbur bırakması ve uygulanan politikaların başarısıyla meseleyi çözüme kavuşturabilmiştir. ETA ile mücadele eden İspanya da İngiltere ile benzer bir süreç yönetmiş ancak farklı olarak ETA'ya olan destek ve sempatinin azalmasını sağlayacak önlemler almış ve örgütün sempatisini azaltarak meşruiyetini engellemiştir. İspanya yine İngilteredeki sürece benzer olarak başlangıçta sorunun çözümü için destek

alamadığı Fransa'dan destek almaya başladığı sırada örgütün üst düzey kadrolarını etkisiz hale getirmiş ve örgütü başsız bırakarak önemli bir darbe indirmiştir. Ancak İngiltere'nin aksine örgütün siyasi ayağı olan Batasuna İspanyada sürece dahil olamamış ve İspanya Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmıştır. ETA ile halkın bağı kopararak öncesinde uygulanan örgütün başsız bırakılması stratejisi örgüte olan sempatinin kesilmesiyle birleştirilerek ETA sorunu çözüme kavuşturulmuştur. Bir başka ayrılıkçı terör örneği olarak verdiğimiz Tamil Kaplanları ile mücadele eden Sri Lanka daha çok askeri yöntemler ve güvenlikçi bir yaklaşımla mücadelesini sürdürmüş ve örgütün finans kaynaklarını engelleyerek örgütün çöküşünü kolaylaştırmıştır. Yine diğer iki ülkenin terörle mücadelesinde aldığı uluslararası destek Çin ve Hindistan tarafından Sri Lanka'ya sağlanmış ve bu destek sayesinde Sri Lanka daha kararlı olarak sürecin devam etmesini sağlamıştır. Bu üç ülkenin terörle mücadelesinde en önemli ortak noktalar ise uluslararası destek, örgütlerin finans kaynaklarının kurutulması ve 11 Eylül Saldırıları sonrası dünyada terör ve terörizme karşı devletlerin daha işbirliği anlayışı içinde olması gelmiştir.

Türkiye'nin PKK ile yıllardır süren mücadelesi de sadece askeri ve güvenlikçi yaklaşımlarla değil dönem dönem siyaseti de aktif kullanarak devam etmektedir. Yapılan hukuki ve kültürel reformlarla toplumun örgüte yönelik sempatisi engellenmeye çalışılmaktadır. Özellikle ayrılıkçı terörle mücadele eden tüm devletlerin konjonktürel olarak olağanüstü önlemler ya da metodlar kullanması ise çok kompleks olan terörle mücadelede ülkelerin en önemli ortak özelliklerinden biridir.

İngiltere mücadele ettiği IRA terörü ile uzun yıllar kullandığı güvenlikçi politikaların ardından ABD Başkanı gibi devreye giren uluslararası arabulucuların da desteği ile müzakere yoluyla,

İspanya ETA terörü ile uzun süre uyguladığı örgütü lidersiz bırakma stratejisi ve özellikle Fransa ve Avrupa Birliğinden aldığı destek ile son kertede müzakere yoluyla,

Sri Lanka ise dönem dönem uyguladığı diyalog süreçlerinde başarı elde edememesinin ardından, Çin ve Hindistan gibi devletlerin desteğini alarak askeri

operasyon sonucunda mücadele ettikleri ayrılıkçı terör problemlerini bir şekilde çözüme ulaştırmışlardır.

1978 yılından beri ayrılıkçı PKK terörü ile mücadele eden Türkiye’de dönem dönem siyaset kanalını ve müzakere sürecini çalıştırmış ancak bu güne geldiğimizde halen nihai bir çözüme ulaşılamamıştır. Yukarıda belirtilen karşılaştırma incelendiğinde Türkiye’nin aynı sorunu yaşayan üç ülkeden en büyük eksiği ve farkı komşusu olduğu istikrarsız orta doğu coğrafyası içinde hem bölgesel hem de uluslararası desteği alamamasıdır. Buna ilave olarak İspanya’da Batasuna Partisi’nin yapamadığı ancak yerine kurulan örgüte yakın partilerin örgüt boyunduruğunda olmadan hareket edebilmesi ve Sinn Fein’in IRA’nın hakimiyetine girmeden siyasi kanalları çalıştırabilmesi şu ana kadar dönem dönem denense de ülkemizde PKK ile ilişki ve bağlantı içinde olan siyasi partiler tarafından yapılamamıştır.

Ülkemize maddi manevi çok büyük zararı olan terör sorunun çözümü çalışma içerisinde bahsedildiği ve farklı üç ülke ile de örneklendirildiği gibi tek bir yöntemle olamayacaktır. Hem güvenlik politikaları hem de siyasi bir boyutu olabilen bu sorunun çözümü için konjonktüre göre doğru yöntemlerin seçilip uygulanması gerektiği düşünülmektedir.

SON NOT : Bu tez çalışması sona ermeye yaklaştığı sırada Türkiye Büyük Millet Meclisinin 28. Dönem 3. Yasama Yılı açılış töreninde MHP Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli’nin DEM Parti’li milletvekilleriyle tokalaşmasıyla yeni bir sürecin başladığı özellikle yazılı ve görsel medyada sıklıkla ifade edilmeye başlandı. Sayın Devlet Bahçeli’nin yaptığı açıklamada kendisini harekete geçiren olayın Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan’ın sözü olduğunu ifade etmesi ve Sayın Erdoğan’ın da Devlet Bahçeli’nin bu hareketini olumlu olarak değerlendirmesiyle siyaset ve barış dönemi daha fazla konuşulmaya başlanmıştır.

Bu tezin yazıldığı ve tamamlandığı aşamada PKK silah bıraktığını açıklasa da henüz süreci değerlendirecek ve sosyal bilimler açısından yorumlayacak kadar somut veri olmadığından çalışmada bu konu değerlendirmeye alınmamış kapsam dışı bırakılmıştır.

KAYNAKÇA

- Acar, Ü. (2012) **A'dan Z'ye Terörizm**, Ankara, Kripto Yayınları.
- Acar, Ü., & Urhal, Ö. (2007) **Devlet-Güvenlik-İstihbarat-Terörizm**, Ankara, Adalet Yayınevi.
- A Haber (2021) **SİHA'lar PKK'lı teröristleri zırhlı araçta avladı: Sincar'daki en kritik isimlerden Said Hasan öldürüldü.** "Çevrimiçi"
<https://www.ahaber.com.tr/gundem/2021/08/16/sihalar-pkkli-teroristleri-zirhli-aracta-avladi-sincardaki-en-kritik-isimlerden-said-hasan-olduruldu> Erişim Tarihi 24/04/2025.
- Aksoy, E. (2016) "DAİŞ ve Suriye İç Savaşında DAİŞ'in Rolü", **Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi**, s. 29-41.
- Akyol, H. (2010), **Türkiyede Sol Örgütler- Bölüne Bölüne Büyümek**, Ankara, Phoenix Yayınevi.
- Alkan, N. (2002) **El-Kaide'den Işid'e Din, Şiddet ve Terörizm**, İstanbul, Karınca Yayınevi.
- Alınak, O. (2004), **Siber Terörizm Raporu**, Ankara, TASAM.
- Alptekin, H. (2018) **Etnik Terör ve Terörle Mücadele Stratejileri**, İstanbul, SETA
- Anadolu Ajansı (2019) **2023 Sanayi ve Teknoloji Stratejisi Açıklandı**, "Çevrimiçi"
<https://www.aa.com.tr/tr/bilim-teknoloji/2023-sanayi-ve-teknoloji-stratejisi-aciklandi/1586982> Erişim Tarihi: 24/04/2025.
- Anadolu Ajansı (2018) **ETA Örgütü Kendini Feshetti**, "Çevrimiçi",
<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/eta-orgutu-kendini-feshetti-/1133617> ,Erişim Tarihi: 25.05.2025
- Arıboğan, D. Ü. (2005), **Nefretten Teröre**, Ankara, Ümit Yayıncılık.
- Arquilla, J; Ronfeldt, D. (2001) **Networks and Netwars: The Future of Terror, Crime, and Militancy**, National Defense Research Institute
- Aşkın, H. (2020) **Terör ve Algı Yönetimi**, İzmir, B Yayın.
- Aydın, A. H., & Türkoğlu, M. E. (2007) "Dini Motifli Terör Kavramı", **38. ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi** (s. 163-172). Ankara, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.

- Aydın, N., & Demir, T. (2022), “Emniyet Hizmetlerinin Sunumunda Düalist Yapı Sorunsalı: Adli ve İdari Kolluk”, **Dumlupınar Üniversitesi İİBF Dergisi**(9), s. 19-46.
- Baharçiçek, A. (2000), “Etnik Terör ve Etnik Terörle Mücadele Sorunu”, **F.Ü.Sosyal Bilimler Dergisi**, 10(1), s. 11-27.
- Barabási, A. (2014), **Linked: How Everything Is Connected to Everything Else and What It Means**, New York, Basic Books
- Başbuğ, İ. (2014), **Terör Örgütlerinin Sonu**, İstanbul, Remzi Kitabevi.
- Başeren, S. H. (2001), “İnsan Hakları ve Terörizm”, **İnsan Hakları ve Güvenlik** (s. 195-224), içinde Ankara, Türkiye Barolar Birliği İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını.
- BBC News Türkçe. (2015) **BBC News Türkçe**. BBC News Türkçe: https://www.bbc.com/turkce/articles/c2ln40n2ynxo?utm_source adresinden alındı
- BBC TURKISH. (2005) **IRA silah bıraktı**, https://www.bbc.co.uk/turkish/news/story/2005/07/050728_ira_update.shtml
- Bila, F. (2004), **Hangi PKK: Satranç Tahtasındaki Yeni Hamleler**. İstanbul, Ümit Yayıncılık.
- Bilgiç, A. (2019), “Türkiye’de İç Güvenlik Yapılanmasında Çoklu Genel Kolluk Sisteminin Kurumsallaşması”, **İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 6(2), s. 287-307. doi:<http://dx.doi.org/10.17336/igusbd.524821>
- Birand, M. A. (1992), **APO ve PKK**, İstanbul, Milliyet Yayınları.
- Bookchin, M. (1995) **From Urbanization to Cities: Toward a New Politics of Citizenship**, New York, Black Rose Books
- Booth, K. (1991), “Security and Emancipation”, **Review of International Studies**, 17(4), s. 313-326. doi:<https://doi.org/10.1017/S0260210500112033>
- Bozkurt, İ. (2019), **DAEŞ Terör Örgütünün İdeolojisi ve Yöntemi**, Ankara.
- Bozlak, Y. (2021), **Nusaybin Hendeklerinde JÖH-PÖH Komandolar**, İstanbul, Kutlu Yayınevi.
- Brauch, H. G. (2008), “Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması: Barış, Güvenlik, Kalkınma ve Çevre Kavramsal Dörtlüsü”, **Uluslararası İlişkiler**, s. 1-47.

Briggs, R., Feve, S. (2013) **Review of Programs to Counter Narratives of Violent Extremism: What Works and What are the Implications for Government?**

Buzan, B., Wæver, O., de Wilde, J. (1998) **Security: A New Framework for Analysis**, London, Lynne Rienner Publishers

Buzan, B., Wæver, O., (2003) **Regions and Powers The Structure of International Security**, Cambridge, Cambridge University Press

Byman, D. (1998), "The Logic of Ethnic Terrorism", **Studies in Conflict and Terrorism**, 21(2), s. 149-169.

Caşın, M. H. (2008), **Uluslararası Terörizm**, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık.

Cirhinlioğlu, Z. (2004), **Terör ve Toplum**, İstanbul, Gündoğan Yayınları.

Çakmak, H. (2008), "Kavramsal Olarak Terör" ,H. Ç. Ed. içinde, **Terörizm** (s. 29-41). Ankara, Platin.

Çapar, E. (2013), **Türkiye'de İç Güvenlik Yönetimi ve Terörle Mücadele**, Ankara, Adalet Yayınevi.

Çelik, A., Aksungur, A. B., & Bilbay, Ö. F. (2020), "Yönetim ve İç Güvenlik Birimleri Arasındaki İlişkiye Dair Bir İnceleme: Fransa Örneği", **Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi**, 5, s. 73-85.

Çınar, B. (1997) **Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terör**, Ankara, Sam Yayınları.

Çitlioğlu, E. (2008), **Gri Tehdit Terörizm**, Ankara, Destek Yayınları.

Colletta, N., Kostner, M., Wiederhofer, I. (1996) **The Transition From War To Peace In Sub-Saharan Africa**, Wahington, The World Bank

Crenshaw, M. (1981) "The Causes of Terrorism", **Comparative Politics**, Cilt 13 Sayı 4 s.379-399

Crenshaw, M. (1987) "Theories of Terrorism: Instrumental and Organizational Approaches", **Journal of Strategic Studies**, Cilt 10 Sayı 4 ss. 13-31

Dedeoğlu, B. (2008), **Uluslararası Güvenlik ve Strateji**, İstanbul, Yeni Yüzyıl Yayınları.

Demir, C. K. (2008), "Öğrenen Örgütler ve Terör Örgütleri Bağlamında PKK", **Uluslararası İlişiler**, s. 57-88.

- Demir, C. K. (2019), “Terörizm ve Terörizmle Mücadele”, **Güvenlik Yazıları Serisi**, s. 1-10.
- Demirel, E. (2005), **Geçmişten Günümüze PKK Ve Ayaklanmalar**, Iq Kültür Sanat.
- Elazığ Emniyet Müdürlüğü. (2025), *Elazığ Emniyet Müdürlüğü*. Elazığ Emniyet Müdürlüğü: <https://www.elazig.pol.tr/teror-ve-terorizm> adresinden alındı
- Emniyet Genel Müdürlüğü. (2025), **Emniyet Genel Müdürlüğü**. Emniyet Genel Müdürlüğü: <https://www.egm.gov.tr/> adresinden alındı
- Emniyet Genel Müdürlüğü. (2025), **Emniyet Genel Müdürlüğü Tarihçe**. Emniyet Genel Müdürlüğü: <https://www.egm.gov.tr/tarihce> adresinden alındı
- Erdem, S. (2016), **Cihatçılar: El Kaide ve IŞİD'e Katılanların Hikayesi**, İstanbul, Yakın Plan Yayınları.
- Ergil, D. (1980), **Türkiye'de Terör ve Şiddet**, Ankara, Turhan Yayınevi.
- Ergil, D. (1990), **Türkiye ve Terör**.
- Ergil, D. (1992), “Uluslararası Terörizm”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, 47(3), s. 139-143.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ausbf/issue/3116/43234> adresinden alındı
- Eriksson, J.; Rhinard, M., (2009) “The Internal–External Security Nexus: Notes on an Emerging Research Agenda”, **Cooperation and Conflict**, Cilt 44, Sayı 3, ss. 243-267
- Ersever, A. C. (2021), **Kürtler, PKK, Abdullah Öcalan**, İstanbul, Milenyum Yayınları.
- Ersever, A. C. (2022), **Üçgündeki Tezgah**, İstanbul, Milenyum Yayınları.
- Esin, A., & Altundağ, M. Y. (2024), **Türkiye'nin Yeni Güvenlik Rejimi**.
- Fanon, F. (1961), **The Wretched of the Earth**, New York, Grove Press
- Glezial, J. J. (2000), **Batı Demokrasilerinde Polis**, Ankara, Temiz Yayınları.
- Göksu, E. (2021) “Ayrılıkçı Terörizmin İdeolojik Kökeni: ETA Üzerine İnceleme”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne**
- Gözler, K. (2003), **İdare Hukuku** Bursa, Ekin Yayınevi.
- Gözler, K. (2009), **İdare Hukuku**, Bursa, Ekin Yayınevi.

- Gözler, K., & Kaplan, G. (2013), **İdare Hukuku Dersleri**, Bursa, Ekin Yayınevi.
- Güçlüer, D. E. (2011), **PKK’NIN 1978–2010 Tarihleri Arasında Örgütsel Yapısının Değişimi ve Kurumsal Girişimci Olarak Hedeflerinin Sosyolojik Analizi** Ankara, Hacettepe Üniversitesi.
- Günday, M. (2004), **İdare Hukuku** (9. Baskı b.),Ankara, İmaj Yayınevi.
- Gürses, E. (1997), **Ayrılkçı Terörün Anatomisi: IRA-ETA-PKK**, Ankara, Bağlam Yayıncılık.
- Güvenlik Korucuları Daire Başkanlığı. (2025), **Güvenlik Korucuları Daire Başkanlığı**, “Çevrimiçi”,<https://www.icisleri.gov.tr/illeridaresi/guvenlik-koruculari-daire-baskanligi>, Erişim Tarihi:30/05/2025.
- Güvenlik Korucuları Daire Başkanlığı. (2025), **Güvenlik Korucuları Daire Başkanlığı**, “Çevrimiçi”, <https://www.icisleri.gov.tr/illeridaresi/guvenlik-koruculari-daire-baskanligi> Erişim Tarihi: 30/05/2025.
- Hoffman, B. (2006), **Inside Terrorism**, Columbia University Press.
- İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı. (2025), **İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı**, “Çevrimiçi”, <https://www.icisleri.gov.tr/icguvenlik/hakimizda> Erişim Tarihi: 30/05/2025
- İçişleri Bakanlığı . (2025), **İçişleri Bakanlığı Teşkilat Şeması**, “Çevrimiçi”, <https://www.icisleri.gov.tr/icisleri-bakanligi-teskilat-semasi> ErişimTarihi:30/05/2025
- İçişleri Bakanlığı. (2023), **5233 Sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılansması Hakkında Kanunun Uygulanmasına Yönelik İşlemler**, Ankara.
- İçişleri Bakanlığı. (2025), **İçişleri Bakanlığı Tarihçe**, “Çevrimiçi”, <https://www.icisleri.gov.tr/icisleri-bakanligi-tarihcesi> , Erişim Tarihi: 30/05/2025
- İmset, İ. (1993), **PKK ayrılıkçı şiddetin 20 yılı (1973- 1992)**, Ankara, Turkish Daily News Yayınları.
- İnanç, Ü., & Polat, C. (1999), **İmralı’da Neler Oluyor? APO, PKK ve Saklanan Gerçekler** (2 b.), Ankara, Güvenlik ve Yargı Muhabirleri Derneği.
- İsbir, B. (2015), “Sosyal Risk İlkesinde Kanuni Bir Yöntem: 5233 Sayılı Kanun Ve Uygulanması”, **Memleket Siyaset Yönetim**, 10(24), s. 86-110.

İSTANBUL CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI Terör ve Örgütlü Suçlar Soruşturma Bürosu, 2017/164168, (İSTANBUL CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI Terör ve Örgütlü Suçlar Soruşturma Bürosu Nisan 30, 2019).

Jandarma Genel Komutanlığı. (2025), **Jandarma Genel Komutanlığı Teşkilat Şeması**, “Çevrimiçi”, <https://www.jandarma.gov.tr/jandarma-genel-komutanligi-karargah-kurulus-semasi> Erişim Tarihi: 30/05/2025

Jandarma Genel Komutanlığı. (2025), **Jandarma Tarafından Korunan Tesisler**, “Çevrimiçi”, <https://www.jandarma.gov.tr/jandarma-tarafindan-korunan-tesisler> Erişim Tarihi: 30/05/2025

Jandarma Genel Komutanlığı. (2025), **Terörle Mücadele Daire Başkanlığı**, “Çevrimiçi”, <https://www.jandarma.gov.tr/asayis/terorle-mucadele-daire-baskanligi> Erişim Tarihi: 30/05/2025

Kaya, O. (2013), **Türkiye'de Etnik Terör**, Ankara, Binyıl Yayınevi.

Kayıtmazbatır, G. (2023), “Terörizmin Tarihinde Görmezden Geline Bir Olgu: Devlet Terörü”, **Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AKSOS)**, s. 147-166.

Kıbaroğlu, M. (2006), “Kitle İmha Silahları ile Terör: Kıyametin Yeni Eşiği mi?”, **Avrasya Dosyası**, s. 119-137.

Kiremitçi, İ. (2014), “Küresel Boyutta Biyolojik Terör Tehdidi”, **Savunma Bilimleri Dergisi**, s. 27-58.

Kışlalı, M. A. (1996), **Güneydoğu Düşük Yoğunluklu Çatışma**, Ankara, Ümit Yayıncılık.

Knight, M.; Özerdem, A. (2004) “Guns, Camps and Cash: Disarmament, Demobilization and Reinsertion of Former Combatants in Transitions from War to Peace”, **Journal Of Peace Research**, Cilt 41, Sayı 4, s. 499-516

Koncagül, İ. (2021), “Terörizmin Unutulan Yüzü: Devlet Terörizmi”, **Savunma Bilimleri Dergisi**(39), s. 323-353.

Korkmaz, G. (1999), **Terör ve Medya İlişkisi**, Ankara, EGM Yayını.

Kundakçı, H. (2005), *Güneydoğu'da Unutulmayanlar* (6 b.). İstanbul: Alfa Basım Yayım.

Kurt, S. (2019) “Yeni Terörizm”in Geleceğin Güvenlik Ortamına Etkileri: Daes Örneği”, **Akademik Bakış Dergisi**, s. 1-29.

- Kutluk, E. (2022) “Kamu Yönetiminde Güvenlik Yaklaşımlarının Yapay Zeka Bağlamında Değerlendirilmesi”, Ed: Mehmet Hişyar Korkusuz, Ersoy Kutluk, **Siyaset, Kamu Yönetimi ve Uluslararası İlişkiler Bağlamında Yapay Zekâ Tartışmaları**, Bursa, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 2022, ss. 206-237
- Kuyaksil, A. (2014) “Terör Örgütlerinin İdeoloji Unsuru Olarak Kullandığı Bazı Dini Kavramlar”, **ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi**, s. 79-114.
- Laqueur, W. (2002) **A History Of Terrorism**. Transaction Publishers.
- Mango, A. (2005) **Türkiyenin Terörle Savaşı** (2 b.), Çeviren: Orhan Azizoglu, İstanbul, Doğan Kitap.
- Marcus, A. (2009) **Kan ve inanç : PKK ve Kürt hareketi**, Çeviren: Ayten Alkan, İstanbul, İletişim Yayınları.
- Marcus, A. (2012) **Kan ve İnanç PKK ve Kürt Hareketi**, Çeviren: Ayten Alkan, İstanbul, İletişim Yayınları.
- McCauley, C., Moskaleiko, S. (2011) **Friction: How Radicalization Happens to Them and Us**, Oxford University Press
- MASAK. (2023), **2023 Yılı Faaliyet Raporu**, Ankara, MASAK.
- Metkin, K., & Çemrek, M. (2014) “Kuzey İrlanda: Bitmeyen Bir Barış Hikayesi”, **Barışı Konuşmak-Teori ve Pratikte Çatışma Yönetimi**, Ed: Nezir Akyeşilmen, Ankara, ODTÜ Yayıncılık, ss. 227-294.
- Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği. (2016) **Milli Güvenlik Kurulu 30 Kasım 2016 Tarihli Toplantı**,”Çevrimiçi”, <https://www.mgk.gov.tr/index.php/30-kasim-2016-tarihli-toplanti> Erişim Tarihi: 30/05/2025
- Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği. (2025) **Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği/Hakkımızda**, “Çevrimiçi”, <https://www.mgk.gov.tr/index.php/kurumsal/hakkimizda> Erişim Tarihi: 30/05/2025
- Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği. (tarih yok) **MGK Üyeleri**, “Çevrimiçi”, <https://www.mgk.gov.tr/index.php/kurumsal/hakkimizda> Erişim Tarihi: 30/05/2025
- Milli İstihbarat Teşkilatı. (tarih yok) **MİT, terör örgütü PKK/YPG'nin sözde sorumlusunu Suriye'de etkisiz hale getirdi**, “Çevrimiçi”, https://www.mit.gov.tr/basin-yansimasi_mit-teror-orgutu-pkkypgnin-sozde-sorumlusunu-suriyede-etkisiz-hale-getirdi_35.html Erişim Tarihi:30/05/2025

- Milli Savunma Bakanlığı. (2019) **Barış Pınarı Harekâtı Başladı**, “Çevrimiçi”, <https://www.msb.gov.tr/SlaytHaber/9102019-53737> Erişim Tarihi: 30/05/2025
- Milli Savunma Bakanlığı. (2025) **Pençe Serisi Operasyonlar**, “Çevrimiçi”, <https://www.msb.gov.tr/PenceSerisiOperasyonu> Erişim Tarihi: 30/05/2025
- Milliyet. (2017) **SİHA’lar terör örgütünün ‘beyin takımını vurdu!**, “Çevrimiçi”, <https://www.milliyet.com.tr/gundem/siha-lar-teror-orgutunun-beyin-takimini-vurdu-2520959> Erişim Tarihi: 30/05/2025
- Morgan, P. (2003) **Deterrence Now**, Cambridge, Cambridge University Press
- Mumcu, U. (1996) **Çıkmaz Sokak**, İstanbul, Tekin Yayınevi.
- Newman, M. (2010) **Networks: An Introduction**, New York, Oxford University Press
- Nohutçu, A. (2019) **İdare Hukuku**, (Ş. Y. Akgül, Dü.), Eskişehir, Anadolu Üniversitesi.
- Osmanoğlu, B. (2019) “Türk Ceza Hukunda Terör Örgütü ve Terör Suçu Kavramları Üzerine Bir İnceleme”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* , s. 1141-1177.
- Öcalan, A. (1993), **Kürdistan Devriminin Yolu (Manifesto)**, Köln, Weşanên Serxwebûn
- Özay, İ. H. (2013) “İdari Kolluk-Adli Kolluk”, **Journal of Istanbul University Law Faculty**, s. 947-961. <https://dergipark.org.tr/en/pub/iuhfm/issue/9188/115200> adresinden alındı
- Özcan, N. A. (1999) **PKK (Kürdistan İşçi Partisi) Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi**, Ankara, ASAM Yayınları.
- Özdağ, Ü. (2007) **Türk Ordusunun PKK Operasyonları** (2 b.), İstanbul, Pegasus Yayınları.
- Özer, A. (2011) **Beş büyük tarihi kavşakta Kürtler ve Türkler**, İstanbul, Hemen Kitap.
- Özer, M. (2022) “Dünyanın farklı bölgelerinde terörizm: ETA, IRA ve PKK terör örgütlerinin karşılaştırılması”, *Cappadocia Journal of Area Studies*, s. 87-111.
- Öztürk, S., & Çelik, K. (2009) “Terörizmin Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri”, *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, s. 85-106.

- Pillar, P. R. (2001) **Terrorism and U.S. Foreign Policy**, Washington DC, Brookings Institution Press.
- Polat, D. Ş. (2020) “Türkiye’nin Suriye’nin Kuzeyindeki Askerî Harekâtının Amaçları ve Sonuçları”, **Güvenlik Stratejileri Dergisi**, 16(33), s. 53-96.
- Porta, D. (1995) **Social Movements, Political Violence and the State: A Comparative Analysis of Italy and Germany**, Cambridge, Cambridge University Press
- Porta, D. (2013) **Clandestine Political Violence**, New York, Cambridge University Press
- Post, J. (2005) “The socio-cultural underpinnings of terrorist psychology: ‘When hatred is bred in the bone’”, **Root Causes of Terrorism Myths, Reality And Ways Forward**, Ed: Tore Bjørgo, New York, Routledge, ss. 54-70
- Rapoport, D. (2003) “The Four Waves of Rebel Terror and September”, C. Kegley içinde, **The New Global Terrorism** (s. 46-73). New Jersey, Pearson.
- Rapoport, D. (2012) “The Four Waves Of Modern Terrorism”, J. Horgan, & K. Braddock içinde, **Terrorism Studies A Reader** (s. 41-60). New York, Routledge.
- Rapoport, D. C. (2004) **The Four Waves of Modern Terrorism**, Los Angeles.
- Resmi Gazete. (2025) **Jandarma Teşkilat, Görev, ve Yetkileri Kanunu**, “Çevrimiçi”, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2803&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> Erişim Tarihi: 24/05/2025
- Richardson, L. (2006) **What Terrorists Want: Understanding the Enemy, Containing the Threat**, New York, Random House
- Sageman, M. (2004) **Understanding Terror Networks**, Pennsylvania, University of Pennsylvania Press
- Sahil Güvenlik Komutanlığı. (2025) **Sahil Güvenlik Komutanlığı/Tarihçe**, “Çevrimiçi”, <https://www.sg.gov.tr/tarihce> Erişim Tarihi: 24/05/2025 adresinden alındı
- Sahil Güvenlik Komutanlığı. (2025) **Sahil Güvenlik Komutanlığı/Teşkilat Şeması**, “Çevrimiçi” <https://www.sg.gov.tr/teskilat-semasi> Erişim Tarihi: 24/05/2025
- Salihi, E., & Göksun, Y. (2018) **Deaş'ın MEdya Stratejisi**, İstanbul, SETA Yayınları.

- Sancak, K. (2013) “Güvenlik Kavramı Etrafındaki Tartışmalar ve Uluslararası Güvenliğin Dönüşümü”, **KTÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, s. 123-134.
- Schelling, T. (1966) **Arms And Influnce**, New Haven, Yale University
- Seiple, C. (2002) “The New Protracted Conflict”, **Homeland Security Concepts and Strategy**, s. 259-273.
- Semiz, B. (2007) **Çıkamaz Sokak PKK**, Ankara, Global Yayınevi.
- Semiz, B. (2011) “PKK’da Değişen Ne”, S. Özeren, & M. Sever içinde, **Terörizm Paradoksu ve Türkiye** (s. 55-92). Karınca Yayınları.
- Semiz, B. (2011) “PKK’da Değişen Ne”, M. Sever, & S. Özeren içinde, **Terörizm Paradoksu ve Türkiye** (s. 55-92). Ankara: Karınca Yayınları.
- Sözübir, U. (2022) “UAV Autonomy in Turkey and Around the World: The “Terminator” Debate”, **Perceptions: Journal of International Affairs**, 26(2), s. 299-320.
- Şen, H. (2021) **PKK Terör ve İdeoloji**, İstanbul, Yeditepe Akademi.
- Şöhret, M. (2014) “Kopenhag ve Aberystwyth Ekolleri Çerçevesinde 21. Yüzyılda Güvenliğin Değişen Kapsamı ve Boyutu”, H. Çomak, & A. Kutlu içinde, **Uluslararası Güvenlik Kongresi** (s. 638-645). Kocaeli, Kocaeli Üniversitesi.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi . (2025) <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.3201.pdf> adresinden alındı
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. (2025) **1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi**, “Çevrimiçi”, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180710-1.pdf> Erişim Tarihi: 30/05/2025
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. (2025) **2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası** “Çevrimiçi”, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> Erişim Tarihi: 30/05/2025
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. (2025) **2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu**, “Çevrimiçi”, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2911&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> Erişim Tarihi: 30/05/2025
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. (2025) **3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu**, “Çevrimiçi”

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3713&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> Erişim Tarihi: 30/05/2025

T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. (2025) **442 Sayılı Köy Kanunu**, “Çevrimiçi”, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.442.pdf> Erişim Tarihi: 30/05/2025

T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. (2025) **5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu**, “Çevrimiçi”, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> Erişim Tarihi: 30/05/2025

T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. (2025) **5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun**, “Çevrimiçi”, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5549&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> Erişim Tarihi: 30/05/2025

T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. (2025) **5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Hakkında Kanun**, “Çevrimiçi”, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5651&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> Erişim Tarihi: 30/05/2025

T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. (2025) **6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun**, “Çevrimiçi”, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6415&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> Erişim Tarihi: 30/05/2025

T.C. Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı. (2017) **Güvenlik Terimleri Sözlüğü** Ankara.

T24. (2015) **Öz yönetim ilan edilen merkez sayısı 16'ya yükseldi**, “Çevrimiçi”, <https://t24.com.tr/haber/oz-yonetim-ilan-edilen-merkez-sayisi-16ya-yukseldi,306949> Erişim Tarihi: 30/05/2025

Taşdemir, F. (2006) **Uluslararası Terörizme Karşı Devletlerin Kuvvete Başvurma Yetkisi**, Ankara, USAK Yayınları.

TBB Proje Grubu. (2006) **Türkiye ve Terörizm**, Ankara, Türkiye Barolar Birliği Yayınları.

TC İçişleri Bakanlığı. (2017) **Uluslararası Af Örgütü'nün Raporuna İlişkin Basın Açıklaması** “Çevrimiçi”, <https://www.icisleri.gov.tr/uluslararasi-af-orgutunun-raporuna-iliskin-basin-aciklamasi> Erişim Tarihi: 30/05/2025

- Tekiner, M. A., & Gemici, E. (2019) “Türkiye’nin Mevcut İç Güvenlik Yapısı ve 15 Temmuz Sonrası Yeni Bir Yapılanma Modeli”, **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 19(15 Temmuz Özel Sayısı), s. 15-40.
- The Guardian. (2009) The Guardian, “Çevrimiçi”, <https://www.theguardian.com/world/2009/may/19/obituary-velupillai-parbhakaran-sri-lanka> Erişim Tarihi: 25/05/2025
- The White House. (2001) **The White House**, “Çevrimiçi”, <https://georgewebush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/09/20010920-8.html> Erişim Tarihi: 20/04/2025
- The White House. (2002) **The White House**, “Çevrimiçi”, <https://georgewebush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2002/06/20020606-8.html> Erişim Tarihi: 20/04/2025
- Topal, A. H. (2005) **Uluslararası Terörizm ve Terörist Eylemlere Karşı Kuvvet Kullanımı**, İstanbul, Beta Yayınevi.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2017) **FETHULLAHÇI TERÖR ÖRGÜTÜNÜN (FETÖ/PDY) 15 TEMMUZ 2016 TARİHLİ DARBE GİRİŞİMİ İLE BU TERÖR ÖRGÜTÜNÜN FAALİYETLERİNİN TÜM YÖNLERİYLE ARAŞTIRILARAK ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU RAPORU**, Ankara, TBMM.
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. (2025) **DHKP-C**, “Çevrimiçi”, <https://www.mfa.gov.tr/dhkp-c.tr.mfa>: <https://www.mfa.gov.tr/dhkp-c.tr.mfa> Erişim Tarihi: 30/05/2025
- Türkiye Cumhuriyeti Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2019) **100. Yıl Türkiye Planı-11. Kalkınma Planı**, Ankara.
- Uluç, A., Çelik, A., & Kaan, O. (2001) “Türkiye ve Fransa Yerel Yönetimlerinin Karşılaştırılması”, **Türk İdare Dergisi**(430), s. 171-186.
- United Nations Development Programme (UNDP)., (1994) **Human Development Report 1994: New Dimensions of Human Security**, New York, Oxford University Press
- UTGAM. (2019) **Uluslararası Bir Tehdit Olarak FETÖ**, Ankara, Polis Akademisi Yayınları.
- Ünsal, T. (2022) **Genel İdari Kolluk Yetkilerinin Sınırları**, İstanbul.

Waltz, K. (1979) **Theory of International Politics**, Berkeley, Addison-Wesley Publishing Company

Wikipedia. (2025) **İç Güvenlik Bakanlığı**. “Çevrimiçi”,
https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0%C3%A7_G%C3%BCvenlik_Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1#:~:text=Amerika%20Birle%C5%9Fik%20Devletleri%20%C4%B0%C3%A7%20G%C3%BCvenlik,%2C%20%22Anavatan%22%20anlam%C4%B1na%20gelmektedir Erişim Tarihi: 30/05/2025.

Wilkinson, P. (1988) “Trends in International Terrorism and the American Response”, L. F. vd. içinde, **Terrorism and International Order** (s. 37-55). Routledge.

Wilner, A. (2011) “Deterring the Undeterrable: Coercion, Denial, and Delegitimization in Counterterrorism”, **The Journal of Strategic Studies**, 34, s.3-37

Wilner, A.; Dubouloz, C. (2010) “Homegrown Terrorism And Transformative Learning: An Interdisciplinary Approach To Understanding Radicalization”, **Global Change, Peace & Security**, s.33-51

Wolfers, A. (1952) “National Security as an Ambiguous Symbol”, **Political Science Quarterly**, s. 481-502. <https://www.scribd.com/document/816028353/Week-2-O-Wolfers-National-Security-as-an-Ambiguous-Symbol> Erişim Tarihi:30/05/2025

Yalçın, H. B., & Altun, F. (2018) **Terörün Kökenleri ve Terörle Mücadele Stratejileri**, (M. A. Emmi, Dü.) İstanbul, SETA Vakfı Yayınları.

Yavuz, C. (2011) **Terör ve Terörizmle Mücadele PKK Özeli ve Çözüm Arayışları**, Ankara, Berikan Yayınevi.

Yavuz, C., & Şahin, M. (2011). *Terör ve Terörizmle Mücadele: PKK Özeli ve Çözüm Arayışı*. Ankara: Berikan Yayınevi.

Yavuzdoğan, S. (2010) “İngiltere’de Bağımsız Kolluk Şikayet Sistemi ve Türkiye’de Uygulanabilirliği”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 12(Özel Sayı), s. 1231-1256.

Yayla, A. (1990) “Terör ve Terörizm Kavramlarına Genel Bir Bakış”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 45(1), s. 335-385.

Yayman, H. (2011), **Şark Meselesinden Demokratik Açılıma Türkiye’nin Kürt Sorunu Hafızası**, Ankara, SETA Yayınları.

Yeni Şafak. (2023) **SİHA korkusu PKK’yı yerin altına hapsetti: Kafalarını çıkaramıyorlar**, “Çevrimiçi”, <https://www.yenisafak.com/gundem/siha->

[korkusu-pkkyi-yerin-altina-hapsetti-kafalarini-cikaramiyorlar-4564215](#) Erişim
Tarihi: 30/05/2025

Yetkin, M. (2019) **Kürt Kapanı: Yakalanışının 20. Yılında Şam’dan İmralıya Öcalan**, İstanbul, Doğan Kitap.

Yılmaz, İ. (2025) **Patterns of Differential Involvement in Terrorist Activities : Evidence from DHKP/C and Turkish Hezbollah “Çevrimiçi”**,
https://www.opendata.uni-halle.de/explore?bitstream_id=5efb4f3b-6e64-4a20-8092-ba399f22a0a4&handle=1981185920/108214&provider=iiif-image Erişim
Tarihi: 30/05/2025

Zartman, W. (2001) “The Timing of Peace Initiatives: Hurting Stalemates and Ripe Moments, **The Global Review of Ethnopolitics**, Cilt 1, Sayı 1, S. 8-18

EKLER

EK- 1 : PKK Terör Örgütünün Eylemleri

15 Ağustos 1984	Terör Örgütü PKK tarafından Siirt Eruh ve Hakkari Şemdinlide eş zamanlı saldırı yapılmış, bu saldırılarda 1 asker şehit olmuş 8 asker 3 sivil vatandaş yaralanmıştır. Bu saldırılar PKK tarafından ülkemizde yapılmış ilk büyük ölçekli eylemlerdir.
9 Kasım 1984	Siirt İli Eruh İlçesi Karageçit Köyü PKK'lı teröristlerce basılmış ve ilk toplu katliamla sonuçlanan saldırısını yapmıştır. Bu baskında 5 kadın 4 çocuk olmak üzere 9 vatandaş katledilmiştir.
8 Ağustos 1985	Van İli Çatak İlçesi Konalga Köyü Taşbıçak Mezrası teröristlerce basılmış ve 10 vatandaş katledilmiştir.
18 Mart 1986	Siirt İli Eruh İlçesi Ormanardı Köyü teröristlerce basılmış ve 7 çocuk katledilmiştir.
22 Ocak 1987	Hakkari İli Uludere İlçesi Ortabağ Köyünde bombalı eylem neticesinde 8 vatandaş katledilmiştir.
23 Ocak 1987	Mardin İli Midyat İlçesine teröristlerce baskın düzenlenmiş ve 10 vatandaş öldürülmüştür.
22 Şubat 1987	Hakkari İli Uludere İlçesi Taşdelen Köyüne silahlı saldırı düzenlenmiş, saldırıda 14 kişi ölmüş, 6 kişi yaralanmıştır.

20 Haziran 1987	Mardin İli Ömerli İlçesi Pınarcık Köyüne PKK teröristlerince saldırı düzenlenmiş, 16 çocuk, 6 kadın toplamda da 30 kişi öldürülmüştür.
8 Temmuz 1987	O yıllarda Siirte bağlı olan Şırnak'ın Peçenek Köyüne PKK'lı teröristlerce baskın yapıldı. Baskında 16 vatandaş katledilmiştir.
9 Temmuz 1987	Mardin İli Midyat İlçesinde PKK'lı teröristlerce saldırı yapılmış, 16'sı çocuk 31 kişi katledilmiştir.
18 Ağustos 1987	Siirt İli Eruh İlçesi Kılıçkaya Köyüne yönelik PKK'lı teröristlerce saldırı düzenlenmiş, 23 kişi öldürülmüştür.
29 Mart 1988	Siirt İli Eruh İlçesi Yağızoymak Köyünde 9 çoban PKK'lı teröristler tarafından boğularak katledilmiştir.
7 Mayıs 1988	Siirt İli Şırnak İlçesi Dereler Köyünde PKK tarafından 16 kişi öldürülmüştür.
9 Mayıs 1988	Mardin İli Nusaybin İlçesi Taşköyü Behmenin Mezrası teröristlerce basılmış, aynı aileden 8'i çocuk, 2'si kadın 11 kişi katledilmiştir.
26 Kasım 1989	Hakkari İli Yüksekova İlçesi İkiyaka Köyünde PKK tarafından 28 kişi öldürülmüştür.
12 Aralık 1989	Mardin İli Cevizlik Köyüne yolcu taşıyan bir minbüse PKK'lı teröristlerce saldırı düzenlenmiş, 6 kişi ölmüş 1 yaşındaki 1 bebek ve 3 kişi ağır şekilde yaralanmıştır.

16 Nisan 1990	Elazığ'da PKK tarafından 4 öğretmen ve 1 vatandaş öldürülmüştür.
11 Haziran 1990	Şırnak İli Güçlükonak İlçesi Çevrimli Köyü PKK'lı teröristlerce basılmış, 12 çocuk, 7 Kadın toplam 27 kişi öldürülmüştür.
2 Ağustos 1991	Hakkari'deki Samanlı Taburuna 150 kişilik bir terörist grup tarafından silahlı saldırı düzenlenmiş, saldırıda 9 asker ve 1 korucu şehit olmuştur.
19 Ağustos 1991	Şırnak İli Silopi İlçesi Görümlü Jandarma Karakoluna teröristlerce saldırı düzenlenmiş, saldırıda 5 asker şehit olmuş, 3 asker yaralanmıştır.
25 Ekim 1991	Hakkari İli Çukurca İlçesi Çınarlı ve Çayırli Jandarma Karakollarına saldırı yapılmış, saldırılarda 17 asker şehit olmuştur.
25 Aralık 1991	İstanbul Bakırköy'de PKK'lı teröristlerce bir alışveriş merkezine molotof kokteylli saldırı düzenlenmiş, saldırıda 11 kişi ölmüş, 17 kişi yaralanmıştır.
2 Nisan 1992	Bursa İli Kestel İlçesi Jandarma Karakoluna saldırı düzenlenmiş, 1 asker şehit olmuştur.
15 Mayıs 1992	Şırnak İli Uludere İlçesi Taşdelen Jandarma Sınır Bölgesine 300 kişilik bir terörist grubu tarafından saldırı düzenlenmiş, saldırıda 30 asker şehit olmuş, 15 asker yaralanmıştır. 38 terörist ise ölü ele geçirilmiştir.

26 Mayıs 1992	Hakkari İli Çukurca İlçesi Üzümlü Jandarma Karakoluna yaklaşık 500 kişilik terörist grup tarafından saldırı yapılmış, 14 asker ve 1 sivil şehit olmuştur.
28 Mayıs 1992	Iğdır Gürgüre Jandarma Karakoluna teröristlerce saldırı yapılmış, 8 asker şehit olmuştur.
11 Haziran 1992	Bitlis İli Tatvan İlçesinde yol kesen PKK'lı teröristlerce 13 kişi katledilmiştir.
27 Haziran 1992	Diyarbakır İli Silvan İlçesi Yolaç Köyünü basan teröristlerce camide ibadet eden 10 kişilik cemaat dışarı çıkarılarak kurşuna dizilmiştir.
18-19 Ağustos 1992	Şırnak İl merkezini işgal etmeyi hedefleyen kalabalık bir grup ile güvenlik güçleri arasında çatışma çıkmış, 3 asker ve 2 polis şehit olmuş, 100 kadar terörist ölü ele geçirilmiştir.
5 Eylül 1992	Bingöl-Genç yolunu kapatan PKK militanları tarafından araçlarından indirilen 7 kişi öldürülmüştür.
13 Eylül 1992	Hakkari ili Şemdinli ilçesi Aktütün Jandarma Karakolu'na yaklaşık 500 kişilik bir terörist grup tarafından saldırılmış, saldırıda 6'sı korucu 30 güvenlik görevlisi şehit olmuş, 23 asker yaralanmıştır. 41 terörist ölü ele geçirilmiştir.
29 Eylül 1992	Hakkari ili Şemdinli ilçesi Umurlu Köyündeki 4. Dağ Komando Taburu'na 600 kişilik terörist grup tarafından saldırı düzenlenmiş. Saldırıda 27 asker, 2 korucu ve 6 vatandaş şehit olmuştur. 31 asker, 5 korucu ve 11 vatandaş yaralanmıştır. 94 terörist ölü ele geçirilmiştir.

1 Ekim 1992	Bitlis-Cevizdalı Köyünü basan teröristler 30 kişiyi öldürmüş, köyü ateşe vermiş, 13 köy korucusu da örgüt tarafından kaçırılmıştır.
24 Mayıs 1993	Teröristlerce Bingöl-Elazığ karayolu kesilerek 33 silahsız asker kurşuna dizilerek şehit edilmiştir.
29 Haziran 1993	Siirt ili Pervari ilçesi İğneli Jandarma Karakolu teröristlerce basılmış, 12 asker şehit olmuş ve 13 asker yaralanmıştır.
6 Temmuz 1993	Erzincan ili Kemaliye ilçesi Başbağlar Köyü teröristlerce basılmış, 28 kişi katledilmiştir. Teröristler köydeki 57 ateşe verip kaçmıştır.
19 Temmuz 1993	Van ili Bahçesaray ilçesi Vanizer köyü teröristlerce basılmış 26 vatandaş katledilmiştir.
4 Ağustos 1993	Bitlis ili Mutki ilçesinde yol kesen teröristler minibüslerdeki 28 kişiyi kurşuna dizmiş, 15 kişi ölmüştür.
25 Ekim 1993	Erzurum ili Çat ilçesi Yavi Beldesi teröristlerce basılmış, baskında kadın, çocuk ve yaşlıların da olduğu 35 kişi öldürülmüş, 50 kişi yaralanmıştır.
28 Temmuz 1994	Hakkari ili Yüksekova ilçesi Kısıklı Karakolundan bir grup asker pusuya düşmüş, 15 asker şehit olmuş, 26 asker yaralanmıştır.
15 Haziran 1995	Hakkari ili Şemdinli ilçesi Ortaklar Jandarma Karakoluna teröristlerce saldırı yapılmış, 15 asker şehit olmuş, 6 asker yaralanmıştır.

23 Nisan 1996	Kahramanmaraş ili Ekinözü ilçesinde 3 öğretmen teröristlerce öldürülmüştür.
30 Haziran 1996	PKK tarafından ilk kez intihar saldırısı düzenlenmiştir. Zilan kod adlı Zeynep Kınacı Tuncelide resmi törendeki askeri birliği hedef almış, eylem sonucunda 5 asker şehit olmuş, 29 asker yaralanmıştır.
22 Mayıs 2007	Ankara/Ulus Anafartalar Çarşısı'na bombalı saldırı yapılmış, & kişi yaşamını yitirmiş, 91 kişi yaralanmıştır.
7 Ekim 2007	Şırnak ili Beytüşşebap ilçesi Beşağaç köyünde bir minibüs teröristlerce taranmış, 7 köy korucusu 5 sivil toplam 12 vatandaş hayatını kaybetmiştir.
21 Ekim 2007	Hakkari Yüksekova ilçesi Dağlıca'da konuşlu 3. Motorize Piyade Tabur Komutanlığına yönelik terörist eylemde 12 asker şehit olmuş, 16 asker yaralanmış, 8 asker ise kaçırılmıştır.
27 Temmuz 2008	İstanbul Güngören'de iki bombalı saldırıda 5 çocuk, 1'i hamile kadın toplam 17 vatandaş ölmüş, 154 vatandaş yaralanmıştır.
3 Ekim 2008	Hakkari/Şedmdinli/Aktütün Karakoluna 350 terörist ağır silahlarla saldırmış, 17 asker şehit olmuştur.
23 Haziran 2010	Hakkari'de Aziz Tan isimli bir imam teröristlerce öldürülmüştür.
20 Eylül 2011	Ankara/Çankaya-Kumrular Sokakta uzaktan kumanda ile patlatılan bomba sonucu 5 kişi hayatını kaybetmiş, 42 kişi yaralanmıştır.

19 Ekim 2011	Hakkari Çukurcada teröristlerce ilçedeki kolluk birimlerinin binalarıyla güvenlik noktalarına ağır silahlarla saldırı düzenlenmiş, 24 asker şehit olmuş, 12 asker yaralanmıştır. Çatışmalar sırasında 22, sonrasındaki operasyonlarda da 250 civarı terörist ölü olarak ele geçirilmiştir.
19 Haziran 2012	Hakkari/Çukurca Dağlıca bölgesinde karakol baskını sonucu 8 asker şehit olmuş, 16 asker yaralanmıştır.
20 Ağustos 2012	Gaziantep'te gerçekleştirilen bombalı saldırıda 10 sivil vatandaş hayatını kaybetmiştir.
18 Eylül 2012	Bingölde silahsız ve sivil kıyafetli askerlerin bulunduğu konvoyu roketli saldırı sonucu 10 asker şehit olmuş, 70 asker yaralanmıştır.
25 Ekim 2014	Hakkari Yüksekova'da ilçe merkezinde yüzleri maskeli üç PKK'lı terörist tarafından düzenlenen saldırıda 1 uzman çavuş 2 er şehit olmuştur.
29 Ekim 2014	Diyarbakırda eşi ile birlikte semt pazarında alışveriş yapan bir astsubay teröristlerce şehit edilmiştir.
29 Temmuz 2015	Tunceli'de bir grup terörist tarafından Çiçekli-Hozat karayolu kesilerek kimlik kontrolü yapılmıştır.
27 Nisan 2016	Bursa Ulu Cami çevresinde bombalı saldırı sonucu 13 sivil vatandaş yaralanmıştır.
7 Haziran 2016	İstanbul/Fatih Vezneciler'de PKK'nın paravan kuruluşu TAK tarafından çevik kuvvet aracına bombalı saldırı düzenlenmiş, 6 polis 5 sivil vatandaş şehit olmuştur.

18 Ağustos 2016	Elazığ'da bombalı saldırı sonucu 3 polis şehit olmuş, 125 polis ve 108 sivil vatandaş yaralanmıştır.
26 Ağustos 2016	Şırnak/Cizre'de çevik kuvvet binasına yapılan bombalı saldırı sonucunda 11 polis şehit olmuş, 75 polis ve 3 sivil yaralanmıştır.
19 Temmuz 2016	Trabzon/Maçka'da silahlı saldırı sonucu 3 polis şehit olmuş, 5 polis ve 1 sivil şahıs yaralanmıştır.
9 Ekim 2016	Hakkari Şemdinli'de nizamiye önündeki kontrol noktasına yapılan bombalı saldırıda 10 asker şehit olmuş 5 sivil şahıs hayatını kaybetmiştir.
4 Kasım 2016	Diyarbakır/Bağlar'da Emniyet Ek Binasına yapılan bombalı saldırıda 2 polis şehit olmuş, 9 sivil şahıs hayatını kaybetmiştir. 92 polis, 1 asker ve 216 sivil şahıs yaralanmıştır.
10 Aralık 2016	İstanbul/Beşiktaş'ta PKK/TAK tarafından çevik kuvvet personeline yönelik bombalı saldırı sonucu, 36 polis şehit olmuş, 8 sivil şahıs hayatını kaybetmiş, 156 sivil şahıs yaralanmıştır.
17 Aralık 2016	Kayseri/Melikgazi'de içinde askerlerin bulunduğu otobüse bombalı araçla saldırı yapılmış, 14 asker şehit olmuş, 55 asker ve 1 sivil şahıs yaralanmıştır.
5 Ocak 2017	İzmir Adliyesi giriş kapısında bombalı saldırı sonucu teröristler ve güvenlik görevlileri arasında çatışma çıkmış, olay neticesinde Fethi Sekin isimli polis memuru ve 1 adliye çalışanı şehit olmuş, 2 polis ve 13 sivil yaralanmıştır.

11Ağustos 2017	Trabzon/Maçka’da silahlı saldırı sonucunda Jandarma Astsubay Kıdemli Başçavuş Ferhat Gedik ve 15 yaşındaki Eren Bülbül şehit oldu.
26 Eylül 2022	Mersin/Mezitlideki Polis Evine gerçekleştirilen terör eyleminde görevli 1 polis memur şehit edildi.
1 Ekim 2023	İçişleri Bakanlığı Ana Nizamiye girişine bombalı ve silahlı saldırı yapıldı. 2 polis yaralandı.
23 Ekim 2024	Ankara/Kahramankazan’da bulunan TUSAŞ yerleşkesine silahlı ve EYP’li saldırı düzenlendi. Saldırıda 5 sivil vatandaşımız şehit olmuştur.